

Bilten
slovenskega
rodoslovnega
društva

Letnik 4
Številka 1
maj 1997

REVEŠA

Kazalo

Peter Hawlina: Uvodnik	3
dr. France Štukl: Prispevki k poznavanju domačih imen v zvezi z upravnimi funkcijami	4
mag. Matevž Košir (Arhiv Republike Slovenije): Katastrski operat in zemljiška knjiga s posebnim ozirom na genealoške raziskave	15
Lucijan Adam: 'Kranjci' iz arhiva vicedomskega urada za Kranjsko	18
Johan Galjot: Biti slovenske krvi, bodi Slovencu v ponos!	20
Peter Hawlina, Eckart Henning, Dagmar Slekovec: Socialna genealogija in zgodovinska demografija v sodelovanju z rodoslovnimi raziskavami	21
Peter Hawlina: Prenos arhivskega gradiva na računalniški medij	24
Peter Hawlina: Sistemi oštevilčenja	24
Peter Hawlina: Raziskave po naročilu	26
Peter Hawlina: Kolikšne so naše zbirke?	27
Peter Hawlina: Črkarska zmeda	28
Peter Hawlina: Knjige hiš v Škofji Loki	28
Peter Hawlina: Koliko praprababice živi v Sloveniji?	30
Kaj delamo: Marta Berginc, Lidija Rebolj	30
Kaj delajo	31
Pisma	32
RAST - RAZiskovalski STiki	35
Peter Hawlina: Poročila	36
Lojze Kobi: Urejanje članskih in naročniških obveznosti	38
Koledar prireditev	38

DREVESA

ISSN 1318-6221

Leto 4 - številka 1 - maj 1997

Bilten Drevesa izdaja Slovensko rodoslovno društvo

Vse pravice pridržane. Ponatis prispevkov je možen samo po dogovoru z uredništvom.

Urednik: Peter Hawlina

Slika na naslovn strani: Brek v Zabrekvah pri Škofji Loki

Foto P. Hawlina

Računalniški prelom: GApró, Ljubljana

Tisk: Embalažno grafični servis, Trata - Šk. Loka

Naklada: 300 izvodov

Naslov: Lipica 7, 4220 Škofja Loka, Slovenija

Po mnenju Ministrstva Republike Slovenije za informiranje z dne 24. 4. 1996, št. 415-01-49/96 se za bilten plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

Uvodnik

Izdajanje društvenega časopisa je v več ozirih koristna ali celo potrebna sestavina našega dela. Z njim in prek njega si posredujemo in širimo vedenje o rodoslovju, posredujemo si vsakovrstne informacije, z njim se predstavljamo tudi navzven, tako v Sloveniji kot v tujini. Časopis je istočasno eden od temeljev bolj organiziranega slovenskega rodoslovja.

Najbrž ni potrebno razlagati, da je izdajanje časopisa dokaj zahtevna naloga. Zanj je potrebno znanje, čas in denar. Vsega tega nam močno primanjkuje. Zato sem že v letu 1995 vabil kolege, da to delo za stalno ali vsaj začasno prevzame nekdo drug. V letu 1996 sem nekaj časa brezuspešno pričakoval rešitev. Ker je ni bilo, smo namesto mesečno začeli izhajati četrtletno v večjem formatu in obsegu. Upal sem, da se bo medtem s skupnimi močmi vendarle našla ustrezna rešitev, ta je možna s prostovoljnimi ali plačanim delom. Ne prvega, ne drugega nismo uspeli najti in nič ne kaže, da bo kmalu kaj drugače.

V pozabo je utonil tudi predlog ustanovitve uredniškega odbora. Tako smo še vedno brez uredniškega odbora, sam pa sem zasilni priložnostni urednik. Sprevidel sem, da tarnanje in moledovanje ne zaleže, zato tega ne počnem več. V takih razmerah je tudi težko načrtovati politiko časopisa in je praktično nimamo. Velik uspeh bi bil, če bi tudi letos uspeli izhajati četrtletno.

Izid te številke je bil načrtovan že pred enim mesecem, pa je manjkalo gradiva. Vsega obljubljenega gradiva še tudi zdaj nismo prejeli, predvsem pa bi si želeli, da bi bilo več različnih in novih avtorjev. Prav v tej številki spet malo prevečkrat nastopam kot avtor. Tudi tokrat je glavni namen mojih tem načeti obravnavo raznih rodoslovju zanimivih področij, ki pri nas še niso bila temeljito obdelana. Z njimi bi vas želeli pritegniti k sodelovanju ali vsaj polemiki. Še vedno bodo dobrodošli prostovoljci, ki bi bili pripravljeni lektorirati gradivo. Še enega prostovoljca iščemo. Že večkrat so nas iz tujine nagovarjali, da bi bilo dobro dodati tudi povzetek vsebine v angleščini. Vabljeni!

Sodelavcem biltena Drevesa

Avtorje prosimo, da pri pripravi prispevkov upoštevajo naslednja navodila:

Lektorirane prispevke pošljite stiskane in s sodobnim urejevalnikom teksta zapisane na disketi na naslov SRD, Lipica 7, 4220 Škofja Loka.

Urednik

Prispevki k poznavanju domačih imen v zvezi z upravnimi funkcijami

dr. France Štukl

V tem prispevku sem skušal razložiti nekatera domača imena, včasih tudi priimke, ki jih pogosto najdemo na loškem ozemlju in so bili navezani predvsem na neko upravno ali širše rečeno družbeno funkcijo. Pri tem sem skušal razložiti še nekatera druga domača imena. Domača imena so starejša od priimkov. Ljudje so jih dajali hišam in njihovim lastnikom. Pozneje se poleg domačih imen razvijajo priimki. Veliko domačih imen je nastalo iz osebnih imen, telesnih značilnosti, socialnega stanja ljudi, lege njihovih hiš, dogodkov, hišne redne in dodatne dejavnosti, ali so jih prinesli s preselitvami, ženitvami, kupnimi pogodbami, itd. Nekatera domača imena so nastala iz poznejših priimkov. Domača imena so še danes živa in se še uporabljajo, spreminjajo, nastajajo nova, se opuščajo in pozabljajo. Nastanek nekaterih imen lahko ugotovimo brez kakršnekoli razlage, pri nekaterih se nam odgovori izmikajo. Dr. Rudolf Andrejka je leta 1939 objavil članek: Doneski k postanku in razvitku rodbinskih imen v Selški dolini.¹ Podatki so imenitni in le v redkih primerih bi ga morali dopolniti. Leta 1933 je isti priobčil članek: Župani Selške doline v letih 1550 - 1800.² Tudi iz tega prispevka lahko izvemo npr. kje so rekli po domače pri Županu in na katerih gruntih so ti ljudje bivali. Andrejka se je pri svojem delu naslanjal na starejšo razpravo dr. Franca Kosa, Zgodovinski pobirki iz loškega okraja.³ Kos posebno na straneh 18 - 23 navaja župane, logarje, lovske mojstre in selske sodnike. Ti prispevki so mi bili v pomoč, ker prinašajo sezname funkcionarjev. V arhivu graščine Ehrenau sem našel rokopis nadrihtarjev podrihtarjev in drugih vaških odbornikov okrog leta 1814 za glavne občine Loka, Stara Loka, Poljane, Trata, Oselica, Železniki in Selca.⁴ Del tega seznama sem že obdelal v Loških razgledih.⁵

Na tem mestu sem želel pregledati domača imena, ki izhajajo iz neke upravne funkcije posameznikov na terenu bivšega freisinškega gospostva. Zavedam se, da bi moral za domača imena preštudirati predvsem vse stare župniške statute animarum. Ker mi čas tega ni dopuščal in samo za to raziskavo tudi ne bi bilo smotno, sem se odločil, da domača imena povzamem po sodnih evidencah. Okrog leta 1900 si je uslužbenec zemljiške knjige na sodišču v Škofji Loki napisal pripomoček za iskanje v stari in novi zemljiški knjigi. Priročnik mu je narastel v debelo knjigo brez naslova. V njej so zapisani vsi kraji in hiše v loškem sodnem okraju. Pri vsaki hiši so zapisali hišno številko, ime takratnega posestnika, hišno ime, zemljiškknjižni vložek, katastrsko občino in pustili rubriko za opombe. S takšnim pripomočkom so lahko iskali podatke v starih zemljiških knjigah pred letom 1871, tja do konca 18. stoletja. Če so nastale spremembe pri lastniku, so starega prečrtali in napisali novega, vendar brez kakršnihkoli podatkov oziroma datuma spremembe pravnih naslovov. Od freisinškega ozemlja je v tej knjigi izpadel žirovski predel in področje severno

od Žabnice. Žirovski predel je bil že od časa Francozov dalje sodno pod Idrijo, politično pa pod glavarstvom v Logateu, po letu 1918 pa v obeh funkcijah pod Logatcem.⁶ V začetku prejšnjega stoletja so predele severno od Žabnice prenesli pod Kranjski sodni okraj. Pomanjkljivost te knjige je, da prinaša hišne numeracije iz okrog leta 1900.

Hišna numeracija je nastala za časa Marije Terezije in se uveljavila v osemdesetih letih 18. stoletja. V nekaterih krajih so oštevilčenje menjali. Za Staro Loko se da to ugotoviti po letu 1814. Spremembe prvotne numeracije so bile gotovo še v Železnikih in Selcih, mogoče še kje. V večini primerov pa je stara numeracija okrog leta 1900 še delovala, saj se je ponekod ohranila za začetne številke prav do danes. Pomanjkljivost tega seznama je, da ima večinoma samo eno domače ime, zadnje, le redko še drugo. Znano je, da se je v stoletjih domače ime spreminjalo. V tem sodnem registru so le novejša domača imena, ki so bila v rabi na prelomu stoletja. Pisar domačega imena ni vedno znal pravilno napisati, saj so ljudje govorili v dialektih, ki jih ni dobro razumel. Ker tudi sam včasih nisem mogel ugotoviti, kako bi bilo pravilneje, se za napake opravičujem. Opravičujem se tudi za nepoznavanje starejših domačih imen, ki jih nisem zbral iz že omenjenih starejših virov. V obstoječih domačih imenih sem le našel dovolj dokazov za svoje razlage. V tem tekstu citiram vedno staro hišno numeracijo.

Za Škofjo Loko in predmestja sem za domača imena uporabljal Knjigi hiš I in II, ter star seznam hišnih posestnikov mestne fare v Škofji Loki. Seznam je nastal verjetno v tridesetih letih prejšnjega stoletja, gotovo pa pred letom 1848, ko se je izločila kot samostojna fara Reteče s pripadajočimi vasi. Ta seznam ima še navedene kraje do Gorenje vasi in Senice. Seznam sem našel v fondu stare loške šole in je služil v šolske namene, saj so nanj kracali neke številke. Navedeni so hišni posestniki po hišnih številkah, po domačem imenu, njihov status, ter ali gre za grunt, kajžo ali bajto. V mestu Loka so ponekod navedeni tudi poklici.

Za mesto in predmestja domača imena za moje raziskave niso bila tako pomembna, ker imajo velikokrat nek drug izvor ali pa so prinesena na to področje. Pri gruntih ponavadi nisem upošteval istega imena še za bajte. Priimke in domača imena sem pisal v današnjih oblikah. Prav tako na tem mestu nisem natančno razlagal posameznih upravnih funkcij: županov, rihtarjev in drugih uslužbencev, po katerih so dobile hiše domače ime. Ti vaški predstojniki niso bili dedni, ampak jih je imenovala oblast. Mogoče jih je v zgodnjih obdobjih ljudstvo celo samo izbiralo, oziroma predlagalo. Velikokrat so bili to bolj bistri in urni ljudje, pozneje verjetno že pismeni, s hišo na pripravnem mestu. Ker se je kredibilnost hiše merila tudi po tovrstnem ugledu, so si pri nekaterih hišah prizadevali, da je bila funkcija občasno v hiši po več rodov in celo v različnih režimih. Bivše freisinške funkcionarje je država s pridom vključevala med svoje odbornike, podrihtarje, rihtarje, po propadu gospostva. Z javnimi funkcijami so se lahko ukvarjali seveda bolje situirani kmetje, zato so bili to večinoma gruntarji. Pozneje najdemo med njimi tudi kajžarje. Kjer najdemo na takšnih mestih funkcionarje iz kajž, so bile te na mestih, primernih za javne funkcije ("na dobrem žlaku"). Stari freisinški župani so se ob kmetiji in županski funkciji ukvarjali še z gostinstvom.⁷

Zavedam se večkratne pomanjkljivosti tega prispevka, kar sem omenil že zgoraj. Domača imena tudi niso kronološko preštudirana. Veliko detajlov bi se našlo pri prelistavanju listinske serije zemljiških knjig, podobno, kot je to delal dr. Rudolf Andrejka za selške župane. Zanimivo bi bilo obdobje ob koncu 18. stoletja in okrog leta 1803, oziroma 1804, ko so se ti župani morali posloviti od svoje funkcije in so včasih še kaj dolgovali. Svoje bi lahko povedali etnologi, jezikoslovci, predvsem pa za našo izbrano kategorijo imen pravni zgodovinarji. Upoštevati bi bilo treba genealogijo, saj so se ljudje preseljevali in na ta način prenašali domača imena. Samo za primer naj navedem v drugi polovici 18. stoletja Sluge na Suhi in na Trnju. Gotovo sem se marsikje zapeljal, vendar naj mi poznavalci oprostijo in me s svojim znanjem dopolnijo, saj sem dal sestavku temu primeren naslov. K objavi me je opogumilo dejstvo, da se v zadnjem času v vseh strokah obdelujejo bolj spolzke teme, mejna področja in druge zgodovinske luknje.

Za dokazila lastništva sem uporabljal vse vrste stare zemljiške knjige loškega in drugih gospostev: Sv. Duh - Ehrenau, Puštal in cerkve. Večkrat sem pogledal v knjigo Novalistov. To je posebna evidenca na novo nastalih in vpisanih posestnikov, predvsem rovtarjev, bajtarjev in novohišarjev. Pri loškem gospostvu citiram podatke iz glavne knjige z rimskimi (številka knjige) in arabskimi številkami (stran), brez navedbe loškega gospostva. Ostale podložnike sem posebej poudaril. Citati lastništva so zaradi možnosti hitrega preverjanja v oklepajih med tekstom in ne pri ostalih opombah. Kadar nisem mogel priti v sistem zemljiške knjige, sem si pomagal s starimi posestnimi listi in listinami, ki so nastale ob reambulaciji katastra leta 1869 in uvedbi nove zemljiške knjige v letih 1871 do 1874. V teh dokumentih so še navajali, kam in komu je bila posest podložna, čeprav so fevdalizem uradno odpravili že leta 1848. Ko sem našel željene podatke sem lahko nadaljeval spet v glavnih knjigah.

Veliko sprememb v pravnih naslovih je bilo leta 1805, kar si razlagam z mobilizacijo v avstrijsko vojsko. Po prevzemu posesti gruntarskim sinovom ni bilo treba korakati. Za leto 1805 je knjiga listin izredno debela in je nobeno poznejše leto po obsegu ni dohitelo. Lastnike navajam do druge polovice prejšnjega stoletja, do koder sežejo stare evidence pri nas v arhivu. Poznejše naslednike pa si lahko vsak dopolni na zemljiški knjigi na loškem sodišču. Pravni naslov "Sterbrecht" pojmem kot prenos lastnine po dednem (mrliskem) pravu. O velikosti posesti in s tem v zvezi z nazivi posestnikov: gruntar, rovtar, podsed, kajžar, hišar, itd na tem mestu ne bi razpravljajal.

Zelo pogosto naletimo še na prelomu 18. v 19. stoletje na dvojne priimke. Med enim in drugim je pisar uporabljal izraz recte (pravilno), včasih pa oder (ali). Ta pojav si strokovnjaki različno razlagajo. V naših primerih v loški zemljiški knjigi je šlo verjetno za spremembe pri lastnikih zapisanih v urbarjih in pozneje v zemljiških knjigah. V urbarjih lastniške evidence niso bile ažurirane. V "državnih" zemljiških knjigah pa je bil pravni naslov pridobitve posesti bistvena sestavina vpisa. Urbarji so brez dvoma služili kot osnova zemljiškooknjižnim evidencam. Pri dvojnih priimkih gre za dejanske spremembe v času zapisov novih zemljiških evidenc. Pri takšnih dvojnih priimkih so

včasih zapisali namesto pravnega naslova "Urbarmässiger" (zanimivo, da ne "Urbarsassiger"), urbarialni lastnik, torej po evidenci iz urbarjev. Ponavadi so pri nadaljnjih lastnikih uporabljali po vrsti drug priimek, včasih pa nazaj prvega, ki je bil, kot kaže bolj ustaljen. Tudi Andrejka ugotavlja, da raba priimkov do začetka 19. stoletja ni bila popolnoma ustaljena.⁸

Preprosti ljudje so predpostavljene uradne osebe v medsebojnih pogovorih različno imenovali. Čeprav so ti dobili novo uradno ime, so takšnemu predstavniku občani večkrat ohranili staro funkcionalno ime ali dodali še ime, po funkciji, ki jo je opravljal pozneje. Zanimiv je jezikovni razvoj. Namesto zakonov smo imeli lepo slovensko besedo postava. Župani so postali pozneje rihtarji, meri, načelniki, predsedniki, danes so spet župani. Rihtarjev ni več, čeprav so bili več kot pol stoletja predstavniki oblasti. Gospod okrajni glavar je v stari Jugoslaviji postal sreski načelnik, itd. Pobrskajmo malo po predalu zgodovine.

Za začetek naj razložim še nekatera druga domača imena. Kdo so **Bitenci, Brojani, Brejani, Brojci, Brejci, Projci, Proji, Korošci**, itd. Loško gospostvo je škof razdelil na urade oziroma županije. Ena največjih je bila bitenjska, ki je obsegala celotno Sorško polje. Bitnje so pisali po nemško Veichting ali Feichting, od tod v 17. stoletju kup (F)**Veichtingerjev**. Priseljeni prebivalci iz tega urada v nek drug urad so se imenovali Bitenci. Brojani, Brojci, Brejci, Projci, Proji so prihajali iz brojske županije, ki je obsegala začetek Poljanske doline, tja do Brodov, Visokega in Smoldnega. Koroška županija je obsegala področje Hrastnice, Bodeljske grape, Bukovega in Kovskega vrha do Hotovlje ter Sopotnice in Gabrške gore na levem bregu Poljanščice. Za **Sorčane, Davčane, Selčane, Železnikarje, Davčane, Podlonkarje, Žirovce, Poljance** itd je jasno njihovo poreklo in ne bi zgubljeni besed.

Tudi imena iz statusnega razmerja na tem mestu ne bi razglabljal. Opomnil bi le na dr. Andrejkovo razlago imena **Kejžar, Kežar, Kesar** (mogoče tudi **Košir**), ki izvira iz zgornjega dela Selške doline. Po Andrejki izvira iz besede Kesar (Kessar, Khässer, Caysser, Gasser, Keshar) od kesche, keische, v soriško-nemškem narečju kozolec.⁹ Pregled zemljiške knjige za ta predel je pokazal, da pride ime verjetno od besede Käse - sir, Käser, sirar. Izpeljanke so razvidne: Köser, Köscher, Kosar, Koschier, potem **Gosar, Goser, Gasser** in pozneje verjetno tudi **Kačar**.

Zanimivo je poreklo imena **Hubman, Homan, Oman, Hofman, Hartman, Ortman**. Izraz pomeni nekega vaškega predstojnika, predmoža, župana. "Hofmann je vsak, ki živi na graščinskem dvoru, naj bo to dvorjan, najemnik, tlačan ali hlapec..."¹⁰ Hof pomeni dvor, sedež vladarja, gosposki dvor, plemenitašev dvor in seveda največjo kmečko posestno enoto.¹¹ Na loškem ozemlju se javljata izpeljanki Homan in Oman le bolj kot priimek. Domače ime Oman je znano na Šutni št. 7 in Pevnu št. 9. Na Šutni št. 7 je bil lastnik leta 1800 Anton Homan, pred njim pa so bili lastniki kmetije Vodniki, Hafnerji in Karlini (XIII/36). V Pevnu št. 9 so bili v prvi polovici 19. stoletja na gruntu Kalani (XI/157). Ortman je domače ime v Virmašah št. 6. Na tej polkmetiji je bil od leta 1837 lastnik Gregor Hartman, od leta 1880 pa Valentin Langerholz. Kmetija je bila podložna cerkvi v Crngrobu. (Grundbuch Kirchengiltten Altlack/3). Oman se pišejo pri

Karlinu v Zmincu št. 9, kjer je bil Matija (Matevž) Oman, s pripombo napačno (falschlich) Homan (1775-1850) na začetku prejšnjega stoletja podrihtarjev pomočnik za vas Zminec.¹² Grunt je bil podložen svetoduški graščini (Gut Ehrenau/39). Priimek Homan je bil v Loki in v Železnikih še v 18. stoletju bolj gosposki in se je šele pozneje preselil na kmete. Domače ime **Jagermojster** se je ohranilo le v Loki na Placu, danes Mestni trg št. 11. **Špegelča** imamo dva, v Bodovljah št. 4, z bajto na št. 5 in v Sopotnici št. 3. Na Bodovljskem gruntu so se ob koncu 18. stoletja do srede 19. stoletja pisali Prevodnik (VI/83). Za sopotniškega Špegelča piše na starih katastrskih kartah **Šperlič**. Sperre pomeni nemško zapora, ustavitve, pa tudi zapečatenje in sodno varstvo zapuščine.¹³ To bi bil lahko nek zaporničar proti Turkom, tisti, ki je na primernem mestu prižgal grmado, ali pa bil zaprisežen mož pri izjavah poslednje volje. Primož Prevodnik (1782-1839), po domače Špegelč iz Sopotnice št. 3, je bil po odhodu Francozov podrihtar za podobčino Sopotnica, ki je obsegala vasi Sopotnico, Sv. Florjana, Breznico in Gabrovo. (Seznam; VII/26). **Ahternik** je doma na Bukovem vrhu št. 18. Acht, Achtung, pomeni pažnja, pozornost, pozor. Ahternik bi utegnilo biti staro domače ime v zvezi z neko funkcijo pri turški obrambi. Druga razlaga pomeni Acht, izobčenje; razsodba, ki hudodeleca razglasi za brezpravnega; izgon.¹⁴ Bolj verjetna se mi zdi prva razlaga, da je ta gruntar imel skrb za neko javno zadevo. Priimek pri tej hiši ni bil pomemben. Koncem 18. stoletja so se na tem gruntu pisali Oblak, pozneje Kržišnik in sredi prejšnjega stoletja Potočnik (VI/111). **Šere** bi mogoče pomenil škarjarja, strižca, navijalca, pa tudi padarja ali ranocelnika, če ime prihaja od nemško Sherer ali Shere. Če pa so popačili ime od Scherge, bi pomenilo biriča, krvnika, sodnega slugo ali graščinskega uradnika.¹⁵ V Loki so pri Soksu na današnjem Cankarjevem trgu št. 6 včasih rekli Biričeva hiša (Schergenhaus), pa tudi mestna služničadna hiša (Stadtdienershaus).¹⁶ Mogoče bi sem prištel še imeni **Šara**, **Šarove**, Sv. Duh št. 14 in št. 42. Pri Sv. Duhu so bili na tej hubi ob koncu 18. stoletja gospodarji Hartmani (XIII/70). Pri Sv. Duhu št. 42 je bilo zemljišča le za pol grunta, lastniki pa so bili v 19. stoletju Jesenki, Trilerji in Kovačiči (XIII/92). **Legat** pomeni odposlanca, pooblaščenca, namestnika, itd. Ta priimek, oziroma domače ime, na loškem ozemlju ni običajen. Za domače ime ga ne poznam. **Notar** pomeni nota = živina, notar, pastir. Najdemo ga v Podlonku št. 4, kjer je bil grunt in mlin. Na prelomu 18. v 19. stoletje so se pisali Vrhunc, v prvi polovici 19. stoletja pa Habjan (IX/112). Na neko funkcijo kaže mogoče ime **Čot**. Javlja se v Selcih št. 18, na Bukovici št. 5 in v Stari Loki št. 6. Na Bukovici je bila cela huba in so bili od konca 18. stoletja v zemljiški knjigi zapisani lastniki Kalani. Na Bukovici 5 je bil v začetku prejšnjega stoletja doma podrihtar Blaž Kalan. (XI/36; Seznam) V Selcih št. 18 je bila le kajža. Na prelomu 18. v 19. stoletje so se pisali Grošelj, pozneje v 19. stoletju pa Bertoncely in Kalan. (X/38). V Stari Loki, danes št. 23 pri Čotu, je bila kajža, podložna starološkemu gospodstvu. Prvi lastnik sredi 18. stoletja je bil Valentin Kalan. Priimek mogoče kaže na sorodstvo na Bukovici in v Selcih.¹⁷ Domače ime so pisali tudi Čato, Zhatto. Po Bezlaju je čata predstraža, zaseda, patrolja, čuvati stražiti. Priimek Čater naj bi bil v zvezi s človekom, ki govori

obredni tekst in se javlja v zvezi z ustoličevanjem koroških vojvod.¹⁸ Pleteršnik razlaga besedo Čot kot šepastega človeka.¹⁹ Po Vladu Habjanu naj bi takšno ime prišlo iz latinske besede herbatiko (herbatika) = pašnina, kar je leta 804, oziroma v 10. stoletju pomenilo: živinorejec, koban, čatar, čopar, čeh, pastir. Slednji pa so vedno tudi vojaki in prese-ljevalci.²⁰ Zato bi mogoče pomenilo Schatzen = obdavčiti, izpeljanka v zvezi z davki, vrednostmi, cenitvami, prispevki. Predniki so se mogoče ukvarjali z nekimi uradniškimi posli. V srbskem jeziku pomeni čato pisarja. Razlago Čota sem namenoma podal v vseh meni znanih variantah, tudi nazadnje v svoji varianti. Predvsem bi kazalo pri Čotih - Kalanih pregledati sorodstvene vezi. **Flegar** je dobil ime po nemški besedi Pflieger, varuh, rednik, skrbnik, gojitelj strežnik, upravnik gradu ali zemljiškega posestva, tudi odvetnik, nadzornik.²¹ Na loškem ozemlju ime ni razširjeno. Znano je ime **Verbižar**, **Ferbižar**, **Ferbižuc**. Ime pride do nemškega glagola verwesen, upravljati (kot namestnik) oziroma od besede Verweser, namestnik, upravnik.²² Takšnemu namestniku so rekli tudi **Ferboltar**, **Boltrar**, **Bolte**, mogoče tudi **Voltrin**, **Otrin**, od besede verwalten, oskrbovati, upravljati iz verwalter, oskrbnik, upravnik. **Štalar** v Žireh je imel prav ugledno hišo. Beseda pride od nemške besede Hof, dvorišče, dvor, kmečki dvorec oziroma od Hofstaat, dvor, domec, majhna kmečka ali mestna in trška posestna enota.²³ Iz tega korena so se razvila še imena **Hofšteter**, **Obšteter**, **Oštetar**, **Štalar**, **Štadler**, **Stadler**, **Strogler**. **Škrebut**, **Škreba**, **Šlibar**, **Škrbec**, je latinsko pisar, pisac, skriptor, pisar, uradnik, nemško schreiben pisati, Schreiber, pisec, pisar. **Dacar** je pomenil davkarja, izterjevalca davkov. Pozorni moramo biti na desetarje, **Cegnarje** in dvanajstnike **Cvelfarje**. Cegnarja najdemo pri Sv. Duhu št. 1 in na Šutni št. 20. Svetoduški Cegnar je bil podložen domači graščini pri Sv. Duhu (Gut Ehrenau/2), šutenski pa loškemu gospodstvu. (XIII/41). Cegnar pomeni tudi izterjevalca desetine.²⁴ Pri obeg hišah so se tako pisali, hiši pa nista bili v rangi grunta. Cvelfar je na Logu. Pomeni lahko člana sveta dvanajsterih, pa tudi porotnika.²⁵ Za Cegnarja in Cvelfarja (Cvelbarja) mislim da imeni nista obvezno zvezani z neko funkcijo, ampak sta lahko dobila ime v zvezi s hišnimi številkami, oziroma po nekem štetju. Loški **Finfarji** so bili tisti, ki se jim je hišna številka zajključevala na pet. Domače ime **Rotovž** št. 15 z dvema bajtama št. 11 in št. 16 v Stari Oselici, nas preseneča na vasi. Grunt je bil podložen loškemu gospodstvu. V prejšnjem stoletju so tam gospodarili Ceferini in Šifrerji (I/93). Rod Šifrerjev je star in imeniten. Ime Rotovž je mogoče še iz freisinškega časa, ko so nekajkrat letno freisinški gosposčinski uslužbenci opravili pojezdo in so objezdili kraje v gospodstvu ter urejali upravne in sodne zadeve. Ostanek te navede so še danes sodni dnevi, uradovanje sodišča v Železnikih, Žireh, itd. Mogoče je ime dobila ta posest po uglednosti. Domače ime v **Kamri** v Javorjih št. 8 (Novalisti/174), je prišlo verjetno od majhne hišice. Hišico (Hausl) so vpisali šele ob koncu 18. stoletja med novaliste, kamor so zapisovali na novo nastale kajže, bajte in hišarje. Imeni **Štantman** in **Starman** naj bi po nekaterih razlagah pomenili zakupnika, od besede Bestand, zakup najem.²⁶ Besedo Bestand zakup, najem so poenostavili v pstant.²⁷ Kot priimek sta besedi bolj pogosti. Starmana poznamo kot domače ime v Dolenji Luži št. 10. Tu

je bila cela huba, podložna loškemu gospostvu. Ob koncu 18. stoletja je na gruntu gospodaril Valentin Kalan, urbarjalno vpisan (urbarmässiger) Benedik. V drugi polovici 19. stoletja so bili na gruntu Fojkarji (/XI/92). Starman v Puštalu št. 40, danes Puštal št. 12, daje videz ugledne zidane hiše, vendar je spadala med 1/3 grunte, med kajže. Podložna je bila starološkemu župnišču (Gruntbuch Pfarrhofes Altenlack/84). Pri Štantmanu v Delnicah št. 17 gre za poznejšo hišo, ki je v stari zemljiški knjigi še ni bilo in je poznejši lastnik lahko bil nekaj časa zakupnik parcele. Kaj naj bi pomenilo ime **Čarman**. Večkrat so pisali Zurman, k možu, po opravkih, po nasvete, službeno? **Colnar** bi lahko nastal od od besede mitnica, mitničar. Beseda pomeni tudi palec, dolžinsko mero.²⁸ Mogoče pa je, da se je ime spaciilo od besede Söllner, (Keuschler, Kleinhäusler), kajžar, kočar. Gmajnar je bil naselnik na občinskem svetu, gmajnar, polnopravni sosesestnik gmajnskega (skupnega) sveta.²⁹ **Rotar, Rutar, Rovtar, Lazar**, pomeni rovtarja, naselnika v laz, rovtu, na krčevini, požarnini, itd., tudi skupino 3 - 5 hiš, majhen zaselek.³⁰

V neki funkciji so mogoče bili: **Vratar, Vratore, Uratar, Zavratar**. Bolj verjetno je šlo za posest na določeni legi. Mogoče pa je imela hiša neke zveze s prihodom uradne osebe v vas, ali ob prihodu tujca, mogoče je imela neko kontrolno nalogo? Vratar na Grecnu št. 12 je imel sorazmerno visoko hišno številko in pol grunta zemlje (XIII/120). Zanimiv je v toliko, da je bil prvi znani lastnik Luka Oman, za njim pa po odstopu leta 1805 Martin Oman iz Zgornjega Bitnja. Leta 1816 je posest zlicital Mihael Triler. Sledil mu je z zapuščinskim prisojilom leta 1869 Jakob Triler. Na Križni gori št. 12 so se na gruntu pisali Jurčič že od konca 18. stoletja, ko sta tam gospodarila Luka Jurčič in žena Maruša rojena Alič (X/163). Na Trnju št. 9 in poznejši bajti na št. 15 je bilo za 1/3 grunta (XI/134). Leta 1799 je posest kupil Jurij Pekel, za njim pa jo je leta 1805 po testamentu prevzel Urban Pekel. Leta 1818 je celoto zlicital Miha Hafner. Pri Zavratarju v Poljanah so se na bajti v prvi polovici 19. stoletja pisali Miklavc, Miklavč. Pozneje so se poljanski Miklavči podpisovali Miklavčič (V/135). Zavratar pri Sv. Lenartu št. 50 je prinesel domače ime od drugod, saj je bila hiša pozneje zgrajena in je v starih knjigah še ni bilo.

Pri zadnjem terminu sem se namenoma zadržal, ker so mi bili zanimivi nekateri priimki Oman, Triler in Hafner, ki so to posest pridobili, zlicitali in včasih niti niso živeli na tej posesti. To so t. im. "krditni" priimiki. Srečamo jih pri vsakršnih neplemiških poslih v loškem gospostvu. Priključil bi še priimike: Homan, (še druge oblike Oman, Hartman, Ortman) **Hafner** (kar pomeni pečarja, lončarja), Triler, Kalan in Karlin. Zadnji trije priimki naj bi bili nemškega izvora. Netareri **Kalani** so bili po domače **Jušči**. Ali gre za funkcijo sodnika Iudex, po domače izgovorjeno **Jušč**. Manj verjetno se mi ime zdi, da bi priimek Jušč nastal od imena **Jošt. Karlin** je osebno in domače ime. Karlini iz Zminca se pišejo Oman. Skoraj gotovo ime Karlin ni nastalo iz malega Karla, Korlna ali Karlinčka. Bolj se nagibam k domnevi da gre mogoče za nemško besedo Charge, šarža, čin, služba, dostojanstvo, ali kaže na prišleka, od nemške besede Kar, ki pomeni tudi gorsko kotlino. Sicer ne spada med naša imena, vendar bi še navedel domače ime **Opaltar, Opaltni**. Beseda

apalt (Appalt) pomeni zakup pristojbin.³¹ V naših krajih so bili Opaltarji predvsem zakupniki trafik. Tobak je bil državni monopol in je bila za trafiko potrebna posebna koncesija, za katero se je država vknjižila z določeno vsoto na apaltarjevo premoženje.

Župan. Gre za nastarejše funkcionarsko ime. Za našo uporabo bi sledili razvoju županove funkcije od freisinške dobe dalje. Župani so bili podložniki, ki jim je loški oskrbnik zaupal nekatere gospodarske in upravne funkcije v posameznih uradih ali župah. Za svojo službo so lahko uživali posebno posest, lahko še eno hubo, oproščeno dajatev in tlake. Župani so bili lahko tudi iz drugih uradov, torej niso stanovali v uradu ki so ga predstavljali. Nekateri so uradovali za več uradov. Funkcija je bila časovno omejena in ni bila dedna. Nekateri so funkcijo obdržali na posameznih gruntih dalj časa, oziroma so se v funkciji ponavljali. V poznejših časih, ko je država nastavljala svoje upravne predstavnike, jih je drugače poimenovala. Stara tradicija imena se je obdržala in so poznejšim uradnikom še naprej pravili župani. Predstavniki koroškega urada se je imenoval stifterius, gadmarskega urada gadmar, v bavarskem in sorškem uradu, kjer je bilo veliko nemških kolonistov se je župan imenoval preco - birič.³² Županom so bili na terenu v pomoč petarji.³³ Po Andrejki se je birič ali sluga imenoval tudi Pieter.³⁴ Dr. Franc Kos je še zapisal, da so župani objavili glavarjev ukaz po občinskih slugah (Pieter) od hiše do hiše.³⁵ Velikokrat so še zavedeni ob koncu 18. stoletja v listinski seriji loške gosposčinske zemljiške knjige, kjer so zastopali svoje podložnike. Otroke so poročali med seboj. Izpričane so poroke med trebijskim (takrat hotaveljskim in hlevnovrškim), dobraškim (žirovskim), poljanskim in javorskim (Predmost) in suškim županom. Bili so bogati, saj so navedene dote tudi preko 1000 gld.

Špan - Češnjica št. 21. Med leti 1767-1776 je tam županoval selški župan Gašper Jelenc. Dr. Andrejka domneva, da je bil šolan. Njegov sin France Jelenc, rojen 1749 je bil univerzitetni profesor v Innsbrucku.³⁶ Po zemljiški knjigi je bil grunt podložen loškemu gospostvu. Ob koncu 18. stoletja je bil brez letnice vpisan Jurij Jelenc. Ta je leta 1825 izročil posestvo hčerki Elizabeti Jelenc, ki se je poročila Gartner (IX/104). Tradicija županstva se je pri hiši nadaljevala tudi po propadu loškega gospostva in odhodu Francozov. Jur je postal po letu 1814 odbornik za vas Češnjica v podobčini Studeno v občini Železniki (Seznam).

Davča pri Zalem logu št. 43. Posest je bila v velikosti pol kmetije je je bila podložna loškemu gospostvu. Ob koncu 18. stoletja je bil lastnik Martin Peternel. Leta 1805 je posest izročil sinu Valentinu Peternel, v uradu Davča, vas Justin (tudi Justim) werd = Jastro brdo (po Andrejki) (Listine 21/296). Leta 1837 je posestvo izročil hčerki Heleni, ki se je kot kaže poročila Biček (VIII/86). Valentin je bil po odhodu Francozov podrihtar podobčine Davča v občini Železniki (Seznam). Mogoče smemo smatrati za njegovega županskega prednika Martina Peternel, ki je bil davški župan med leti 1776 -1794.³⁷ Prav mikavna je domneva, da je Valentin dal grunt hčerki leta 1805 zato, da se je poročila in možu ni bilo treba k vojakom. Prav leta 1805 je Avstrija mobilizirala fante za vojsko proti Napoleonu. Posestnikom ni bilo treba korakati, očetu županu pa tudi ne. V letih 1776 in 1777 je bil davški župan neki Martin Peternel.³⁸

Dolenja vas št. 37. Hiša je bila samo v rangi 1/3 kmetije, kajža. V stari zemljiški knjigi je bil ob koncu 18. stoletja vpisan Anton Luznar z dodatkom stirpniški župan. V 30 letih 19. stoletja je kajža prešla na Ravniharje (X/20). Po odhodu Francozov je bil Anton naprej funkcionar in sicer podrihtar podobčine Dolenja vas v občini Selca (Seznam). Zanimivo je, da je bila županska čast pri hiši že za časa Pavla Luznarja. Ta je bil med leti 1769-1784 stirpniški župan.³⁹

Laze št. 8. V zemljiški knjigi je bil na bajti leta 1800 vpisan Boštjan Bizjak. Neža Bizjak se je pozneje poročila Godec. Domače ime so verjetno od nekod prinesli (III/99).

Rudno št. 8. Andrejka našteva na tej hiši rudenske župane Jelence od leta 1699 do leta 1798. V tem obdobju so se zvrstili Anton, Luka, Matija in Blaž Jelenc.⁴⁰ Na prelomu 18 v 19. stoletje je bili lastnici posesti Katarina, po poravnavi leta 1814 pa Mica Jelenc. Leta 1803 se je Katarina Jelenc poročila z Jakobom Jelenc iz Dražgoš, točasno rudenskim županom (Listine 19/88). Leta 1826 je posestvo kupil Jurij Berce (VIII/136).

Na Suhu št. 22 se javlja ime pri Španu pa tudi drugo domače ime Kuzovz, Kuzovec, Kušovec. Bajta na št. 21 pa je imela vedno domače ime Španova kajža (XIII/158). V drugi polovici 18. stoletja je bil lastnik grunta Simon Jenko, župan in vdovec. Dedič je bil sin Valentin Jenko. Leta 1764 je zapisal posebno predzaznambo, kako naj bo stanje za naprej. Prepis listine so naredili leta 1806 (Listine 22/108). Mica Jenko, hči Simona Jenka, se je poročila k Županu v Predmost (Listine 4/76). Kdaj so prišli Potočniki na grunt mi ni uspelo ugotoviti. Valentin Potočnik (1776-1838) je bil podrihtar podobčine Suha. Bil je gruntar in gostilničar in se je k Španu priženil. Žena se je pisala Helena Jenko.⁴¹ Pri Španu na Suhu je bila še pozneje gostilna. Zanimivo je, da se je skoraj gotovo iz tega grunta pramožila Mica Jenko k Županu v Poljane, v Predmost 3. Bila je hči Simona Jenka, gruntarja iz bitenjskega urada (Listine 4/79).

V Selcih domačega imena Župan nisem našel. Sledimo pa lahko županom na h. št. 7 in št. 64. Na št. 64 so rekli pod domače pri Kalanu, na št. 7 pa pri Jaklnu. V letih 1679-1694 je bil Valentin Kalan iz Sele št. 64 stirpniški župan. V isti hiši v Selcih sta pozneje bivala strmiška župana Andrej Luznar (1747-1770) in Blaž Rant (1771-1779), zet Andreja Luznarja.⁴² Še bolj zanimivo je, da se je tradicija nadaljevala še leta 1814. Takrat je bil Anton Kalan podrihtar podobčine Selca (Seznam). Podrihtar Anton Kalan zemljeknjižno ni bil lastnik grunta. Ob koncu 18. stoletja je bila vpisana Mina Kalan, za njo pa Johan Kalan, pravilno Rant. Njegova hči se je poročila Semen. Tako so se pisali še sredi 17. stoletja (X/76). V Selcih št. 7 so bili doma župani Jakob Grošelj med leti 1573-1580, Jurij Varl med leti 1610-1625 in Blaž Podreka med leti 1636 in 1638.⁴³ Pri isti hiši je bil doma leta 1814 nadrihtar Jakob Šlibar (Seznam). Ob koncu 18. stoletja je na tem gruntu gospodaril Gašper Blaznik. Njegova hči Mica je po testamentu dobila grunt leta 1793. V zemljiški knjigi je napisano, da je poročena Šlibar. Verjetno je bil njen mož nadrihtar Jakob Šlibar (X/30).

Župan, Županovše

Predmost št. 3. Ob koncu 18. stoletja je na gruntu gospodaril Florjan Kržišnik. Za ženo je imel Županovo hčer iz Suhe, Mico Jenko. Poročno pismo so zapisali leta 1786. Med pričami so zapisali tudi Marka Jenka, godeškega župa-

na (Listine 4/78). Sledil mu je z izročilno pogodbo leta 1805 Jožef in leta 1843 sin Johan Kržišnik (V/43). Florjan Kržišnik je bil poljanski župan med leti 1775-1780. Leta 1776 in 1778 se javlja tudi kot javorski župan.⁴⁴

Trebija št. 1 grunt in bajta št. 9. Na tej posesti so od konca 18. stoletja do 60. let 19. stoletja gospodarili Oblaki. Prvi je vpisan brez letnice Jakob Oblak. Ta je bil leta 1783 hotaveljski in hlevnovrški župan (Listine 20/43; 21/79). Ženo je dobil na Dobračevi pri županu Blažu Grošlju (21/79). Po prenehanju freisinškega gospostva 25. februarja 1804 je imel za 495 gld. zaostanka na raznih dajatvah, ki jih je pobiral za gospostvo, predvsem pri dobavi sena, žita in ovsu. Gospostvo Loka (brez naziva freisinško), mu je naložilo da mora poravnati znesek do 15. maja istega leta in se je za to vsoto vknjižilo na njegovo posestvo (Listine 20(43)). Sledil mu je Matevž Oblak, naveden tudi brez letnice (IV/27). Ta je bil podrihtar podobčine Trebija v občini Oselica (Seznam). Funkcija je bila podedovana.

Dobračeva 9. Leta 1783 je bil dvogruntar Blaž Grošl žirovski župan. Hči Mico, pozneje (ko je bila že županja) Marijo, je poročil na Trebijo k županu Jakobu Oblaku (Listine 21/79).

Špane

Podblica št. 4, grunt. Gašper Zupanc je dobil posest z izročilno pogodbo 1806. Sledil mu je sin Matevž (IX/33). Pri hiši ni sledov kake upravne funkcije in je domače ime prišlo od priimka, ki so ga mogoče sem prinesli.

Zupanc

Gorenja Dobrava št. 21. Domače ime je prinešeno. V prvi polovici 19. stoletja je bilo na Gorenji Dobravi le 11 hišnih števil. Hišo so zgradili pozneje.

Župca

Vprašljiva je izpeljanka Župca, Župc. V starem indeksu domačih imen je za tistega pri Sv. Andreju št. 7 in na bajti št. 8 napisano Shupic, Shupizova kajža. Ob koncu 18. stoletja je bila lastnica grunta Špela Hribernik. Ta je bila lastnica tudi na hišni št. 5 pri Šinku. Poročila se je Rupar in verjetno dala grunta sinovoma, ki sta nadaljevala rod pri Župcu in Šinku. (VI/171-172) Z županovanjem tu nisem našel neke zveze. Verjetno pa se je domače ime razvilo iz priimka Šubic. Na to kaže domače ime Župca na Hotavljah št. 22. Tu je bil grunt. Z izročilno pogodbo ga je dobil leta 1795 Nikolaj Šubic, pravilno Demšar. Z naprej so pisali priimek Demšar. Demšarji so bili potem lastniki do konca 19. stoletja. (IV/9) Iz priimka Šubic je v tem primeru lahko nastalo domače ime Župca. Županske funkcije pri hiši nisem zasledil.

Iz besede Špan so se razvili priimki **Zupan, Zupanc, Zupancič, Županič, Špance**, ponekod **Župec**, in drugi.

Petar. Petarji so bili županovi pomočniki, sluge.⁴⁵ Običajno je bil po eden na župo. V poznejšem obdobju po 17. stoletju so bili tudi do trije v uradu.⁴⁶ V veliki bitenjski županiji so bili od začetja 16. stoletja kar štirje. Ti so imeli še več pristojnosti kot po ostalih uradih in so pomagali v Loki in kačči. Petarji so bili oproščeni letnega davka in vozne tlake.⁴⁷ Bitenjski petarji pa so dobili še skromen deputat v žitu.⁴⁸ Iz službe so se razvile naslednje izpeljanke:

Petač

Bodovlje št. 8. Posest je štela le tretjino grunta. Na prelomu 18 v 19. stoletje je tam gospodarila Uršula Rupar,

poročena Bernik. Leta 1839 jo je po zapuščinski obravnavi nasledil sin Mihael Bernik (VI/185).

Reteče št. 10. Prvotno je bil vpisan v zemljiško knjigo cel grunt, vendar so ga na začetku prejšnjega stoletja razsuli le na pol grunta. Blaž Podviz je bil kot prvi lastnik vpisan brez letnice. Leta 1814 je posest zlicitiral Lorenc Hribernik. Leta 1819 je posestvo kupil Jožef Babnik. Sledili so mu Gašper, Franc in Jakob Babnik s prisojilom leta 1866. Med lastniki ni bilo v stari zemljiški knjigi nobenega Petra (XII/145).

Peterca

Bukovščica št. 25. Hišico so vpisali med Novaliste ob koncu 18. stoletja. Prvi je bil vpisan novohišar Urban Kavčič. Sledil mu je po sterbrecht leta 1802 Jožef Kavčič. Leta 1834 je hišico kupil Martin Luznar. Leta 1871 mu je po izročilni pogodbi sledila Helena Luznar. (Novalisti/379). Martin Luznar je bil iz Železnikov in je verjetno prinesel s seboj domače ime. Luznarji so bili poznani župani in drugi funkcionarji v loškem gospostvu.⁴⁹

Sv. Duh št. 18. Na gruntu so že od druge polovice 18. stoletja vpisani Žontarji. Leta 1771 je z izročilno pogodbo posestvo prevzel Andrej Žontar. Sledil mu je Urban z izročilno pogodbo leta 1815. Šele leta 1865 se med lastniki javlja ime Peter Žontar, domače ime pa je bilo starejše (XIII/70).

Mrzli vrh št. 11. Pri hiši je bilo pol grunta. Na posesti so bili od leta 1832 do 1868 Albrehtji, toda nobenega z imenom Peter (I/183).

Murove pri dveh hišah št. 2 in št. 4. Na Muravah št. 4 je bil cel grunt. Prvi je bil vpisan 1792 Štefan Alič. Sledil mu je leta 1830 s prisojilom Matevž Alič. Z notarsko izročilno pogodbo je posest leta 1864 dobila Katarina Alič, ki se je poročila Jelovčan (VI/5). Hišica (Hausl) na Muravah št. 2 je nastala pozneje, saj so jo vpisali v knjigo Novalistov (Novalisti/228). Prvi je vpisan Blaž Tavčar, ki je hišico dobil po poravnavi leta 1806. Leta 1849 je hišico kupil Anton Alič, verjetno sorodnik iz h. št. 4, od koder je prinesel tudi domače ime. V sodni knjigi lepo piše za h. št. 4 Peterca, za h. št. 2 pa Petercov. Petra pri obeh hišah ni bilo.

Šutna št. 10. Posest je spadala med bajte. Leta 1893 je bila v zemljiški knjigi vpisana Polona Bizjak, poročena Žontar. Sledil ji je leta 1821 z izročilno pogodbo Primož Žontar. Leta 1854 je bajto kupil Valentin Likar. Spet je bila prodana leta 1876, ko jo je kupila Katarina Brenk iz Žabnica 12 (Krtova) (XIII/37). Domače ime je prinesel verjetno Žontar od Sv. Duha.

Petričk

Češnjica št. 19. Hiša ni bila vpisana v stari zemljiški knjigi, ker je bil lastnik Čoč na št. 1 (IX/84). Posest je bila samo v velikosti podložnika, podseda (Untersas), mogoče malo več kot bajta. Prvi lastnik je bil vpisan Štefan Kemperle, po izročilni pogodbi leta 1783. Sledil mu je Urban Gartner, tudi po izročilni pogodbi leta 1816. Leta 1831 je posest kupil Andrej Šturm. Njegova hči je bila verjetno Helena Šturm, poročena Demšar. Ta je dobila posest s prisojilom 1862. Seveda ni kazalo, da bi bila posestnik ženska. Še istega leta 1862 ji je sledil Luka Demšar po poročnem pismu in prisojilu. Ta je bil bogat lastnik hiš na Češnjici, Studenem, Železnikih in v Smolevi. Domače ime Čoč se je že Andrejki trdovratno upiralo vsaki razlagi.⁵⁰ Mogoče smemo ime poistovetiti s Čot. Začetni del Selške doline do

konca Sele, govori lepo slovenščino, medtem ko bi mogoče Železnikarji lahko tako prirojili to ime? Razlaga imena Čot nam je že znana.

Dorfarje št. 25. Hišica je bila prvotno vpisana med novaliste (Novalisti/589). Vpisana je bila tudi pri podložnikih farne cerkve sv. Jurija v Stari Loki (Cerkveni urbar/8). Prvi znani lastnik je bil Peter Pokorn na prelomu 18. v 19. stoletje ki je lahko dal hišici domače ime.

Dolenja Luša št. 7. Hišica je vpisana v knjigi novalistov (Novalisti/ 418). Prvi zapisani lastnik je bil Jur Bergant, pravilno Stibel, ki je dobil posest z izročilno pogodbo leta 1799. Sledil mu je sin Urban leta 1840 in leta 1878 Franc. Oba sta dobila posest po prisojilni listini. Še po letu 1878 so se pisali Stibel, Štibel, vendar ni bilo med lastniki nobenega Petra.

Godešič št. 16. Pri hiši je bila le bajta. Najstarejši lastnik je vpisan Valentin Križaj, pravilno Kermel, sterbrecht 1786. (XIV/160). Zanimivo je, da so se naprej pisali Križaj in ne Kermel, kot so navadno uporabljali spremembo priimka. Valentinu so sledili Franc leta 1816, Štefan leta 1828 in Gregor Križaj, z notarsko izročilno pogodbo leta 1866. V starejšem rodu, ni bilo nobenega Petra.

Peter, pri Petru, Petrov, Petrovc, Petruc

Godešič št. 39. Pri hiši je bil grunt. (XIV/171). Prvi zapisani lastnik je bil Jakob Šifrer na prelomu 18. stoletja. Leta 1802 je grunt zlicitiral Franc Klemenčič. Leta 1806 je posestvo kupil Urban Rozman. Temu je sledil z izročilno pogodbo leta 1819 Matevž Rozman. Peter se javlja leta 1859, ko je s prisojilom prevzel posest. Domačega imena pa ni mogel dati, saj je bilo to že dosti starejše. V starem šolskem seznamu je že domače ime Peter.

Trnje št. 3. Kajža je bila podložna svetoduški graščini (Gut Ehrenau/17). Ob koncu 18. stoletja so bili lastniki Bogataji. Leta 1876 je posest kupil Simon Pintar iz Stare Loke. Med starejšimi lastniki ni bilo Petra.

Selca št. 16. Kajža je bila podložna loškemu gospostvu (X/35). Leta 1795 je bil s sterbrechtom vpisan Jernej Kopčaver. Leta 1816 je z izročilno pogodbo posest dobila Jera Kopčaver, ki se je poročila Pogačnik. Jeri je sledil Martin leta 1850 in Mina leta 1885, oba z izročilnima pogodbama. Med lastniki ni bilo Petra.

Trata št. 4 nad Gorenjo vasjo. Stari lastniki so bili isti kot na h. št. 1 po domače Omeje. Pri hiši je bil grunt (IV/135). V drugi polovici 18. stoletja je bil lastnik Urban Cerar. Sledil mu je z izročilno pogodbo leta 1796 Matevž Cerar, pravilno Ažbe. Urban Ažbe je dobil posest 1818. Neža Oblak si je premoženje pridobila po obravnavi leta 1830. Zadnji je v stari zemljiški knjigi po izročilni pogodbi 1830 vpisan njen sin Johan Oblak. Pri hiši ni bilo nobenega Petra.

Podobeno št. 13. V stari zemljiški knjigi hiša še ni bila vpisana in so domače ime prinesli poznejši lastniki.

Hotovlja št. 3. Posest je obsegala kajžo z mlinom (V/17). V drugi polovici 18. stoletja je bil vpisan Primož Vidmajer. Po izročilni pogodbi leta 1795 mu je sledil Johan Vidmajer, temu pa po istem naslovu leta 1822 Jožef Vidmajer. Leta 1842 je posest zlicitiral Johan Kalan. Temu je s prisojilom 1875 sledil sin Johan. Priimek Vidmajer, Vidmar pomeni posest cerkvenega zakupnika, oziroma cerkvenega podložnika. Posest je morala biti interesantna, da jo je kupil Johan Kalan - Visoški (1814-1874) in jo zapustil sinu Johanu - Janezu (1842-1882).⁵¹

Petrač Gorenja Dobrava št. 11. Tomaž Jazbec ali (oder) Demšar, pravilno (recte) Demšar je dobil grunt z izročilno pogodbo leta 1805. Sledil mu je sin Igrac po izročilni pogodbi leta 1846. Leta 1865 je posestvo z notarsko pogodbo kupil Ignac Kokel (IV/134).

Železniki št. 59. Lastništva stavbe se iz starih zemljiških knjig ni dalo preveriti.

Jamnik št. 8. Pri hiši je bil grunt (IX/9). Prvi vpisani lastnik je bil Blaž Lotrič v drugi polovici 18. stoletja. Z odstopom leta 1779 je dobila posest Helena Pegam, poročena Lotrič. Sledil ji je Mihael Lotrič leta 1826 in Andrej Lotrič 1865, oba z izročilnima pogodbama. Blaž Lotrič je bil odbornik v podobčini Nemile, v občini Selca. (Seznam).

Rovte pri Sv. Lenartu št. 53. Hišo so zgradili pozneje in domače ime verjetno prinesli.

Virmaše št. 47. Hiša je novejša in v stari zemljiški knjigi še ni bila vpisana. Domače ime je drugega izvora.

Petrič - Podlonk št. 29. Hišo so zgradili pozneje. Ime verjetno nima starejše povezave.

Petruzenk - Stara Loka št. 60. Posest je bila v velikosti kajže. Starološko ime verjetno ni vezano na petarja ali slugo. Starejša oblika domačega imena je bila Petrono in Petružak. Zanimivo je, da med lastniki od srede 18. stoletja ni bilo nobenega Petra.⁵³ Petruza na Logu je novejšega prinesenega izvora.

Pri izpeljankah iz petra je razvidno, da razvoj domačega imena ni nastal iz osebnega imena Peter. Več tovrstnih imen je v bitenjskem uradu, kjer je bilo dovoljenih več petarjev (Trnje, Sv. Duh, Virmaše, Dorfarje, Šutna). Seveda so pozabili prvoten pomen, zato so ime spreminjali kot izpeljanko iz imena Peter. Ponekod se je ime prenašalo z nakupi, selitvami in ženitvami.

Mogoče je med te vrste uslužbencev spadal tudi **Kašman**. Zasledino ga na Trati pri Škofji Loki št. 4 in v Loki. V Loki je bil posestnik in gostilničar danes na Mestnem trgu št. 7.⁵³ Na začetku prejšnjega stoletja je bil podrihtar v podobčini Loka v občini Loka. (Seznam). Na Trati so se Kašman pisali vsaj od konca 18. stoletja dalje. Zadnji je vpisan Jurij Kašman, ki je grunt celo kupil leta 1847 (XIII/131).

Sluga Verjetno gre tudi za slovensko inačico petarja, oziroma še širše županovega pomočnika. Po Andrejki se je imenoval birič, sluga ali pieter.⁵⁴ Funkcija je bila v zvezi z upravljanjem gospostva. Ali je predstavljal sodina, sodjo, schepa, sentenciatorja, mojstra, podeželskega sodnika, niti ni važno. Pomagal je verjetno pri nekih manj važnih gospodarskih poslih, n. pr. ocenjevanje sirov.⁵⁵

Sluga - Bodovlje št. 2. Grunt je bil podložen starološkemu župnišču (Gruntbuch Pfarrhofes Altenlack/84). Leta 1816 ga je z izročilno pogodbo dobili Gašper Svolšak. Sledil mu je Anton s prisojilom leta 1859 in temu na isti način mladoletna Marija Svolšak leta 1887. V šolskem seznamu je poleg Gašperja vpisana verjetno žena Magdale-na Karlin. Tako so se pisali na Suhi pri Slugu. Na prelomu v sedanje stoletje so se pisali Kalan, spet tako kot pri Slugu na Suhi. Domače ime so prenašali?

Davča pri Leskoviči št. 6. V starih zemljiških knjigah je bila zapisana bajta (VIII/49). Leta 1785 je posest kupil Andrej Štrempfel in jo leta 1820 izročil verjetno sinu Jožefu. Leta 1852 je celoto kupil Martin Kristan. Preverjanje poznejših vpisov ni dalo zanesljivih podatkov.

Suha št. 11. Posest je bila v velikosti grunta (XIII/150). Najstarejši zapisani lastnik je bil Urban Karlin, takrat so pisali Kerlin. Urban je bil odbornik podobčine Suha v v občini Stara Loka. (Seznam).⁵⁶ Tako so se pisali do leta 1841, ko je posestvo kupil Gašper Arhar. Na prelomu v to stoletje so se pisali Kalan.

Virlog št. 10. Posest je bila v velikosti 1/3 kmetije, oziroma je bil lastnik zapisan kot podsed (Untersas, XI/146). V drugi polovici 18. stoletja sta gospodarila Štefan in Mica Hobič. Leta 1795 je posest zlicitiral Marko Karlin. Nato sledijo Karlini do Lovrenca, ki je posest prejel z izročilno pogodbo leta 1880. Spet možnost sorodstva?

Žabnica št. 28. Ob koncu 18 stoletja sta bila lastnika grunta Primož in Maruša König (XIII/17). Brez datuma in letnice jima je sledili Gregor Sluga, Helena Sluga in Franc Sluga, pravilno Dolinar. Ta je dobil posest z izročilno pogodbo leta 1811. Nasledil ga je Johan Dolinar s prisojilom leta 1832. Tej hiši je verjetno dal domače ime priimek Sluga. Zanimivo je, da so Franca že preimenovali v nov priimek Dolinar.

Godešič št. 2. Prva zapisana lastnica na gruntu je bila Mina Šifrer (XIV/149). Njen naslednik je bil po izročilni pogodbi Florjan Šifrer, pravilno Jamnik. Z notarsko izročilno pogodbo mu je šele leta 1860 sledila Katarina Jamnik, rojena Oman. Ta je posest leta 1874 izročila možu Petru. Leta 1882 so posestvo prisodili Lovrencu Starmanu iz Godešiča št. 26, Štejsu.

Slugove - Vešter št. 10. Posest je bila v velikosti tretjine kmetije (XI/126). Ob koncu 18. stoletja sta na posestvu gospodarila Mica Polanc in njen mož Simon Jamnik. S testamentom je celoto leta 1792 podedoval Luka Polanc, pravilno Jamnik. Leta 1843 je kajžo zlicitiral Johan Cof in jo leta 1850 izročil bratu Antonu. Domača imena, ki naj bi izvirala iz "uslužbenca" sluge, niso dala posebno otipljivih dokazov za svoj izvor. Mogoče gre pri teh primerih za zelo stara domača imena, ki so že dalj časa izgubila svoj izvor.

Vodnik. Ne glede na uradno ime, ki ga je dajala oblast svojim zastopnikom. V domačem okviru so te ljudi imenovali po svoje, tudi kot svoje vodnike. Izpeljanke priimkov so bile še **Hudnik, Hodnik, Vodičk, Vodečk, Vodešk, Vodišk, Hudečk, Hudeček**. Ti grunti so imeli včasih v svojem obsegu po več kajž.

Vodnik. Sv. Barbara št. 4. Ob koncu 18. stoletja je bil na gruntu zapisan Andrej Vodnik, pravilno Guzel (VI/156). Leta 1811 je posest izročil sinu Antonu, ta pa leta 1849 sinu Francu. Pri Andreju in Antonu se še omenjata oba priimka, toda z opazko pravilno Guzel.

Lipica št. 7. Na tem gruntu so se včasih pisali Vodnik (XIII/139). Franc Zihlerl (Sicherle-Zihlerle, kot so včasih zapisali in govorili) je bil urbarialno zapisan kot Vodnik (Urbarmässiger). Z izročilno pogodbo leta 1808 je grunt predal Tomažu Vodniku, pravilno Zihlerlu. Urban Zihlerl, ki je prejel posest s prisojilom leta 1835 je imel samo še en priimek.

Log št. 13. Na gruntu so se od začetka prejšnjega stoletja pisali Demšar (VI/136).

Rihtar. Funkcija rihtarja je pomenila: judex, pagi, vaški župan, in jih Andrejka našteva na Selškem že v začetku 17. stoletja. Gotovo je izraz še starejši.⁵⁷ V drugi polovici 18. stoletja je državna oblast v okrajnih gosposkah in okrajnih

komisariatih za področje glavnih občin nastavila nadrihtarje, v podobčinah pa podrihtarje in odbornike po vaseh. Ta stanje je ostalo do leta 1849.⁵⁸ Iz besede rihtar se je razvil priimek **Rihtaršič**. Ta je pogost v spodnjem delu Selške doline in v Poljanski dolini.⁵⁹ Ime funkcije je lahko starega pomena ali pa šele od druge polovice 18. stoletja. Domačega imena pri Rihtaršiču nisem zasledil, le pri Rihtarju. V obeh dolinah najdemo priimek Rihtaršič.

Rihtar, Spodnje Danje št. 6. Pri hiši je bil grunt (VIII/14). V drugi polovici 18. stoletja sta gospodarila Mica Kösterin in njen mož Jakob Gaser. Leta 1791 je posest zlicitiral Peter Thaler. Temu je z izročilno pogodbo sledil leta 1815 Simon in leta 1846 prav tako po izročilni pogodbi njegov sin Primož Thaler.

Gosteče št. 3. Posesti in lastnikov nisem mogel preveriti, ker je bila vas priključena Sori, ki je spadala pod druge, neloške urade.

Stara Loka št. 2. V Staro Loko št. 2 se je iz Trnja št. 1 preselil Miha Volgemut po domače Erbežnik, ki je bil okrog leta 1814 rihtar (Seznam). Od starološkega graščaka Demšarja je leta 1814 kupil že začeto gradnjo ob takrat novi cesti mimo Fare v Železnike. Mogočni novi hiši je dal novo domače ime pri Rihtarju, Rihtar.⁶⁰

Erbežnik, Verbežnik, Rubežnik Župani so lahko iz svojega založili davčne obveznosti za svojega občana in potem zadolženca rubili in ga "spravili na kant", ga inkantirali. Iz tega imena se je razvilo domače ime in priimek Rubežnik, Rbežnik Erbežnik, Vrbežnik. Mogoče je osnova imena nemški glagol Werben - prizadevati si za kaj, snubiti, nabirati, najemati, v vojake jemati.

Erbežnik Stara Loka št. 23. Kajža je spadala pod sveto-duško graščino. Pozneje je dobila hišno ime Miklavževa kajža, še pozneje pri Polenšku. Domače ime Erbežnik so prinesli prvi lastniki: Urban Volgemut 1744, Pavel Volgemut, s.d., Nikolaj Volgemut 1779, Lorenc Volgemut 1793, itd, tja do Mine Volgemut, ki je dobila posest s prisojilom leta 1895 iz Trnja.⁶¹

Trnje št. 1. Prvi zapisani lastnik na gruntu je bil Urban Volgemut, ki je posest dobil z odstopom leta 1777. Sledil mu je Valentin Volgemut s prisojilom leta 1831 in temu Jakob, prav tako s prisojilom leta 1863 (XI/131). Na Trnju 1 je bil doma, čeprav ni bil lastnik, Miha Volgemut, podrihtar za Staro Loko. (Seznam) Med leti 1814 in 1816 si je na Fari ob cesti proti Železnikom sezidal imenitno novo hišo. Že začeto hišo in svet je kupil od starološkega graščaka Jožefa Demšarja. V pogodbi piše "točasno rihtar". Pozneje si je pridobil še več posesti in sicer t. im. Jurijevo kajžo na Trati št 11 in 1/4 grunta v Virmašah. V Franciscejskem katastru piše, da je bila hiša zidana in nadstropna.⁶²

Virmaše št. 13. Pri hiši je bil grunt (XIII/98). Prvi lastnik je bila Alenka Arbežnik. Sledil ji je Jakob Erbežnik in temu Jurij Rubežnik, pravilno Porenta. Posest je prejel z izročilno pogodbo leta 1805. Sledil mu je s prisojilom leta 1842 Andrej Porenta in leta 1873 z zapuščinskim prisojilom vdova Mina Porenta. Od Jurija Rubežnika, pravilno Porenta so se potem pravilno pisali Porenta. Jur Porenta (1781-1842) je bil odbornik podobčine Stari dvor v občini Stara Loka (Seznam). Domače ime je nastalo iz priimka, ki je kazal na funkcijo rubežnika. Alenka se je pisala Arbežnik, Jakob je bil Erbežnik, Jurij je bil bil Rubežnik.⁶³

Mogoče bi med ta imena šteli še domače ime **Verbelje, Erbelc**, pozneje **Miklavžuc**, Suha št. 4 in **Verbic, Erbic**, Reteče pt. 15. Na Suhi je šlo za grunt (XIII/137). Ob koncu 18. stoletja ga je obdeloval Peter Ločniškar. Z izročilno pogodbo leta 1805 mu je sledil Mihael Ločniškar, pravilno Drnovšek. Ta je posest leta 1827 izročil Blažu Gabru. Anton Gaber je s prisojilom grunt prevzel leta 1861. Leta 1880 je posest dobil Andrej Gaber, mlinar iz predmestja Studenec št. 2. Hiša še danes kaže del uglednega videza. V Retečah je bilo le 1/3 grunta, kjer je leta 1811 po izročilni pogodbi gospodaril Marko Jamnik, pravilno Kermel. Ta priimek je gospodaril tudi naprej, še v drugi polovici prejšnjega stoletja.

Mer. Za časa Francozov so župane imenovali po francosko maire, mer. Iz izraza so nastala naslednja domača imena: **Mer, pri Meru, Mert, Mertuc, Mirtuc, Martan, Martanc, Martanca, Marton, Marten**. Žal se nam personalne evidence županov iz francoskega časa niso ohranile, zato prav za ta čas zelo težko dokažemo funkcijo. Včasih jo je mogoče domnevati iz poznejšega avstrijskega seznama funkcionarjev.

Mer Železniki št. 70. Po Antonu Globočniku je bil mer Janez Peter Plavec od 1809 - 1813, Franc Homan pa je takrat vodil zemljiške knjige.⁶⁴

Mert, Mertuc, Mirtuc

Zgornja Sorica št. 9. Posest je bila v velikosti polgrunta (VII/74). Od leta 1787, ko je posest kupil Anton Šorl, so gospodarili sami Juriji: 1815, 1853, 1864. Rod se je menjal leta 1787, zato starejših lastnikov ne poznamo. Kakih funkcionarjev nisem zasledil in jih iz francoskih časov ne poznam. Mogoče so domače ime prinesli pozneje.

Spodnje Danje št. 8. Na gruntu je bil prvi vpisan Pavel Torkar, pravilno Thaler, ki je posest dobil z izročilno pogodbo leta 1804 (VIII/16). Sledil mu je s prisojilom leta 1836 sin Štefan Thaler, temu pa Mihael Thaler z izročilno pogodbo leta 1880. Pavel Thaler je bil še po odhodu Francozov podrihtar podobčine Spodnje Danje v občini Železniki (Seznam).

Zgornje Danje št. 4. Na gruntu je bila prva zapisana Uršula Heberle, pravilno Beguš. Dobila ga je z izročilno pogodbo leta 1786 (VIII/23). Sledil ji je z izročilno pogodbo leta 1825 Jurij Beguš, temu pa s prisojilom leta 1859 Marin Beguš. Funkcionarjev nisem zasledil.

Gosteče št. 9. Hiše nisem mogel preveriti, ker je bila v obravnavanem obdobju izven loških evidenc.

Žabnica št. 7. Grunt (XII/102). Prvi lastnik je bil Jurij Homan. Sledil mu je po sterbrecht leta 1799 Luka Fik. Temu sta sledila po izročilnih pogodbah leta 1821 Johan in 1850 Jernej. Luka Fik bi lahko bil francoski funkcionar. "Funkcionarsko" ime je tudi Homan.

Šutna št. 22. Hiša ni bila podložna loškemu gospostvu. Stari posestni listi za k. o. Žabnica ne obstajajo, zato lastništva nismo mogli preveriti.

Martan, Martanca, Martanc

Binkelj št. 4. Na gruntu sta v drugi polovici 18. stoletja bila vpisana Martin in Magdalena Križaj. Z izročilno pogodbo jima je leta 1796 sledil Jakob Križaj, pravilno Pokorn (1781-1837), po domače Martanc. Leta 1838 je grunt s prisojilom prevzel sin Lovrenc (XI/164). Jakob je bil odbornik za občino Stara Loka (Seznam).⁶⁵ V kolikor ni bil francoski funkcionar je mogoče domače ime tudi od Martina Križaja.

Puštal št. 46. Hiša je nastala v 19. stoletju. Posest je bila v velikosti kajže, ki je bila podložna puštalski graščini (Gospodstvo Puštal/43). Ob reambulaciji katastra in nastavitvi nove zemljiške knjige po letu 1871 je imela na posestnem listu že hišno številko. Parcele so bile vpisane kot svobodno dokupljene, brez stavbne parcele (Überlandsrealität). V opombi je pisalo, da je treba gledati lastnike na hišni št. 8, po domače Ažman. Prvi je bil vpisan z dokazilom o knjižni lastnini leta 1798 Marko Osterc. Z izročilno pogodbo 1849 mu je sledil Jurij in leta 1869 s prisojilom mladoletni Matevž Osterc. Na začetku tega stoletja je bil lastnik te posesti Luka Dagarin, zminški župan. Domače ime je mogoče prineseno.

Trata pri Šk. Loki št. 3. Pri hiši je bil grunt (XIII/130). V drugi polovici 18. stoletja sta gospodarila Valentin in Agata Dolhar, za njima pa Anton in Neža Berčič. Neža je bila lastnica ob mladoletnosti sina Anžeta. Ta je kot Johan dobil posest z odstopom leta 1793. Z izročilno pogodbo 1836 mu je sledil sin Johan, temu pa z zapuščinskimi prisojilom leta 1852 Andrej Berčič.

Marton. Gorenje Brdo št. 10. Hiša je bila v velikosti kajže (V/94). Leta 1798 je bil vpisan v izročilni pogodbi Luka Berčič, pravilno Šubic. Leta 1843 je posestvo izročil sinu Ignacu.

Studor št. 7 (tudi Martinček). Novohišar je spadal med novaliste (Novalisti/103). Prva vpisana lastnica je bila Mica Klemenčič, poročena Guzel, ki je posest dobila z izročilno pogodbo leta 1805. Leta 1844 ji je sledil sin Anton Guzel. Že leta 1845 je hišo zlicitiral Martin Jelovčan. Mogoče je ta dal hiši domače ime: Martin - Marton?

Marten. Ševlje št. 14. Hiša je spadala med kajže (XI/24). Od Andreja od leta 1794 do sina Valentina, ki je dobil posest z izročilno pogodbo 1842, je bila posest v lastni družine Lavtar. Leta 1883 jo je z izročilno pogodbo dobil Franc Habjan, leta 1885 pa s prisojilom Luka Benedik, vulgo Lukman iz Knapov št. 13 (Hudi laz).

Merkel. Spodnje Danje št. 11. Na gruntu so se pisali Kösar (Kosar, Košar) od konca 18. stoletja, do Franca Košarja, ki je posest prevzel leta 1878 (VIII/19).

Merkot. Podlonk št. 1. Leta 1767 se je polgruntarica Neža pisala Primožič. (IX/108). Leta 1820 je posest ozročila Juriju Kavčiču, ta pa leta 1857 naprej Johanu Kavčiču.

Zgoraj navedene izpeljanke domačega imena od mera, niso dale posebno prepričljivega rezultata. Res je, da nimamo ohranjenih imen funkcionarjev za časa Francozov. Gotovo Avstrija ni posebno rada prevzela "bivših" uradnikov, čeprav iz tega domačega imena in t. im. Seznama smemo sklepati na posamezne primere. Da bi bila izpeljanka le iz imena Martin, oziroma Valentin, pa je rezultat spet premalo prepričljiv. Marton je mogoče po poljansko Martin. Mogoče bi v ta koren prišli še Merkea v Veštru št. 14. Na gruntu so se od konca 18. stoletja tja do v drugo polovico 19. stoletja pisali Svolšak (XI/127). Dr. Andrejka izvaja ime **Markel**, **Martl**, **Mertl**, **Merkl** iz prvotno **Mart**, **Merth**, **Markil** in **Mertil** in ga citira od prve polovice 17. stoletja dalje v zgornjem delu Selške doline. Uvršča ga med nemška imena izpeljana iz krstnih imen (Mert = Martin).⁶⁶

Štibernik. Lahko je pomenilo pobiralec davkov. Mogoče je včasih šlo le za hišo, lokacijo, kjer so pobirali davke, štibro, štibernica.

Dacar je domače ime v Retečah, vendar je verjetno poznejšega izvora.

Štibernik. Crngrob št. 5. Grunt (XIII/43). Prvi je bil vpisan Martin Benedik ob koncu 18. stoletja. Leta 1803 je posestvo kupil Mihael Hafner iz Dorfarjev. Sledila sta še dva lastnika tega rodu, Anton in Miha, oba leta 1826. Leta 1836 so posest izročili Heleni Hafner, ki se je poročila Porenta. Sledil je rod Porentov.

Rovte pri Sv. Lenartu št. 33. Hišico so vpisali v knjigo novalistov (Novalisti/407). Prvi lastnik je bil Matija Benedik. Sledila mu je Marija Benedik, rojena Debelak, z izročilno pogodbo 1855 in kupno pogodbo 1876. Mogoče sta si bila prva lastnika v sorodu in so ime prinesli v Rovt iz Crngroba?

Strmica št. 14. Posest je bila za kajžo velika (X/129). Prva lastnica je bila Maruša Uršič, poročena Šink, lastnica po testamentu leta 1788. Po slabih sto letih tega rodu je leta 1885 bajto prevzel mladoletni Martin Šink. Kaj bi spominjalo na Štibernike, mi ni znano. Leta 1853 je na posest vknjižil dolg neki Jernej Benedik.

Trata pri Škofji Loki št. 11. Posest je bila podložna beneficiju Sv. Ane na gradu. Prvotno je obsegala pol grunta, pozneje samo še tretjino. (Združeni cerkveni urbar). Lastniki so se pogosto menjali in so se pisali: Bogataj, Müller, nam že znani rihtar Mihael Volgemut leta 1832 in Hafner, Kalan, vulgo Jelenc, gruntar iz Dolenje vasi št. 19 leta 1866. Istega leta je posest prodal Mini Hafner.

Vidmar. Beseda pomeni lastnika ali zakupnik vidma, to je zemljišča župne nadarbine (Pfarrpfündengrund).⁶⁷ Lastnik je bil cerkveni podložnik.

Vidmar. Poljane št. 19 in bajta Poljane št. 47. Na gruntu so se ob koncu 18. stoletja pisali Inglič (V/131). Lovrenc je vpisan leta 1796. Sledil mu je Gregor leta 1829, temu pa Helena leta 1868, vsi z izročilnimi pogodbami. Ko se je ta poročila, ni bilo dostojno, da bi ostala naprej lastnica, zato je istega leta grunt prepisala možu Johanu Čadežu. O cerkveni podložnosti ni bilo več sledi. Za poljanskega Vidmarja so domačini mnenja, da gre ime "po 200 let stari gostilni, kjer so imeli v bližini furmani svojo postojanko, ko so tovorili les od Dunaja do Udin - Vidma."⁶⁸ Prav gotovo je na Vidmu zelo stara gostilna. Res je tudi, da so iz tega predela, predvsem iz Žirovskega tovorili jelke za jambore za ladjedelnico v Trstu.⁶⁹ Promet z lesom od Poljan do Vidma je bil mogoč (vendar ne z lesom kar od Dunaja). Z Vidma je bila doma Barbara Inglič, žena visoškega gospodarja Johana Kalana (1814-1874).⁷⁰ Že izgled stavbe kaže na premožnejšo posest, neobičajnega kmečkega izgleda. Prav gotovo je šlo za neko cerkveno posest, saj je bila poljanska fara stara in včasih bogata.

Rovte pri Sv. Lenartu št. 29, bajta prav tam št. 55. Od konca 18. stoletja in še čez sredo 19. stoletja so se pisali Potočnik (XI/68). Grunt je bil vpisan v gosposčinski evidenci.

Stirpnik št. 2. Pri hiši je bila le bajta (XI/49). Špela, lastnica po sterbrechtu 1803, se je pisala Vidmajer, Vidmar, in se je poročila Blaznik. Njen sin Lorenc, ki mu je bilo prisojeno posestvo leta 1843 se je pisal Mesec. Nasledila ga je z notarsko izročilno pogodbo leta 1872 hči Marija Mesec. Leta 1882 so posest prisodili mladoletnim otrokom Johanu, Luku, Juriju in Neži Lavtar. Domače ime je nastalo verjetno iz Špelinega priimka.

Hosta št. 4 in bajta na št. 6. V starem šolskem seznamu je ohranjeno ime Vidmar. Pozneje so rekli pri hiši pri Malendet, Malandež. Stara domača imena so izginjala že v preteklosti. Na št. 4 je bila prvotno kupnopravna huba, gunt, na št. 6 pa le del. Posest je bila podložna Beneficiju sv. Trojice. Posestniki niso posebno dobro gospodarili. Ob koncu 18. stoletja in na začetku prejšnjega stoletja sta gospodarila Andrej in 1834 Franc Hostnik. Sredi stoletja je obojno posest dobil Jurij in za njim leta 1871 Avgust Deisinger, oba iz Loke. Leta 1879 se je na posest vknjižil Matevž Kalan, vulgo Križaj iz Suhe.

Bendač. Pomeni posestnika, ki je dobil dovoljenje za graditev na zemljišču cerkvene prebende. Izpeljanke domačega imena so še **Bende, pri Bendet**, mogoče tudi **Ben** in priimek **Vende, Vene**.

Bendač Dorfarje št. 29. Skoraj vse hišne številke od št 19 in še nekaj hišnih številk spredaj je nastalo na zemljišču starološke župne cerkve in zato v starih gosposčinskih zemljiških knjigah niso vpisane. Zadnja vpisana h. št. je bila 26. Brez dvoma je šlo za posestnika na prvotno cerkvenem zemljišču.

Bena Šutna št. 4. V drugi polovici 18. stoletja sta bila lastnika posesti podsesta Martin Fik in Urša Ziherl. Z izročilno pogodbo jima je sledil leta 1790 Jožef Fik. Johan Fik je prejel posest leta 1827. Marija Dolinar pa jo je kupila leta 1878. Cerkevni posesti se ni dalo več slediti.

Primec. Pomeni Vasall, pa tudi dednega najemnika, zakupnika (Erbpächter).⁷¹ Pri Primecu, Primčku, Premčku so velikokrat rekli pri bajtah in mlinih. Slednji so bili včasih večinoma v zakupu. Pri tovrstni posesti priimki niso bili pomembni. Iz evidenc je včasih še razvidno od koga so imeli prvotno posest v zakupu, oziroma posest prvotno ni prehajala iz roda v rod po dednem pravu (Sterbrecht) ampak po zakupnem pravu. Posest je včasih vpisana v poznejših evidencah, med Novalisti freisinškega gospostva ali še pozneje v evidencah Kameralno gospostvo Loka po letu 1803. Večinoma je šlo za manjše zemljiščne enote, bajtarje in hišarje. Za časa našega obravnavanega obdobja so bili posestniki večinoma že lastniki in so lahko svobodno razpolagali z imetjem. Na stara razmerja je kazala le še prvotna podložnost in zapisi v evidencah.

Primec, Primčk, Primček

Dolenja Žetina št. 8, hišica (Hausl). Vpisali so jo pozneje v evidenco loškega gospostva (Novalisti/222). Leta 1807 je posest kupil Primož Likar in jo leta 1844 izročil Ani Jelovčan, rojeni Likar. Leta 1849 je hišico kupil Luka Bendžovec.

Dolenja vas št. 36. Kajža je bila podložna selški podružni cerkvi Sv. Miklavža (Gruntbuch der Kirchengilten Selzach/5). Pri prvem lastniku Matevžu Logarju je zapisano, da je posest leta 1786 prejel po Sterbrecht. Sledil mu je sin Matija po izročilni pogodbi leta 1806. Leta 1855 je posest izročil Jeri Logar, poročen Cenčič.

Gorenja Žetina št. 9 in bajta prav tam št. 6. Posest je bila v velikosti grunta (VI/192). Iz hišne številke 8 izhaja rod plemenitih Demšarjev, poznejših trgovcev, lastnikov starološke graščine, itd. Mogoče so bili v sorodstvu, saj je domačija Demšarjev koncem 18. stoletja bila že v tujih rokah. Prva zapisana lastnica na h. št. 9 je bila Neža Demšar, poročena Stanonik. Posest je dobila z izročilno pogodbo leta 1778. Sledila ji je z enako pogodbo leta 1819 Mica

Stanonik, poročena Peternel in tej leta 1845 sin Franc Peternel. Leta 1883 so posestvo prisodili Johanu Peternelu.

Jamnik št. 12. Hišico so vpisali med novaliste, saj je nastala pozneje. (Novalisti/314). Prvi zapisani lastnik je bil Primož Šolar. Sledila mu je brez letnice Helena Šolar, poročena Lotrič. Sin Jurij je prevzel posest z izročilno pogodbo 1859. leta 1876 mu je s prisojilom sledil mladoletni Franc Lotrič.

Šutna št. 34. Hišico so pozneje vpisali v evidenco novalistov (Novalisti/500). Prvi je bil vpisan Jožef Košnik, brez letnice. Leta 1821 je bajto kupila Jera Kisovec in jo leta 1851 izročila Jakobu Kreku. Leta 1877 so bajto spet prodali. Kupil jo je Johan Kozjik iz Šutne št. 15, po domače Ratink. Ta jo je imel le dve leti. Leta 1879 je hišico kupila Uršula Jereb.

Zminec št. 12. Domače ime Prime smo našli le v starem šolskem seznamu. V poznejših evidencah je bilo to ime že pozabljeno in so nosili domače ime Šurk. Grunt je bil v evidenci loškega kameralnega gospostva (Gut Bischoflak/7) in ni bil v evidencah loškega gospostva, ampak prej nekega drugega lastnika, verjetno cerkve. Prvi zapisani lastnik je bil Franc Kos, po izročilni pogodbi leta 1844. Leta 1859 mu je sledila mladoletna hčerka Frančiška Kos. Prav mikavna je domneva, da je bil Kos v sorodu s prvim Kosom, protestantom, Primcom v Stari Loki na prelomu 16. v 17. stoletje. Dokazljivo pa ni, saj so se pri Primecu na Fari v 18. stoletju že pisali Pokorn.

Trata pri Škofji Loki št. 9. Hišico so pozneje vpisali med novaliste (Novalisti/530). Prvi je bil vpisan brez letnice Anton Jugovic. Leta 1820 je hišico kupil Anton Sušnik. Z izročilno pogodbo mu je sledil leta 1849 Luka Sušnik. Leta 1859 je bajtico kupila Apolonija Projč.

Stara Loka št. 5. Ob koncu 16. stoletja so zaradi protestantizma izgnali iz loškega Mestnega trga bogatega loškega meščana Janža Kosa. Na zemljišču starološkega gospostva si je postavil ugledno hišo z letnico in napisom na poznogotskem portalu Hans Hos (Kos) 1592, danes Stara Loka št. 25. Sredi 18. stoletja so bili lastniki že Pokorni.⁷² Mikavna bi bila domneva sorodstva s Primeci, Kosi v Zmencu.

Dražgoše na Pečeh št. 35. Hišne številke v starih evidencah še ni bilo. Pozneje so jo izpuščali iz seznamov in je poznejšega nastanka. V knjigi Novalistov je vpisanja zadnja h. št. 31. V posestnih listih pa je hiša izpuščena z opombo, da so lastniki Lotriči navedeni na št. 36 in št. 40, kar kaže, da je šlo še v drugi polovici 19. stoletja za najemno hišo.

Pozirno št. 15. Na gruntu je že od konca 18. stoletja gospodaril rod Benedikov (X/115). Prva sta bila vpisana Primož in Urša Benedik. Sledil jima je Matevž. Leta 1804 je z izročilno pogodbo posest prevzel Tomaž Benedik in jo je leta 1837 izročil hčerki Barbari. Simon Benedik je z izročilno pogodbo grunt prevzel leta 1868.

Suha št. 34. Premčk, pozneje Šintar (Konjač), hišica in gmajna, (Novalisti/537). Hiša je bila vpisana med novaliste pozneje. Brez letnice je prvi vpisan Primož Kašman. Ta je hišico izročil leta 1840 sinu Jakobu Kašmanu. Hišica je nastala na srenjskem (gmajnskem) svetu, za mestnimi gavgami.⁷³

Primcov malin. Sv. Ožbolt št. 4. Posest je bila v velikosti kajže in je spadal pod Ferjanovo kajžo, Ferjanovca ali

Hrastovca, Sv. Ožbolt št. 29. Prvi lastniki so bili skupni. Florjan Marcina je dobil posest po plačilu mrtvaščine leta 1786. Leta 1806 je kajžo z mlinom izročil sinu Jožefu (1784-1861). Leta 1865 je posest kupil Janez Oblak od Sv. Ožbolta št. 4. Leta 1904 jo je z izročilno pogodbo prevzel Janez Oblak in za njim s prisodnim pismom leta 1805 Ana Oblak. Predah v lastništvu je bil nato do leta 1957. Med tem časom so bajto z mlinom opustili. Okrog leta 1930 je bila že podrta. Kmalu za ocepom iz Bodoveljske grape proti Zavrhu so še pred Presečnikovim mlinom levo in desno ob vodi v grapi sledovi poslopj.⁷⁴

Primažkov-Premčkov mlin, Sv. Barbara št. 26. Mlin je spadal k novohišarju z najstarejšim domačim imenom Primažkov mlin. Omenja se le v starem statusu animarum.⁷⁵ Pozneje so bajto vpisali med novaliste (Novalisti/255). Ali se je bajta držala skupaj z mlinom, ali je bila na drugem mestu, mi ni znano. Mlin je dobil domače ime po prvem znanem lastniku Primožu Čadežu leta 1800. Njegova hči Marija se je poročila z Janezom Fojkarjem, tudi Hojkarjem in z ženitno pogodbo so posest vpisali nanj leta 1823. Leta 1858 je z notarsko izročilno pogodbo posest nasledil Jernej Fojkar, od njegovih naslednikov pa je posest kupila tvrdka Franca Heinriharja, od katerega je po vojni prišla v družbeno imovino. Mlin je deloval verjetno le za časa Primoža Čadeža. Bajta pa je še naprej stala ob potoku, ki združuje Toščevo in Vodnikovo grapo in se pri Logarju izliva v Hrastnico. Tam, kjer je sedanja enokapnica gozdne uprave, se ob njej še vidi del zidu stare bajte.⁷⁶

----- o o o o -----

V tem prispevku sem skušal razložiti nekatera domača imena, ki so nastala iz neke, predvsem upravne funkcije posameznega posestnika na loškem ozemlju. Z domačimi imeni se je za Selško dolino pred vojno ukvarjal dr. Rudolf Andrejka. Ta je pisal tudi o županih v Selški dolini med leti 1500 in 1800. Pričujoča raziskava je nekoliko širša, saj sem pritegnil skoraj celotno bivše freisinško ozemlje, vendar brez Žirov in dela Sorškega polja severno od Žabnice. Ti predeli so šli iz loškega sodnega okraja že v preteklem stoletju in zanje nimamo ohranjene stare zemljiške knjige, ki mi je služila za preverjanje domačih imen in lastnikov. Osnova za domača imena mi je bil sodni popis vseh posesti v sodnem okraju Škofja Loka iz preloma tega stoletja, ki so ga nastavili na sodišču za lažje iskanje podatkov v stari in novi zemljiški knjigi. Še starejši sezname domačih imen bi verjetno prinesli še bogatejše podatke. Tu mislim predvsem na župnijske arhive in sicer na stare statuse animarum. Del domačih imen je navezan na upravne funkcije posameznikov v času freisinškega gospodstva, ko je bilo to razdeljeno na urade, kjer so potrebovali različne neprofesionalne dodatne pomočnike na terenu in v Loki. Od druge polovice 18. stoletja se poleg freisinške upravne razdelitve javljajo potrebe po neprofesionalnih "državnih" predstavnikih. Vsi ti predstavniki na terenu so bili izbrani, mogoče v starejših obdobjih svobodno voljeni. Morali pa so imeti neke osebne sposobnosti in kvalitete. Te se je dalo pridobiti s šolanjem. Opazni so primeri ohranitve neke funkcije pri hiši kar iz roda v rod. Poleg osebnih kvalitete je verjetno bila včasih važna tudi lega domačije, saj so bili med funkcionarji tudi kajžarji in ne samo gruntarji. V prvem delu razprave sem

podal še nekatera druga domača imena, ki so bila blizu nekim funkcijam, oziroma so izhajala iz upravne razdelitve gospodstva. Tu mislim predvsem na imena: Bitenc, Brojan, Brejc, Brojc, Proj, Projc, Korošec, Sorčan, Davčan, Selčan, Poljanec, Žirovc, Podlonkar itd. Nekatera imena izdajajo neko funkcijo, n. pr. Hubman, Homan, Oman, Hofman, Hartman, Ortman, Jagermojster, Špegelč, Šperlič. Ahternik, Legat. Šere, Notar, Čot, Flegar, Verbižar, Ferbižar, Hofšteter, Obšteter, Oštetar, Štalar, Škrebuc, Šlibar, Dacar, Cegnar, Cvelfar, Finfar, Starman, Štantman, Čarman, Colnar, Rutar, Rotar, Lazar, Vrtar, Zavratar, Kalan, Jušč, Karlin, Opaltar itd. Navedem naj samo nekaj primerov domačih imen iz znanih upravnih funkcij: Župan, Špan, Županovše, Španc, Zupanc, Župca, Petar, Peter, Petač, Peterca, Petričk, Petrovc, Petrač, Petrič, Petruznik, Sluga, Slugovc, Rihtar, Rihtaršič, Erbežnik, Vrbežnik, Rubežnik, Verbeljc, Erbeljc, Erbic, Mer, Mert, Mertuc, Mirtuc, Martan, Martanc, Martanca, Marton, Markl, Štibernik, Dacar, Vidmar, Vidmajer, Bendač, Prime, Primčk. Kjer je bilo mogoče, sem imena podprl z ekskurzom lastništva v zemljiški knjigi.

Opombe:

¹ Rudolf Andrejka, Doneski k postanku in razvitku rodbinskih imen v Selški dolini, Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo, 1939, 1/4, str. 310 - 332, v nadaljevanju Andrejka, Doneski.

² R Rudolf Andrejka, Župani Selške doline v letih 1500 - 1800, Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo, XIV, Ljubljana 1933, str.95 - 102, v nadaljevanju Andrejka, Župani.

³ R Dr. Franc Kos, Zgodovinski pobirki iz loškega okraja, Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko II, Ljubljana 1892, (v nadaljevanju Kos, Pobirki...).

⁴ R Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota Škofja Loka, (nadalje ZAL, ŠKL), Gospodstvo Ehrenau, fasc. I/E, v nadaljevanju Seznam.

⁵ R France Štukl, Nadrihtarji in podrihtarji v občinah Škofja Loka in Stara Loka po letu 1814, Loški razgledi (zanaprej LR) 36, 1989, v nadaljevanju Štukl, Nadrihtarji.

⁶ R Miha Naglič, Kam sodijo Žiri?, LR 39, 1992.

⁷ R Andrejka, Župani, str. 97.

⁸ R Andrejka, Doneski, str. 318.

⁹ R Andrejka, Doneski, str. 330.

¹⁰ R O hišnih imenih južne Koroške, Koledar celovške Mohorjeve družbe 1995, str. 125.

¹¹ R Glosar zgodovinskega domoznanstva, pod vodstvom Petra Pavla Klasinca s sodelavci, Maribor, Graz, Klagenfurt, Trieste, 1995, str. 123, v nadaljevanju Glosar.

¹² R Štukl, Nadrihtarji, str. 47.

¹³ R Glosar, str. 254.

¹⁴ R Glosar, str. 13,

¹⁵ R Glosar, str. 243.

¹⁶ R France Štukl, Knjiga hiš II, Škofja Loka, str. 122.

¹⁷ R France Štukl, Knjiga hiš III, Stara Loka, rokopis.

¹⁸ R France Bezljaj, Etimološki slovar slovenskega jezika, MK - SAZU, Ljubljana 1976, I/74.

¹⁹ R Maks Pleteršnik, Slovensko-nemški slovar, reproduciran ponatis, CZ, Ljubljana 1974.

²⁰ R Vlado Habjan, Vojna za kneževino Celjskih in mir 1460 v Požarnici (Pusarnitz) na Koroškem, Zgodovinski časopis, Ljubljana 1994, št. 48, str. 481.

²¹ R Glosar, str. 207.

²² Glosar, str. 285.

²³ Glosar, str. 125.

Katastrski operat in zemljiška knjiga s posebnim ozirom na genealoške raziskave

mag. Matevž Košir (Arhiv Republike Slovenije)

Imenjska knjiga

Imenjska knjiga je bila davčna knjiga. Deželni knez sicer načeloma ni mogel obdavčiti plemičev in njihovih podložnikov, toda ti so bili dolžni, da sodelujejo pri obrambi dežele. Vendar so vpoklic kmetov opuščali zaradi nevarnosti kmečkih uporov. Poleg tega se je vse bolj uveljavljala najemniška vojska. Zato so deželni stanovi pravno prostovoljno pričeli deželnemu knezu, poleg vpoklica, odobravati davke. Deželni stanovi so s tem krepili svoj pravni in politični položaj. Okoli leta 1500 se je kot glavni in najbolj stalni tip davka, uveljavil davek na imenjsko rento (gültsteuer). Imenje (gült) je pomenilo rento od kmetij in skupnost posesti, ki so dajala to rento. Imenjska renta je bila prvotno merilo vojaške dolžnosti plemičev, kasneje pa tudi merilo za odmero davkov. Deželni davek, ki so ga deželnemu knezu odobrili deželni stanovi je bil razbit na posamezna gospostva po ključu imenjske rente. Zato so deželni stanovi uvedli pregled o davčni osnovi to je imenjski renti. Ta pregled je predstavljala imenjska knjiga (Gültbuch). Vanjo so vpisovali v denarju ocenjene dohodke stanovskega obdavčenca po posameznih stanovih (plemiči, duhovščina, mesta...) na podlagi njihovih prijav. Naturalne in denarne rente so morali zemljiški gospodje ob napovedi preračunati v denarni znesek.

Imenjska knjiga je bila običajno razdeljena po stanovih in četrtih. Na Štajerskem so bile imenjske knjige razdeljene po petih četrtih dežele (Judenburg, Ennstal, Vorau, med Muro in Dravo, Celje), v vsaki četrti pa po stanovih. Najstarejša knjiga na Štajerskem je iz leta 1516, od leta 1525 do 1785 pa so ohranjene nepretrgoma.

Za Kranjsko je ohranjenih 27 imenjskih knjig. Iz najstarejše ohranjene imenjske knjige na Kranjskem iz leta 1539 je razvidno, da so bile na Kranjskem imenjske knjige uvedene že prej. Imenjske knjige za Kranjsko so do leta 1747 razdeljene le po stanovih in ne po četrtih. Tako je npr. imenjska knjiga za leta 1546-1549 razdeljena po naslednjih rubrikah: Kranjska: 1. prelati, 2. gosposki stan, 3. vitezi in plemstvo, 4. župnije, 5. kaplanije, 6. cerkveno imenje, 7. bratovščine, 8. mesta in trgi, 9. svobodniki, Kras: 10. prelati in druga duhovščina, 11. plemstvo in druge osebe, Istra: 12. duhovščina, 13. plemstvo in druge osebe, 14. mesta in trgi.

Leta 1747 je prišlo v avstrijskih deželah do že dolgo pripravljane davčne reforme, ki jo običajno imenujemo terezijanska davčna rektifikacija. Z njo so želeli odpraviti neenako obdavčitev in pritegniti nezadostno obdavčeno plemstvo. Tudi imenjska knjiga na Kranjskem je bila po tem letu vodena ločeno po okrožjih in šele nato po stanovih.

Imenjska knjiga je bila predvsem davčna knjiga, iz katere je bila razvidna porazdelitev naklade na nepodložniško zemljiško posest. Kaže porazdelitev posesti na posamezne stanove in njihove posamezne pripadnike, pregled njihove

- ²⁴ Glosar, str. 300.
²⁵ Glosar, str. 304.
²⁶ Glosar, str. 38.
²⁷ Glosar, str. 218.
²⁸ Glosar, str. 303.
²⁹ Glosar, str. 101.
³⁰ Glosar, str. 102, 234, 237.
³¹ Glosar, str. 22.
³² Pavle Blaznik, Škofja Loka in Loško gospostvo (973-1803), MD Škofja Loka 1973, (v nadaljevanju Blaznik, Gospostvo) str. 47.
³³ Blaznik, Gospostvo, str. 174.
³⁴ Andrejka, Župani, str. 97.
³⁵ Kos, Pobirki, str. 18.
³⁶ Andrejka, Župani, str. 97, 99.
³⁷ Andrejka, Župani, str. 102.
³⁸ Kos, Pobirki, str. 20.
³⁹ Andrejka, Župani, str. 199; Kos, Pobirki, str. 21.
⁴⁰ Andrejka, Župani, str. 97, 102; Kos, Pobirki, str. 21.
⁴¹ Štukl, Nadrihtarji, str. 50.
⁴² Andrejka, Župani, str. 97; Kos Pobirki, str. 21.
⁴³ Andrejka, Župani, str. 99.
⁴⁴ Kos, Pobirki, str. 19, 21.
⁴⁵ Blaznik, Gospostvo, str. 174.
⁴⁶ Blaznik, Gospostvo, str. 366.
⁴⁷ Blaznik, Gospostvo, str. 174.
⁴⁸ Blaznik, Gospostvo, str. 260.
⁴⁹ Andrejka, Župani, str. 99, 100.
⁵⁰ Andrejka, Doneski, str. 312.
⁵¹ Ing. Pavle Hafner, Začetek in konec visoških Kalanov, LR 16, 1969, str. 112-127.
⁵² Štukl, Knjiga hiš III, Stara Loka, rokopis.
⁵³ Štukl, Knjiga hiš II, str. 54.
⁵⁴ Andrejka, Župani, str. 97.
⁵⁵ Blaznik, Gospostvo, str. 46, 174.
⁵⁶ Štukl, Nadrihtarji, str. 50.
⁵⁷ Andrejka, Doneski, str. 323.
⁵⁸ Jože Žontar, Priročniki in karte o organizacijski strukturi, Graz - Klagenfurt - Ljubljana - Gorizia - Trieste, 1988, str. 89 - 90.
⁵⁹ Andrejka, Doneski, str. 323.
⁶⁰ Štukl, Knjiga hiš III, rokopis.
⁶¹ Štukl, Knjiga hiš III, rokopis.
⁶² Štukl, Nadrihtarji, str. 48; iste, Knjiga hiš III, rokopis.
⁶³ Štukl, Nadrihtarji, str. 50.
⁶⁴ Anton Globočnik, Rudniški in fužinski kraj Železniki, prevod iz Mittheilungen des Historischen Vereins für Krain, Ljubljana 1867, str. 8. Prevod hrani Muzej v Železnikih.
⁶⁵ Štukl, Nadrihtarji, str. 48.
⁶⁶ Andrejka, Doneski, str. 328.
⁶⁷ Andrejka, Doneski, str. 323.
⁶⁸ Radio Žiri, časopis Ob Sori, Prišel je, prišel Sv. Martin - krst vina na Vidmu, str. 4.
⁶⁹ Marija Stanonik, Promet na Žirovskem, Žiri 1987, str. 59.
⁷⁰ Ing. Pavle Hafner, Začetek in konec visoških Kalanov, LR 16, 1969, str. 119.
⁷¹ Andrejka, Doneski, str. 323.
⁷² Štukl, Knjiga hiš III, rokopis; Blaznik, Gospostvo, str. 227, 252.
⁷³ France Štukl, Loške vislice na Gavžniku, LR, 1989, str. 39.
⁷⁴ France Štukl, Vodni pogoni v nekdanji občini Zminec, LR 40, 1993, str. 88-89.
⁷⁵ Nadškofijski arhiv Ljubljana, Župnija Škofja Loka, včasih so bili statusi shranjeni v ZAL, Enoti v Škofji Loki.
⁷⁶ France Štukl, Vodni pogoni v nekdanji občini Zminec, LR 40, 1993, str. 76.

vih dohodkov in sprememb v tej porazdelitvi. Po njeni zlasti prvi ureditvi ni iz nje razviden predmet zemljiške posesti in vrsta dohodkov. Vpis v imenjsko knjigo ni utemeljeval lastninske pravice na zemljišču, marveč je urejal samo davčno naklado.

Nekaj časa so za deželne svobodnike vodili v deželnem knjigovodstvu na Kranjskem posebno imenjsko knjigo.

Zemljiški kataster

Kataster je popis zemljišč, ki ga izvede država zaradi pridobitve kriterijev za določitev enotne davčne odmere na zemljo. Kataster je nastal kot pripomoček in osnova za odmero zemljiškega davka. Davčno rektifikacijo in uvedbo katastra je napovedala cesarica Marija Terezija v patentu leta 1747. S terezijansko davčno rektifikacijo je bila ločena dominikalna in rustikalna posest. Prvič je bil uveljavljen princip splošne davčne obveznosti (tudi plemičev). Terezijanski katastrski operat je bil izdelan v letih 1748-56. Operat predstavlja evidenco dominikalnih in kmečkih (rustikalnih) zemljišč. Kmetje so dali svojo napoved ločeno od zemljiških gospodov. Za dominikalno posest so šteli le tisto posest, ki je bila že leta 1618 vpisana v imenjsko knjigo.

Za napovedi so pripravili posebne obrazce v katere je bilo treba vpisati vse podatke o posesti in njihovih dohodkih. Terezijanski katastrski operat sestavljajo trije deli:

1. kmečke ali rustikalne napovedne tabele, (obrazci E, F in G)
2. zemljiškogospodovske ali dominikalne napovedi, (obrazci A, B, C in D)
3. obračunske tabele.

V dominikalnih napovedih so napovedali dohodek od vsega kar je spadalo k dominikalnim posestim, tudi vse urbarijalne dajatve podložnikov. Obrazec E (rustikalne napovedi) je imel štiri skupine rubrik. V prvi so bili podatki o lastniku posesti, v ostalih treh pa so bile zajete napovedi donosa od njiv, travnikov in gozdov. V obrazcu E so zajeti podatki o stanju kmečke posesti.

Kataster vsebuje popis nosilcev pravnih pravic do zemlje, uporabo zemljišč v okviru štirih katastrskih kultur, napovedi dohodka in podložniških obveznosti. Zemljišča niso bila izmerjena ampak je bila njihova velikost ocenjena; njive po povprečni količini posejanega ozimnega žita, velikost travnih zemljišč je bila ocenjena po povprečnem donosu sena in otave izraženem v eno ali dvovprežnih vozovih, velikost gozdnih parcel pa so ocenili po količini dnevnega dela v gozdu.

Jožefinski katastrski operat, ki je bil izdelan na podlagi patenta Jožefa II. leta 1785 je prinesel nekaj novosti. Temeljna enota v okviru katere se je izvršil popis zemljišč je postala katastrska občina. V okviru katastrske občine so bila zemljišča razdeljena na ledine, v okviru teh pa so opravili popis in izmero posameznih zemljiških parcel. Parcele so izmerili in določili njihovo velikost v kvadratnih klaftah oziroma oralih. Še vedno pa so napovedali donos po posameznih kulturah. Za njive na osnovi glavnega letnega donosa glavnih žitnih vrst (devetletno povprečje), seno in otavo po pridelku izraženem v centih, za gozdove na osnovi donosa lesa izraženega v klaftah. Osnovni in bistveni sestavni del katastrskega operata predstavlja na-

poved - fasija, ki je bila namenjena popisu in izmeri parcel. Iz napovedi je razvidno stanje posameznih glavnih katastrskih kultur in njihova donosnost v okviru posameznega posestnika.

Po napoleonskih vojnah so se v Avstriji povečala prizadevanja za uvedbo tako imenovanega stabilnega katastra. S patentom cesarja Franca I. leta 1817 se je pričela nova katastrska izmera. Podlaga zanjo so bile katastrske občine iz jožefinskega katastrskega operata, vendar je bila izmera mnogo bolj natančna. Opravili so jo šolani zemljemerci z merilnimi instrumenti. Določili so geodetsko osnovo za merjenje in koordinatni sistem za vso Avstrijo. Za Slovensko ozemlje sta bili koordinatni točki na Schücklu pri Gradeu in na Krimu pri Ljubljani. Franciscejski katastrski operat ima dva dela, spisovnega in grafičnega. Spisovni del operata sestavljajo protokol zemljiških parcel, protokol stavbnih parcel, abecedni seznam zemljiških posestnikov, izkaz površin po zemljiških kulturah, popis mej katastrskih občin in cenilni operat.

Zapisnik zemljiških parcel vsebuje: številko mapnega lista v katerem je narisana parcela, ime ledine, tekočo številko parcele, vrsto lastništva parcele (dominikalna, rustikalna), lastnika parcele, vrsto zemljišča po katastrski kulturi, površino v oralih in kvadratnih klaftah, kakovostni razred, letni donos in kovanem denarju, vrednost zemljišča, pripombe.

Grafični del katastrskega operata predstavljajo originalna katastrska mapa, indikacijska skica, mapna kopija in rektifikacijska mapa. Originalna katastrska mapa je bila izdelana kot avtentičen naris stanja vseh zemljišč v katastrski občini v merilu 1:2880. Z različnimi barvami so bile označene različne katastrske kulture. Stavbne parcele so oštevilčili s črnim tušem, zemljiške parcele pa z rdečim. Originalna katastrska mapa ima naslednje podatke: številko zemljiške parcele, številko stavbne parcele, naris stavbe, zapis imena naselja, zapis imena ledine, zapis topografskega znaka za določene katastrske kulture. Rektifikacijska mapa je bila izdelana v začetku 40. let 19. stoletja. Ta mapa vsebuje vse popravke in dopolnitve, ki so nastale v času po prvotni katastrski izmeri. Popravke so vnesli na kopije franciscejskih map z rdečim svinčnikom.

Nov, reambulančni katastrski protokol je bil narejen po patentu leta 1860. Ta že vsebuje posestne liste.

Terezijanski katastrski operat je bil izdelan v okviru dežel in nato urejen po okrožjih po sistemu, ki je slonel na razporeditvi nosilcev dominikalnih posesti. Arhivsko gradivo terezijanskega katastrskega operata je ohranjen skoraj v celoti. Pri iskanju izhajamo iz okrožja (kresije) in zemljiškega gospodarstva pod katero je spadala posamezna posest. Jožefinski katastrski operat za Kranjsko ni ohranjen v celoti, ohranjenega ga je približno tretjina. Gradivo je urejeno po katastrskih občinah te pa v okviru nabornih gospodarstev. Franciscejski kataster je urejen v okviru okrožnih uradov, v okviru teh pa po abecednem seznamu katastrskih občin.

Deželna deska

Deželna deska ima svoje začetke v čeških in moravskih deželah v 13. stoletju. Vsi na nepremičnine nanašajoči se pravni posli plemičev, posebno nakupi, darila, zastave, ipd. so se vpisovali v deželno desko.

Deželna deska je bila zemljiška knjiga za posest zemljiških gospodov. Prvotno je bil podlaga za vpis v deželno desko vpis v imenjski knjigi. Seveda pa je med obema knjigama bistvena razlika. Imenjska knjiga je namreč davčna knjiga in ne utemeljuje lastninske pravice. Deželna deska pa izkazuje lastninsko pravico, oziroma druga pravna razmerja, ki zadevajo nepremičnine.

Patent o uvedbi deželne deske na Kranjskem je bil izdan leta 1747. Deželna deska obsega vpise listin, kot pogodbe, testamente, poročna pisma, darovnice ipd., ki se nanašajo na posest (spremembe v zvezi z njo, bremena). Deželno desko sestavljajo quaterni različnih barv, te pa različne serije listin, ki se nanašajo na določeno pravno dejanje.

Deželna deska je bila javna. Vsak je lahko zahteval pojasnilo o vsebini posameznega vpisa. Le tista nepremičnina, ki je bila zapisana v deželno desko je bila lahko predmet kreditnih poslov. Prav tako so posest bremenila le bremena, ki so bila zapisana v deželno desko. Kar je bilo vpisano v deželno desko je veljalo za neizpodbitno resnico.

V začetku 19. stoletja je prišlo do načelne odločitve, da se v deželno desko lahko vpiše tudi neplemiče v primeru če so ti kupili zemljiško gospostvo.

Za deželno desko je bila v formalnem smislu pomembna sprememba uvedba glavne knjige. Na Štajerskem so uvedli glavne knjige leta 1810. Na Kranjskem so uvedene leta 1833. Glavna knjiga je bila sestavljena iz vložkov. Za vsako deželnodeskino posest je bil formiran poseben vložek. Vložek je vseboval lastninski in bremenski list za vsako posamezno posest. V lastninski list se je vpisovalo lastnike posesti v kronološkem redu. Na bremenski list so se vpisovala bremena na to posest. V glavne knjige so se vnašali vpisi na podlagi posameznih listin, ki so jih od leta 1833 naprej vpisovali v eno samo serijo knjig listin. Istočasno je bila glavna knjiga uvedena tudi pri zemljiški knjigi tako za mestne kot za podložniške nepremičnine. Od leta 1851 pri deželni deski listin niso več prepisovali v knjige listin ampak so jih hranili v izvorniku. Tako so pričeli voditi posebno serijo listin. Splošni zakon o zemljiški knjigi je bil sprejet leta 1871. 25. marca 1874 je bil na njegovi osnovi sprejet na Kranjskem nov deželni zakon o zemljiški knjigi. Na osnovi zakona so leta 1878 nastavili pri deželni deski na Kranjskem novo glavno knjigo. V vložke so dodali poleg lastninskega in bremenskega lista še posestni (imovinski) list. Glavne knjige niso vodili več po abecednem seznamu posesti ampak po tekočih številkah vložkov. Deželna deska je tako postala praktično zemljiška knjiga za zemljišča, ki so bila stanovskega izvora.

Deželno desko, ki je bila ostanek iz dobe zemljiških gospodov so prenehali voditi v prvi polovici 30 let tega stoletja. Odpravljena je bila s sprejemom novega zakona o zemljiški knjigi leta 1930. Podatke so prepisali v odgovarjajoče zemljiške knjige.

Zemljiška knjiga

Uvedli so jih zaradi zaščite pravnega premeta z nepremičninami. Zemljiška knjiga daje pregled nad pravnimi razmerji, ki se tičejo nepremičnin.

Na Kranjskem je bila uvedena zemljiška knjiga za podložniška zemljišča s patentom 1769, na Štajerskem 1765 in

na Koroškem 1772. Vodila so jo patrimonialna gospostva. V zemljiško knjigo so vpisovali posest kmečkih podložnikov z različnimi pravicami in stavbami. Leta 1771 pa je bila Na Kranjskem s patentom uvedli še zemljiško knjigo za mesta in trge. Patenti o uvedbi zemljiške knjige za mesta v posameznih deželah so bili sprejeti za Štajersko leta 1736 in za Koroško leta 1768. Štajerski patent o uvedbi zemljiške knjige za mesta iz leta 1736 je bil naslovljen na vse notranjeavstrijske dežele. Upoštevali so ga tudi v nekaterih deželnoknežjih mestih na Koroškem in Kranjskem. Zemljiško knjigo za mesta so vodili mestni organi. Zemljiška knjiga je predstavljala kronološko zbirko listin v različnih serijah. V posebne knjige so prepisovali listine, ki so predstavljale pravni naslov pridobitve, v posebno knjigo pa listine, ki so beležile dolgove ipd. V knjige so tako prepisovali kupne, izročilne, menjalne, ženitne pogodbe, testamente, inventarje, poravnave, zadolžnice, pobotnice, sodne sklepe in drugo. Mestne knjige so poznali v nekaterih mestih že zelo zgodaj. Tako je najstarejša mestna knjiga na Dunaju iz druge polovice 14. stoletja.

Zaradi slabe preglednosti so v začetku 19. stoletja (na Kranjskem leta 1833) uvedli glavno knjigo z vložki, kamor so vpisovali podatke o lastniku in bremenih. Za informacijo o stanju zemljišča je zadoščalo pogledati podatke v tem vložku, in na njegovi osnovi poiskati tudi ustrezne listine. Vodstvo zemljiških knjig so leta 1851 prenesli na okrajna sodišča.

Leta 1871 je bil sprejet splošni zakon o zemljiški knjigi, ki so mu v letu 1874 sledili deželni zakoni. Nova zemljiška knjiga je bila sestavljena iz treh delov: 1. glavne knjige, 2. zbirke listin, 3. uradne kopije katastrske mape.

Glavna knjiga vsebuje vložke po tekočih številkah nastanka in se vodi v posebnih serijah za vsako katastrsko občino. Vsak vložek ima tri sestavne dele: najprej posestni list kjer je opis nepremičnin z navedbo vseh parcel po parcelnih številkah. Vse parcele, ki jih ima en lastnik v okviru ene katastrske občine se praviloma vpišejo skupaj. Na lastninskem listu sledi navedba lastnikov po kronološkem redu, na bremenskem listu pa navedba bremen. Zbirka listin se vodi kronološko za vse katastrske občine enega okrajnega sodišča skupaj.

Stvarna pravica do zemljišča je nastala samo z vpisom v zemljiško knjigo. Vpis v zemljiško knjigo je konstitutivne narave.

Zakon kraljevine Jugoslavije o zemljiških knjigah iz leta 1930 se je držal prejšnjih načel, tako da so v Sloveniji še dalje vodili knjige, začete na podlagi zakona 1871. Začeli pa so vpisovati tudi izmero parcel.

Genealoške študije in predstavljeni viri

Imenjska knjiga je za genealoške študije bolj sekundaren vir. Posredno pride v poštev za genealogije plemiških rodbin, ker navaja lastnike davčno zavezanih gospostev v določenem času, to pa nam pomaga za čas 16. in 17. stoletja, ko so matične knjige ohranjene le v redkih primerih.

Deželna deska nam zlasti za čas od srede 18. stoletja pa do 1835, ko so že bili uvedeni dvojniki matičnih knjig, omogoča, da iz nje dobimo podatke o času življenja posamezne osebe, predvsem plemičev. Iz nekaterih listin kakor

npr. poročnih, darilnih, dednih in predajnih pogodb in testamentov lahko dobimo podatke o sorodstvenih vezeh, datumih porok, smrti ipd. Podobno velja za zemljiško knjigo, le da so v njej podatki za podložnike in meščane.

Zemljiški kataster nam predvsem prikazuje velikost posesti posamezne družine in strukturo posesti. Pri terezijanskem katastru se kaže tozadevno opretil predvsem na napovedne tabele, pri Franciscejskem pa na seznam lastnikov in protokola stavbnih ter zemljiških parcel.

Deželna deska in imenjska knjiga za Kranjsko sta v Arhivu Republike Slovenije, za Štajersko v deželnem arhivu v Gradcu, za Koroško pa v deželnem arhivu v Celoveu, za Primorsko in Goriško pa v državnih arhivih v Trstu in Gorici. Terezijanski kataster za Kranjsko je v Arhivu Republike Slovenije, Terezijanski za Štajersko prav tako, vendar je v kopijah. Franciscejski kataster za Kranjsko, Štajersko in za del Koroške, ki je v Republiki Sloveniji ter delno za Primorje in Prekmurje je shranjen v Arhivu Republike Slovenije. Zemljiške knjige pa hranijo tako Arhiv Republike Slovenije, kot tudi drugi regionalni arhivi. Za podrobnejše informacije glej vodnike po arhivskih fondih in zbirkah.

'Kranjci' iz arhiva vicedomskega urada za Kranjsko (II.del)

Lucijan Adam

Pred vami je drugi del seznama imen navedenih v spisih Vicedomskega arhiva. Nadaljujem predstavitev Cerkvnenih zadev, tokrat s črko B. Spet navajam imena in druge podatke po znanem zaporedju (gl. DREVESA, Bilten slovenskega rodoslovnega društva, letnik 3, številka 3 in 4, november 1996, 14 ss.). Tukaj naj pojasnim samo delitev znotraj črke. Tako pomeni rimska I. škofjeloške klarisinje, II. pičenska škofija, III. škofjeloške klarisinje, IV. škofjeloške cerkve in kaplanije, V. škofjeloški kapucini, VI. škofjeloški beneficij sv. Janeza Krstnika, VII. benediktinci, VIII. pičenska škofija, IX. briksenška škofija, X. brezoviška župnija, XII. bolonjska škofija, XIII. bratovščina "Christianeae defensionis" (tj. obrambe krščanstva). Če v popisu le ne boste našli katere od om. številk to pomeni, da tam ni bilo zanimivih podatkov.

—A—

Aldenar, Marija Frančiška, opatinja škofjeloškega samostana klaris, 1705, december 20, (237-240), III • s.d., (245-248), III • 1737, junij 28, (236-266), III

Allwitz, Anton pl., blejski glavar, 1601, oktober 19, (563-566), IV

Argent, Jakob pl., pičenski škof, 1658, januar 11, (119-122), II

Attems, Friderik grof, 1658, januar 11, (119-122), II

Auersperg, Ditrih baron, 1563, januar 11, (849-850), VI

Auersperg, Herbert baron, kranjski deželni glavar, 1569, februar 16, (149-152), II

Auersperg, Wolf Engelbert pl., 1691, maj 8, (123-126), II

—B—

Bernardina, Marija, vikarija škofjeloškega samostana klarisinj, 1737, december 23, (283-286), III

Blagaj, Franc Adam Ursini grof, deželni vicedom, 1687, maj 24, (2-10), I • 1687, marec 5, (25-28), I • 1691, marec 31, (127-130), II • 1691, maj 8, (123-126), II • 1687, julij 10, (131-145 8), II • 1689, januar 8, (131-148), II • 1712, maj 31, (211-226), II • 1687, s.d., (370-372), III

Bobek, Gašper, pičenski škof, 1717, november 8, (189-202), II

Boncompagnij, Hieronim, 1684, januar 21, (1007-1624), XII

Bonomo, Nikolaj, kranjski deželni upravnik, 1597, julij 28, (483-512), IV • 1580, september 22, (955-960), VIII

Budimir, Paul, pičenski škof, 1717, november 8, (189-202), II

Budimir, Pavel, pičenski škof, 1691, maj 8, (123-126), II

—C—

Cobenzl, Filip, kranjski deželni upravnik, 1603, februar 7, (549-550), IV

Crobath, Franc Jožef, upravitelj vicedomskega urada, 1705, oktober 12, (837-340), V

—E—

Eggenberg, Rupert baron, 1601, februar 10, (517-520), IV

—F—

Freudenschuss, Gašper, škofjeloški župnik, 1600, november 12, (457-458), IV • 1598, april 16, (459-468), IV • 1595, s.d., (469-470), IV • 1595, avgust 23, (471-478, 513-516), IV • stolni prošt, gorenjski arhidiakon in župnik s.d., (479-282), IV • s.d. (483-512), IV • 1597, julij 28, (483-512), IV • 1601, februar 10, (517-520), IV • 1601, oktober 19, (563-566), IV • s.d., (561-562), IV • s.d., (559-560), IV • 1602, december 5; 1603, marec 31, (521-526;551-552), IV • 1603, februar 7, (549-550), IV • s.d., (541-544), IV • 1604, februar 24; 1604, marec 27, (553-554), IV • 1604, oktober 8, (555-558) IV • 1604, februar 9, (527-528), IV • 1604, september 10, (529-530), IV • 1604, julij 20, (545-548), IV • s.d., (531-540), IV

Freudenschuss, Jurij, 1604, september 10, (529-530), IV • 1604, julij 20, (545-548), IV

Friedrich, Sebastjan, trgovec, 1602, december 5; 1603, marec 31, (521-526;551-552), IV

—G—

Gaber, Tomaž, zidarski mojster, 1593, marec 14, (459-468), IV • 1598, april 16, (459-468), IV • 1591, september 20, (459-468), IV

Gaus, Peter Anton, pičenski škof, 1716, junij 1, (153-170), II • 1717, november 8, (189-202), II • 1718, avgust 12, (189-202), II

—H—

Harrer, Mihael, s.d., (541-544), IV

Hauman Ambrož, škofjeloški župnik, 1587, s.d., (851-852), VI

Hauman, Ambrož, kaplan, kaplan pri sv. Janezu v Škofji Loki, 1555, s.d., (379-390= urbar kaplanije), IV • škofjeloški

župnik in kaplan v kapeli sv. Lovrenca, 1559, avgust 29, (401-408), IV • s.d., (409-412), IV

Herkul, Jožef, 1717, september 11, (203-210), II

Höffer, Jurij, kranjski deželni vicedom, 1569, februar 16, (149-152), II • 1559, avgust 29, (401-408), IV

Hohenwarth, Marija Suzana, opatinja škofjeloškega samostana klaris, 1714, maj 22, (41-44), I (umrla 1714, maj 19 sic!) • 1714, julij 9, (45-46), I

—K—

Kosovija, Janez, 1645, julij 20, (961-968), VIII

—L—

Lambert, kapucinski provincial, 1705, september 28, (827-828), V • 1705, september 19, (829-836), V

Lanthieri, Franc Anton grof, kranjski deželni vicedom, 1714, maj 22, (41-44), I • 1714, julij 9, (45-46), I • 1715, marec 7, (153-170), II • 1716, junij 1, (153-170), II • 1717, november 8, (189-202), II • 1718, avgust 12, (189-202), II • 1717, september 11, (203-210), II • 1712, april 29, (211-226), II • 1712, maj 31, (211-226), II • 1705, december 20, (237-240), III • s.d., (245-248), III • 1705, september 28, (827-828), V • 1705, oktober 12, (837-340), V, I

Lemoviz, Valentin, vicedomski ekspeditor, 1738, junij 9, (253-254), III

Ložar, Janez, 1604, februar 24; 1604, marec 27, (553-554), IV

—M—

Marenzi, Anton, pičenski škof, 1717, november 8, (189-202), II

Marija, vikarija samostana klarisinj v Škofji Loki, 1714 maj 22, (35-40), I

Marotti, Jurij Ksaver pl., pičenski koadjutor, 1715, marec 7, (153-170), II • s.d., (153-170), II • 1713, februar 8, (153-170), II • 1718, avgust 12, (189-202), II

Mrau, Nikolaj, novomeški prošt, 1632, julij 13, (105 - 114), I

—P—

Panitzol, Oktavij, 1632, julij 13, (105 - 114), I • kranjski deželni vicedom, 1631, marec 24, (373-374), III • 1627, november 10, (943-954), VIII • 1628, marec 9, (943-954), VIII

Paradeiser, Andrej, 1600, november 12, (457-458), IV

Paumgartner, 1604, julij 20, (545-548), IV

Petazzi, Leopold grof, arhidiakon, s.d., (267-274), III • 1737, september 4, (275-280), III

Petričević, Marija, opatinja škofjeloškega samostana klaris (prej vikarija), 1714, julij 9, (45-46), I • 1639, s.d., (95-104), I • 1737, december 23, (283-286), III • 1737, december 23, (287-288), III • 1738, januar 29, (289-296), III

Petritkovič, Suzana, opatinja škofjeloškega samostana klaris, 1643, junij 15, (361-364), III

Pompej, pičenski škof, 1627, november 10, (943-954), VIII

—R—

Randorff, Uršula pl., 1601, februar 10, (517-520), IV • 1604, oktober 8, , (555-558) IV

Rasp, Boltežar, 1578, november 6, (573-822=urbar kaplanije sv. Lovrenca in davčna pobotnica), IV

Raunach, Andrej baron, pičenski škof, 1717, november 8, (189-202), II

Raunach, Andrej Danijel pl., 1691, maj 8, (123-126), II

Rekhalkh, Elizabeta, opatinja škofjeloškega samostana klaris, 1632, julij 13, (105 - 114), I • 1631, marec 24, (373-374), III

Ritz, Klara, opatinja škofjeloškega samostana klaris (pred Elizabeto Rekhalkh), 1632, julij 13, (105 - 114), I • s.d., (337-354), III

Rosetti, Janez Marko baron, pičenski škof, 1717, november 8, (189-202), II, 1691, maj 8, (123-126), II • 1687, julij 10, (131-145), II • 1689, januar 8, (131-148), II • s.d., (131-145), II • 1688, junij 26, (131-145), II

—S—

Schreiber, Jakob, škofjeloški oskrbnik, s.d. (483-512), IV • s.d., (561-562), IV • s.d., (559-560), IV

Sigsdorf, Jožef pl., s.d. (483-512), IV • 1597, julij 28, (483-512), IV

Strassoldo, Orfej grof, kranjski deželni vicedom, 1643, junij 15, (355-358), III • 1643, avgust 6, (359-360), III • 1645, julij 20, (961-968), VIII

Strelec, Klemen, 1601, oktober 19, (563-566), IV

Sustanič, Jurij, 1645, julij 20, (961-968), VIII

—T—

Tauffrer, Gregor, 1600, november 12, (457-458), IV

Tauris, Paul de, pičenski škof, 1717, november 8, (189-202), II

Terling, Janez Krstnik, s.d., (131-145), II

Thurn, Anton baron, deželni upravnik, 1544, april 7, (397-400), IV

Thurn-Valsassina, Franc Sigfrid grof, kranjski deželni vicedom, 1734, januar 28, (253-254), III • 1737, s.d., (259-262), III • 1737, september 4, (275-280), III • 1737, september 28, (281-282), III • 1737, december 23, (287-288), III • 1738, januar 29, (289-296), III • 1783, februar 10, (297-316), III • 1783, marec 4, (317-320), III • 1738, avgust 9, (321-324), III • 1738, avgust 26, (325-332), III

—U—

Ursin, tržaški škof, 1613, april 28, (991-1006), X

—V—

Vacan, Franc, pičenski škof, 1717, november 8, (189-202), II

—W—

Wahrnuss, Matija, ljubljanski trgovec, 1783, februar 10, (297-316), III

Wantsch, Mihael, 1595, s.d., (469-470), IV • 1595, avgust 23, (471-478, 513-516), IV

—Z—

Zara, Anton, pičenski škof, 1622, januar 1, (171-188), II

Zöllner, Leonhard, 1603, maj 16, (971-990), IX

Biti slovenske krvi, bodi Slovencu v ponos! (III. del)

Johan Galjot

Na Slovenskem smo mi gospodar

Plemiči, grofi, gosposka vseh vrst in porekla mi sama po sebi ne vzbujajo posebnega spoštovanja, obzira, strahu ali kaj podobnega. Naslovi, bogastvo, privilegiji, koncesije, imunitete, vsakršni popusti in posebne bonitete zaradi zaslug predhodnikov ali pa kar tako, iz najrazličnejših ozirov, se mi ne zdijo vredni posebne pozornosti, posebno še, če se stvari merijo v intelektualno esencialnem bistvu. Včasih se mi zdi, da gojim do te vrste populacije celo nekakšen prezir in celo pomilovanje. Misel pogosto preskoči in se nehote navezuje na novonastajajoče plemstvo, novo fevdalno gosposko, precej popularno poimenovano kot "mobitel povzpetniki", včasih tudi kot jara gospoda, slovenski japiji in podobno. Škoda, da se tako koristna naprava, kot mobitel gotovo je, povezuje s tako nesimpatičnimi pojavi. No, pustimo to, tako pač to je.

Revolucionarna povojna slovenska zgodovina za gosposko na Slovenskem nima dobre besede. Tudi liberalni del novejšje slovenske politične razporeditve nadaljuje s to tradicijo. Ob tem je vredno pripomniti, da pripada prav temu delu slovenske politične stratifikacije večina jare gosposde... Omenjena zgodovina opredeljuje takratni vladajoči in odločujoči sloj za tujce in tlačitelje slovenskega naroda. Najbolj očiten znak tega tujstva naj bi bil nemški govor. Ne bi se rad v tem tekstu spuščal v politično - socialna razmerja med nemško in slovensko govorečo populacijo na Slovenskem v preteklosti, zaustavil bi se le ob sintagmi "nemško govoreči tujci na Slovenskem".

Resnica je, da je do konca prve svetovne vojne živelo na Slovenskem veliko nemško govorečega prebivalstva in je v povprečju zasedalo veliko odločujočih in vodstvenih položajev. Poreklo nemške govornice v naših krajih ima različne korenine in vzroke. Del prebivalstva na Slovenskem je govoril nemško takorekoč od nekdaj, nekateri deli Slovenije so bili poseljeni z nemškim kmečkim prebivalstvom. Mnogi so se preseljevali zaradi zaposlitvenih priložnosti širom po habsburškem imperiju, tako tudi v Slovenijo. Nemško so govorili tudi mnogi Slovenci, ki so si zaradi te okoliščine obetali boljše kariere in življenjski standard. Nemško govoreči Slovenci so bili pogosto zaničljivo označeni kot Nemčurji. Morda je bil ta sloj prebivalstva izkoriščevalski, morda se je do slovensko govorečega prebivalstva obnašal nesocialno, tlačiteljsko in še kako drugače neprijetno deloval, vendar bi kljub vsemu naštetemu temu sloju težko pritisnili sintagmo "tujca". Kdo je tujec, koliko časa mora živeti v nekem okolju, da postane domačin? Pet let, deset let, pedeset let, dva rodova, deset rodov, tisoč let? Dejstvo je, da so nemško govoreči prebivalci izpričano in z mnogimi dokumenti potrjeno živeli na ozemlju današnje Slovenije vsaj 1000 let. So res ostali v vsem tem obdobju večni tujci? Smo Slovenci na Slovenskem "domačini" zato, ker smo zasedli ozemlje 100 let prej? Če smo ga! Posebno trdnih dokazov o poselitvi Slovencev ni. Vsa poselitvena

štorija se steka v temo od šestega do devetega stoletja. Če so, govornostavljeno, Nemci po tisoč letih še zmeraj tujci v Sloveniji, potem so tujci vsi sodobni Američani severnega in južnega kontinenta tega imena. Bill Clinton, Abraham Lincoln, Charlie Chaplin, Bill Gates, Edgar Allan Poe, Michael Jordan, William Saroyan... so sami tujci, pa tudi Evita Peron in Che Guevara, vse brazilske karioke, vnuki slovenskih priseljencev v Argentini. Po tem pravilu so bili Srbi tujci na ozemljih svoje srednjeveške države, ko so jih zasedli Turki, saj so bili naseljeni tam že 500 let. Tudi Turki so bili po večstoletnem prebivanju na Balkanu "tujci", pa Arabci v Španiji, Rusi na daljnem vzhodu, Kitajci v Tibetu.... itn, itn.

Kaj hočem reči: sintagma "tujec" je zmuzljiva in jo je nemogoče natančno definirati. Moti me, če slovenska oblast odreja nekatere morebitne pravice nekaterim posameznikom, ker so potomci "tujcev" na Slovenskem. Logične izpeljave so v takih kontekstih nemogoče. Nesmiselno je iskati v takih rečeh zgodovinsko in pravno podlago. Mnogo bolj prav in pošteno je, če rečemo, da Nemcev na Slovenskem nočemo, da jim nekako iz principa in strahu pred nadvlado ne priznamo zgodovinskih in tradicionalnih bivanjskih razsežnosti na Slovenskem. Vsa razmerja po celem svetu so bila določena s silo po končanah vojnih spopadih in po inštalaciji novih razmerij moči. To so tudi vidiki, po katerih so nekateri "tujci", drugi pa "domačini". Občutek moči opredeljuje razmerje med domačini in tujci, v takih razmerjih je sklicevanje na logiko brezsmislen in jalov posel in ne zdrži resnih premislekov.

Zanimivo je, kako se v teh ozirih obnaša zgodovinska znanost. V letih po drugi svetovni vojni so bili nemško govoreči prebivalci v Sloveniji pozabljeni, in se o njih ni smelo niti govoriti, kaj šele pisati. Zlasti nemško govoreče plemstvo je bilo anatemizirano. Proti izteku prejšnjega režima so se začele nekatere stvari drugače razlagati in interpretirati. Eden izmed pomembnih mejnikov v tem procesu je bila najdba in objava plemiških pisem, ki so bila napisana v slovenščini. Teh pisem sicer v primeri z nemško zapuščino te vrste ni prav veliko, a je omenjena objava vendarle povzročila v zgodovino in komentiranju plemstva na slovenskem znaten premik. Nekateri so začeli proglašati ta sloj prebivalstva kar za slovensko plemstvo. Med njimi naj bi bili posebne slovenske milosti deležni tisti plemiči, ki so se tako ali drugače odlikovali s svojimi dejanji. Na ta način sta postala Slovenca Janez Vajkard Valvasor in Žiga Herberstein. Slovenski naj bi bil tudi Herbert Turjaški kot zmagovalac nad Turki pri Sisku. V slovensko zgodovino in s slovenskimi podtoni so se začeli obravnavati Celjski grofi. V zadnjem času smo dobili knjigo o slovenskih srednjeveških in renesančnih športnikih - turnirskih boricah, med katerimi je bil daleč najbolj slaven Gašper Lamberg iz gradu Kamen pri Begunjah. Gašper Lambergar je bil predhodnik najbolj uspešnih slovenskih športnikov kot so bili pozneje Leon Štukelj, Miroslav Cerar, Brita Bilač, Ariel Mac Donald, Bojan Križaj itn. Knjiga Dušana Kosa, posvečena temu turnirskemu asu, govori kontekstualno kar o slovenskem plemstvu in slovenskih plemičih. Sam Gašper Lambergar naj bi bil jasno Slovenec. Večkrat je bila že omenjena teorija, po kateri naj bi bilo nemško govoreče plemstvo na Slovenskem po vsej

verjetnosti ponemčeno slovensko plemstvo. To naj bi se zgodilo po prevladi krščanstva na Slovenskem in zlomu slovenske državnosti. Vse to so domneve in zanje ni nobenih dokazov.

Iz vsega napisanega sledi, da vlada med mojimi sonarodnjaki ambivalenca v odnosu do opisanega kompleksa. Včasih se čisto radi kitimo in ponášamo s plemstvom, mnogi iščejo svoje rodovne korenine prav v tem sloju. S sklicevanjem na plemstvo in s tem na domnevno slavno zgodovino se skušamo priključevati v tokove evropske ali vsaj srednjeevropske zgodovine. Ko gre za vračanje posesti in podobnih artiklov, ki so včasih pripadali nemško govoreči populaciji na Slovenskem, smo precej bolj zadržani, po večini se nam zdi to nepotrebno in iščemo za to tudi logične zgodovinsko-pravne ozire. Brez potrebe! Bolje je, če se kar naravnost izrazimo: "Na Slovenskem smo (do nadaljnjega) mi gospodar!"

Amerikance, ki se radi postavljajo kot globalni varuhi človeških in vsakršnih moralnih norm, bi lahko ob kakšni priložnosti opozorili na njihove staroselee. Ko bodo ti dobili nazaj vse posesti in gozdove, se bomo temu ustrezno odzvali tudi Slovenci. Skratka, počakali naj bi na njihov zgled. V tem je precej elementov revolucionarnega prava, ki smo ga prav z zadnjim preobratom menda dokončno pokopali.

Na koncu morda še tole. Ne spada čisto v obravnavano temo, se pa le navezuje nanjo. Ko se je med obema vojnama izoblikoval sloj slovenskega kapitalskega občestva, ta v svojem ravnanju ni bil čisto nič drugačen od svojih nemških predhodnikov ali konkurentov. Državljska vojna in represija po koncu druge svetovne vojne sta pokazali, da se znamo Slovenci čisto dobro zatirati in pokončevati tudi sami med seboj. Obseg teh akcij globoko presega vse primerljive zgodovinske dogodke. Nova 'mobitel jara gospoda' jemlje vzvode gospodarske in politične moči v svoje roke. Pojmi kot so: sonarodnjak, rojak, bližnik nimajo v njihovi vsakdanji praksi nobenega pomena. Tržna, kapitalška in nevemšekakšnavse uspešnost je edino vodilo v njihovem ravnanju. Izigravanje zakonskih predpisov in domnevna koruptivnost jih spremlja skoraj na vsakem koraku. Nič ne vijejo rok in ne boli jih srce, ko pošiljajo na cesto cele trume delavcev, ne briga jih usoda invalidov in ostarelih, dohodkovna politika ima razsežnosti fevdalnih razmerij. Je po definiciji mogoče govoriti o novih tujcih na Slovenskem? Pa še to: nemško povečini ne znajo, znanje materinega jezika je zmeraj bolj skromno, pisati skoraj ne znajo več; sporazumevajo se po mobitelu. Zraven pa še aroganca in zmerno nasilje; občasno nekaj potuhnjenosti.

Socialna genealogija in zgodovinska demografija v sodelovanju z rodoslovnimi raziskavami

Peter Hawlina

Slovenski rodoslovci smo v svojem nekajletnem delovanju svojo dejavnost šele spoznavali. Družili smo se pretežno tisti, ki smo pri svojih individualnih raziskavah prišli do spoznanja, da so srečanja z ostalimi raziskovalci izredno koristna in vsakomur od nas prinašajo koristi. V tem času so se oblikovali nekateri delovni standardi, sicer ohlapno, vseeno pa dovolj, da se na temelju teh standardov začenjajo razločevati obseg in načini dela. Največ nas je v osnovi še vedno individualnih rodovnikarjev. Ob tem pa spontano in samo izjemoma načrtno nastajajo rezultati, ki preraščajo amatersko rodovnikarsko početje in prehajajo na področje rodoslovja ali s tujko genealogije. Ob tem se je pokazalo, da je pri dosedanjem načinu dela društva skoraj nemogoče ustvarjati take pogoje za delo, ki bi to nadgradnjo organizacijsko povežali in nakazali primerne načine dela za produktivnejše nadaljevanje.

V tej situaciji se je kot ena od možnosti za mobilizacijo posameznikov v skupno usmerjeno delovanje na nekem projektu pokazala prav z ustanovitvijo Gorenjskega rodoslovnega krožka (v nadaljevanju GRK). Do ustanovitve sicer ni prišlo zaradi potrebe, ki bi se je zavedali nekateri aktivnejši člani SRD, do nje je prišlo skoraj po naključju. Takoj pa je postalo očitno, da ustanovitev GRK-a časovno sovpadajo z zapolnitvijo vrzeli v našem društvu, ki je postala očitna šele z oblikovanjem GRK-a in s tem povezanimi spoznanji. Nenadoma smo se ovedli, da je Gorenjska z rodovnikarsko-rodoslovnega vidika najbolj razvita slovenska regija. Ta vtis bi bilo težko dokazovati z izmerjenimi vrednostmi, ker skoraj ni pogojev za raznovrstna preštevanja in tehtanja. Kljub vsemu lahko trditev na hitro utemeljimo z naslednjimi neurejenimi in nepopolnimi navedbami: sedež SRD je v Škofji Loki, poleg Ljubljancev je največ članov Gorenjcev, največ največjih individualnih rodovnikarskih zbirk je gorenjskih, tržiški muzej ima zaposleno strokovno osebo za raziskovanje rodovnikov in še bi lahko naštevali, ne nazadnje se z GRK-om nakazuje prva izrazitejša oblika tematskega, da ne rečemo kar znanstvenega rodoslovnega delovanja.

Ker sem v zadnjem stavku uporabil besedo znanost, bi kazalo, da se znanosti za začetek približamo s poskusom definiranja nekaterih pojmov, ki jih uporablja rodoslovje kot znanstvena disciplina. Nekaj teh poskusov je bilo s strani SRD že opravljenih in so rezultati objavljeni v različnih prispevkih v biltenih Drevesa. Naštevali smo tudi številne pomožne in temeljne zgodovinske in druge vede in discipline, ki se povezujejo in medsebojno dopolnjujejo z rodoslovjem. Take naj bi bile: bibliologija, kronologija, diplomatika, humana genetika, grafologija, numizmatika, onomastika, toponomastika, paleografija, sigilografija, simbiologija, ikonografija, veksilologija, zgodovinska in

cerkvena politična geografija, castellologija, ceremoniali, zgodovinska demografija, aplikativna genealogija, uniformologija, heraldika, sfragistika. Tole, kar sledi pa je skoraj v celoti prirejeno po prispevku, ki ga je **Eckart Henning** objavil pod naslovom *Sozialgenealogie und Historische Demographie, Prosopografie und Biographieforschung* v reviji *Genealogie*, št. 7-8, julij - avgust 1996.

Heraldika, numizmatika, diplomatika in druge pomožne zgodovinske vede se ukvarjajo z listinami, grbi, kovanci in podobnimi človekovimi izdelki. Samo rodoslovje se ukvarja s človekom samim, vendar v omejenem smislu; kot članom v rodovni verigi. Od smeri raziskovanja je odvisno ali gre pri tem za raziskovanje prednikov ali potomcev; s tujko ascendena in descendena. Pri tem se pogosto daje povsem neupravičena prednost moškim linijam pred sorodstvenim; s tujkama agnatično in kognatično sorodstvo.

Individualno rodoslovje je vedno imelo in bo obdržalo več privržencev kot ostale oblike rodoslovja. Ostalih oblik rodoslovja do pred kratkim praktično ni bilo. Trdim, da do uporabe računalnikov skoraj niso bile možne. Šele z njihovo širšo rabo so nekateri znanstveniki začeli pri rodoslovju proučevanim objektom, to je osebam in družinam posvečati zanimanje ne le z biološko-genetskega vidika, temveč tudi z zgodovinsko-socialnega. Rod, sorodstvo, rodbina, pokoljenje (izrazi pri nas niso ostro razmejeni, ker se v znanosti premalo uporabljajo) ni več zgolj krvno povezana skupnost, je tudi pravno-dediščinska in tradicionalna skupnost, ki jo določa zavest pripadnosti. V to zavest spadajo med očetovsko zgrajene strukture enakovredno tudi tiste po materini strani. Posameznik pa ni le del družine, rodbine, rodu, pokoljenja, temveč tudi del družbe in del življenjskega okolja. Družina in rod so bili nekoč veliko bolj izrazito povezani z okoljem. Ne glede na današnjo povezanost družine z družbo, pa je ta povezava vseeno deležna pozornosti znanstvenih raziskav. Vse več je opisnih in statistično podprtih družinskocioloških raziskav. Te se nadgrajujejo ne le s krajevnimi in časovnimi primerjavami in preseki, temveč tudi z induktivnimi vzdolžnimi prerezi. S temi pripomočki izvajano socialno rodoslovje se spušča v raziskave razmerij med rodom in razredom v kraju in času. Poleg tega postajajo predmet raziskav socialnega rodoslovja tudi pojmi kot so enakorodnost, dota, socialna mobilnost oziroma stanovitnost, dedovanje poklica, poroke znotraj socialnih skupin, ukoreninjenost, starostelstvo in podobno. S tem je nakazan deficit, ki je zaznaven na področju socialnega rodoslovja, ki je povsem zanemarjal posameznika in njegovo vpletenost v družbo. Socialno rodoslovje je od vseh ved najbližje zgodovinski demografiji, ne le zato, ker obe vedi pretežno črpata iz cerkvenih matičnih knjig. Zgodovinska demografija sicer ni nova veda, v zadnjih letih pa je dobila nove vzgibe. Pred petdesetimi leti je Jean Meuret po proučevanju visokih cen žita in istočasno povečane umrljivosti ugotovil, da je treba spremembe v gibanju prebivalstva meriti ne v koledarskih obdobjih, temveč po letinah. Taka mikroregionalna raziskava je značilna za zgodovinsko demografijo, ki ni odvisna od kraja preučevanja, saj se ljudje rojevajo povsod, povsod tvorijo družine, se selijo in umirajo. In povsod se o tem vodijo zapiski, povsod se ti dogodki zaradi različnih vzrokov ob določenih obdobjih prešteva-jo. Zgodovinski demografiji ni treba preračunavati cen in

zaslužkov, ne rabi zgodovinske metrologije za oceno virov; rojstvo in smrt sta v vseh stoletjih podvržena istim dejanskim stanjem. Najbolj uporaben vir pa so, kot rečeno, cerkvene matične knjige.

Te ta veda uporablja na dva načina: prvi je neimenska ali agregatna metoda; ta šteje rojstva, poroke in smrti, seštevke pa interpretira, druga je metoda rekonstrukcije družine oz. družin; podatek o posameznih osebah uredi v družinsko zgradbo. Prva metoda proučuje demografske skupine v velikih časovnih in krajevnih okvirih - umrljivost dojenčkov, pogostost porok, rodnost, sezonsko pogojena gibanja in podobno; druga pa manjše skupine. Iz tega sledi, da se zgodovinske raziskave družine s svojimi posebnimi proučevanji skupin po starosti, spolu in podobnih kriterijih, kar je predmet raziskav demografov, bistveno razlikujejo od tistih, ki jih izvajajo rodoslovci. Pri tem pa se je zaradi morebitnega nesporazuma treba zavedati: zgodovinska demografija sicer uporablja iste ali podobne vire, vendar iz tabel prednikov ali potomcev, ki so rezultat bolj ali manj naključnih rodoslovnih raziskav ne more izvajati pomembnejših zaključkov. Demografske raziskave družine vodi v statistično podkrepljena sklepanja, pri tem se naslanja na poprečne vrednosti, ki veljajo za rodnost, umrljivost, doživeto starost, starost ob poroki itd. številnih družin. Pri rodoslovnih raziskavah pa imajo prednost ugotovitve, ki se nanašajo na posamezne družine. Te pa navadno niso abstraktne, ki bi zanemarjale posebnosti, ampak se prav z njimi ukvarja posamično in jih spremlja skozi socialne spremembe. Obe disciplini se lahko druga drugi približata takrat, kadar rodoslovci spiske prednikov in potomcev, popise prebivalstva v posameznih krajih, družinske kronike, kot glavni rezultat svojih raziskav, ne obravnavajo zgolj kazuistično, temveč poleg lokalnih celovitih pregledov preidejo tudi na nadregionalne reprezentativne primerjave. S tem postanejo sčasoma tudi rodoslovne zbirke vse pomembnejši vir za socialne in demografske zgodovinske vede. Makroskopski pojavi so vsota milijonov posameznih pojavov. Z analizo posamičnih pojavov je mogoče bolje oceniti vzroke in posledice kot z golimi domnevmami. Najbolj ekonomično je to mogoče izvajati z naključnimi vzorci. Tako je mogoče z zgodovinskimi atomi in molekulami, to je z osebami in družinami, izvajati kvantitativne analize. V Franciji so temelje takim raziskavam postavili že v šestdesetih letih, tem so vneto sledili v drugih deželah, leta 1995 pa so v Nemčiji ustanovili Max-Planckov inštitut za demografske raziskave, ki ima katedre še v drugih nemških mestih. Glavna naloga tega inštituta je izmenično zasledovati makro- in mikroanalize. Vsebinsko so področje raziskav razdelili na pet glavnih področij: razlaga rodovnih povezav, raziskovanje smrtnosti in obolelosti, migracijske pojave, medsebojno odvisnost med gospodarskimi in prebivalstvenimi gibanji, sisteme socialne varnosti in demografske pojave v združenji Nemčiji. Eno prvih presenečenj, ki je bilo posledica tovrstnih raziskav je bil ovržen mit o velikih družinah v predindustrijskem obdobju.

Današnje zanimanje za to temo lahko pripišemo spremenjenemu odnosu do družine v sodobni Evropi. Pomen poroke oziroma zakona kot institucije popušča in vprašati se je treba, ali ne bi bilo mogoče procesa prenašanja družinskih funkcij na nadrejene skupnosti spet zasukati. Tri glav-

ne nadloge človeštva: bolezen, lakota in vojna so močno upadle, ustrežno temu je porasla življenjska in socialna varnost; vse to zmanjšuje pomen družine kot osnovne preživetvene celice. Družina, nekoč nujna skupnost postaja v takih razmerah prostovoljna zveza posameznikov, ki skušajo svoje interese medsebojno uskladiti. Nekdanja pravila obnašanja v najboljšem primeru nadomešča samodisciplina. Namesto trajnih družin nastajajo začasne družine z epizodnimi partnerji; gledano iz perspektive otrok: družine z več starši v verigi porok in ločitev ali drugače rečeno 'krpasta družina' (patchwork-family). Poleg tega nastajajo krhke pred in obdružinske oblike skupnosti brez poročnega lista vse do načina 'skupnega življenja narazen' (living apart together). V takih razmerah lahko postanejo družinske raziskave vse bolj predmet zgodovinskih analiz.

Kaj je prosopografija

Po članku E. Henninga: Sozialgenealogie und Historische Demographie, Prosopografie und Biographieforschung v reviji Genealogie, št. 7-8, julij - avgust 1996.,

pripravila Dagmar Slekovec

Ker se socialna genealogija ukvarja bolj z družinami, manj pa s posameznikom, se je pojavila vrzel, ki jo zapolnjuje prosopografija. Razvila se je v zvezi s staro zgodovino in ne predstavlja niti novega niti samo srednjeveškega načina postopka.

Ime prosopografija (prosopo- v stari grščini = oseba, v novi gr. = obraz) je bilo prvič uporabljeno l. 1537, šele ob koncu 19. stoletja pa je prešla prosopografija v znanstveno raziskovanje. Dejansko pa so jo začeli uporabljati šele po 2. svetovni vojni.

Pod prosopografijo si ne predstavljamo zbranih biografskih del, pač pa prosopografija "zbira material časovno ali stvarno določene skupine oseb in ga pripravi za raziskovanje". Torej ne gre pri prosopografiji za specialno biografsko raziskovanje, ampak za zajetje in opis čisto določenih oseb in skupin oseb. Prosopografija in biografija sta prvotno v bistvenem na - sprotju. Lahko bi rekli, da za obdobje pred l. 1200 ni mogoče sestaviti biografij; prosopografiji pa gre ne samo za zajetje materiala, ampak za analitično oceno zbirnih ali kolektivnih "biografij", torej ne za zgodovino posameznikov na razredčeni materialni osnovi, ampak samo iz popolnoma natančno opisanih stališč. Lahko jo definiramo kot "zbirko in popis vseh oseb nekega časovno in prostorsko označenega življenjskega kroga".

Z genealoškega stališča je danes prosopografija nekakšna pomožna disciplina, ki se kaže predvsem v tem, da se trudi napraviti posameznika vidnega v njegovih odnosih, povezavi v skupino in socialne strukture, torej preiskuje izvor, nastanek premoženja, vero in osebno okolje, družbene skupine, kot so plemiške družbe, bratstva, cehi, politične stranke itd.. Prosopografija velja torej kot "še vedno neizčrpan nov prijem genealogije"

Poleg raziskovanja vodilnih skupin in stanov ima genealogija drugih skupin prebivalcev (svetovnonazorske skupine, rokodelske, trgovinske, uradniške, častniške itd.), ki

imajo močno razvit občutek za skupnost, za priljubljeno delovno področje ne samo za socialno genealogijo, ampak predvsem za prosopografijo. Kot dopolnilo h genealoškim vzdolžnim prerezom se da ob uporabi prosopografskih metod grupnih "biografij" napraviti prečne prereze; pri tem se opišejo njihovi mrežne odvisnosti in trgovski odnosi, ali pa se najde "socialni skupni imenovalec", in se s tem odpre dostop do zgodovine mentalitete.

Obširno temo socialnozgodovinskih raziskovanj družin predstavljajo selitve (priselitve in odselitve) celih skupin prebivalcev, ker so pomembne za družinsko in narodno zgodovino. Potovanja rokodelcev, študentov, umetnikov, učenjakov pa so prej primerni za prosopografsko obelavo. Podobno velja za potovanja, ki jih je povzročal verski razkol od reformacije dalje.

Prav gotovo je prosopografska metoda pokazala pomembne uspehe. Vendar se moramo zavedati meja te metode: lahko sledimo mnogim življenjskim usodam - kaj so ljudje, katerih podatke poznamo - mislili in kaj so hoteli, ostaja v glavnem v temi. Prav to pa bi bilo pomembno za duh časa. Prosopografija in biografija se v zadnjem času vidno približujeta, vendar ne smemo izgubiti izpred oči spoznavnega cilja, oz. se ne smejo mešati pojmi.

Pretirano rečeno: prosopografija se ne ukvarja s človekom kot "puščavnikom", ampak z ljudmi v vseh socialnih odnosih. Opraviti ima z razvojnimi oblikami skupin (po potrebi tudi posameznikov), medtem ko je predmet proučevanja biografij posameznik, sicer tematsko bolj omejeno, ampak bolj interdisciplinarno. Dejansko lahko biografskega raziskovanja, opisanega tudi kot tudi kot auto- oz. sociobiografsko metodo ali biografsko kazuistiko, ne prištevamo samo k eni stroki. Cel spekter disciplin (n.pr. pedagogika, sociologija, kriminalistika) goji danes upanje, da bi lahko doprinesle z raziskovanjem poteka "celotnega" življenja namesto samo mladostne dobe.

V nobenem primeru ne smemo obravnavati raziskovanja biografij samo kot domeno sociologije. Ravno ta stroka je predolgo obravnavala posameznika kot produkt družbe oz. okolja, medtem ko ga je genealogija, v kolikor je taka vprašanja sploh obravnavala, imela samo za genetsko determiniranega.

Dandanes še ni končana razprava o pojmi niti znotraj genealogije. Čeprav se vprašanja socialne genealogije in zgodovinske demografije prav tako medsebojno dotikajo kot vprašanja prosopografije in raziskovanja biografij, bi bilo treba še kolikor mogoče jasno opredeliti razlike in skupne lastnosti.

Preteklost živi samo za tistega, ki jo pozna, raziskuje, sprašuje. (Golo Mann)

Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije (XIV. del.)

Peter Hawlina

V letošnji poplavi so bili uničeni dragoceni arhivi Severne Dakote!

Ta naslov je nemara eden zadnjih, ki nas seznanjajo, da arhivom in njihovim fondom nenehno grozi taka ali drugača škoda ali celo uničenje. Primerov nam ni treba iskati prek oceana, saj jih je dovolj na dosegu rok in ti so nam, tukaj živečim, toliko dragocenejši. Marsikateri rodoslovec je moral svoje delo (začasno?) prekiniti, ker je arhivsko gradivo, ki bi ga rabil pri svojem delu že v tako slabem stanju, da bi nadaljna uporaba povzročila trajno uničenje. Tako gradivo so dolžni arhivi umakniti iz prometa in ga po možnostih nadomeščajo s kopijami. Pred izumom postopkov za kopiranje, filmanje in skeniranje so jih enostavno prepisovali. Danes prepisovanje skoraj nikoli več ne pride v poštev, čeprav se najdejo tudi take izjeme. Omenjali smo že, da se najdejo tako vneti raziskovalci, ki bi (in so) marljivo prepisali kar celo matično knjigo ali status animarum. Če je bil tak prepis narejen na papir in zanj nihče ne ve, je bil vložen napor nemara namenjen za izključno rabo prepisovalca.

Sem ter tja se zgodi, da so arhivi ali uporabniki naredili kopije knjig in dokumentov na kopirnem stroju. Ta postopek največkrat ni dovoljen, sem ter tja je vendarle uporabljen. Tudi take kopije obleže navadno pri posameznikih in ostali zainteresirani zanje niti ne vejo. Pa bi bilo v nekaterih primerih pametno in koristno, če bi imetniki takih kopij to sporočili ustreznim arhivom. Kaj če je njihov izvod edini ohranjen?

Precej drugače je, če je bila vsebina kolikor je mogoče verno prenesena v računalniško datoteko. Izmenjavanje in posredovanje takih prepisov je z današnjo tehnologijo tako poenostavljeno, da se nobena prejšnja z njo ne more meriti. Tudi za take primere je nujno, da morebitni uporabniki zanje vejo in do njih znajo priti. Zato smo si že doslej prizadevali, da bi nad vsemi takimi zbirkami dobili pregled ali celo osebo, ki bi prevzela odgovornost zanje. Vse to je doslej ostalo bolj pri željah in poskusih, čeprav naloga ni zelo zahtevna in ne rabi več kot človeka, ki bi se je lotil. Upamo lahko, da se bo kaj premaknilo po naši drugi konferenci na temo Rodoslovne datoteke na računalniku, ki jo načrtujemo za letošnjo jesen.

Nekateri slovenski arhivi se pri izrabi sodobne tehnologije lahko pohvalijo že s kar lepimi uspehi. Nekaj rezultatov njihovega dela nam je dostopnih že tudi prek Interneta in z vsakim dnem bo tega več. Posameznikom svetujemo, da sami pobrskajo po različnih omrežnih straneh naših arhivov in spoznajo njihovo ponudbo. Celoten vodnik po svojih zbirkah je dosedaj, če sem pravilno seznanjen s stanjem, ponudil prek omrežja samo Zgodovinski arhiv Ljubljana.

Že uresničeni projekti slovenskih arhivov in njihovi načrti bi bili gotovo zanimivi za nas rodoslovce. Zato jih bomo prosili, da nam povzetek njihovega tovrstnega dela predstavijo v naši naslednji številki. Tule pa dodajamo kratko poročilo o novosti v Arhivu Republike Slovenije.

V četrtek, 17.4., je ARS pripravil predavanje in prikaz najnovejše opreme za skeniranje dokumentov in filmov. Direktor ARS, mag. **Vladimir Žumer** s sodelavci, so predstavili opremo in postopke ter načrte glede prenosa gradiva na sodobne medije. To so zlasti magnetni in optični zapisi na raznih diskih in disketah. Posebej je bil predstavljen novi skener za filme, ki ga je podarila švicarska vlada in se bo prvenstveno uporabljal za prepisovanje in reševanje propadajočega, na filme preslikanega arhivskega gradiva Službe državne varnosti za obdobje od 1945 do 1955. Gre za 819 kolotov mikrofilmov, na katerih je posneto 1.843.571 dokumentov SDV in njenih predhodnikov. Obenem je mag. Žumer opozoril na novospregjeti arhivski zakon, ki je odraz podobnih zakonov ostalih evropskih držav in je zastavljen na sodobnih temeljih in demokratičnih načelih.

Sistemi oštevilčenja

Peter Hawlina

Pri temi, ki jo želim načeti v tem prispevku, imam težave že z naslovom. V angleščini bi temu rekli 'numbering systems'. Iztočnico za to temo je na enem od zadnjih sestankov dal kolega Novaković, ko je priporočil oštevilčenje oseb v pregledu prednikov tako kot to priporoča znani ahnentafel sistem. Beseda ahnentafel je spet mednarodna, uporabljajo jo vsaj nemško in angleško govoreči narodi, zato mislim, da zanj tudi nam ni treba iskati slovenskega prevoda. Ker je omenjeni sistem samo eden od mnogih, je smiselno, da jih na kratko predstavimo.

Oštevilčenje z edinstveno številko je na najrazličnejših področjih znan postopek, ki ima svoje nesporne prednosti. Uporablja se tudi v rodoslovju, skoraj brez izjeme, ne glede na klasični ali računalniški način vodenja evidenc.

Najbolj je razširjeno zaporedno dodeljevanje številke za vsako vneseno osebo in vsako poroko ali partnersko zvezo. Tako oštevilčenje uporablja tudi pri nas najbolj razširjeni program Brother's Keeper. Številko dodeljuje program samodejno. Številka osebe postane edinstvena identifikacija osebe, z njo lahko prikličemo zapis o želeni osebi. Taka zaporedna številka nima nobene sporočilne vrednosti, razen morda te, da nam odraža zaporedje vnašanja.

Uporabniki radi podležejo skušnjavi, da tako dodeljeno številko osebe uporabljajo tudi izven referenc, ki jih za svoje delovanje rabi program. Uporabljajo jo za označevanje pritiklin za posamezne osebe. Največkrat so to ločeni zapisi, različna besedila, ki se nanašajo na posamezno osebo. V dobi prihajajočih multimedijskih dodatkov pa so take pritikline posameznih oseb tudi slikovni in tonski zapisi. Avtor, John Steed tako prakso odsvetuje. Uporabnik postane prisiljen, da pazi na to, da se številka osebe nikoli ne bo spremenila. To mu nalaga posebno skrb, da nobene vnesene osebe ne izloči iz zbirke, ker bi se mu pri vsaki reorganizaciji ali prenosu s pomočjo GEDCOM rutine sistem oštevilčenja podrl. Zelo neprimerna je ta navada tudi takrat, ko tak uporabnik del svoje zbirke posreduje kolegu.

Tak uporabnik tudi ne more uporabiti programskih funkcij za deljenje večje zbirke v dve ali več manjših in tudi ne združevati dveh ločeno grajenih datotek. Zagato je sicer mogoče reševati tako, da izvirno dodeljeno številko prenesemo v eno od rezervnih rubrik v osnovnem zapisu o osebi, največkrat v tisto, ki je označena z okrajšavo Ref. Vseeno pa naj obvelja splošno priporočilo avtorja, ki odločno svari pred uporabo opisane pasti.

To je torej najbolj pogost način oštevilčenja. Tako zaporedno oštevilčenje pa nima nič skupnega s tistimi sistemi, ki jim rečemo sistemi oštevilčenja pri rodoslovnih raziskavah. Tudi tu je marsikateri uporabnik razvil svoj lasten sistem. Vsak od njih uporabniku gotovo zadovoljivo služi pri določanju zgradbe njegovih rodoslovnih prikazov prednikov in potomcev. Med mnogimi takimi sistemi so se za splošno rabo uveljavili samo nekateri. Ti so pogosto predstavljeni v rodoslovni literaturi. Uporabniki Interneta lahko preberete tisto, kar je Richard A. Pence objavil v prispevku, ki ga najdete na naslovu <http://www.genealogy.org/~stclair/numbers/numahn.html>. V njem omenja en sistem za oštevilčenje prednikov in osem za oštevilčenje potomcev. Zavedati se moramo, da gre pri enem in drugem za dva različna sistema, ki ju doslej še nihče ni uspel uspešno povezati.

John Steed v programu Brother's Keeper uporablja tri od njih. Dva od njih si lahko ogledate, če izberete izpis potomcev neke osebe. Oba sta oblikovana kot spisek potomcev izbranega prednika. Za nazornejši prikaz omenjenih sistemov, bi bilo potrebno objaviti razmeroma obsežen spisek, pa mislim, da to ni potrebno, ker tudi ni namen tega prispevka. Lahko pa si za ilustracijo povedanega ogledate izpis, ki je bil objavljen v prilogi lanske zadnje številke Dreves, kjer so po sistemu spiska (register report) nanizani potomci Štefana Mazolla. Za boljšo preglednost zaporedja in generacijske podrejenosti so uporabljene arabske in male rimske številke.

Na podoben način se preglednost doseže z načinom, ki je uporabljen v nekoliko drugačnem prikazu potomcev. Ta se imenuje spisek z zamiki v odstavkih (indented report). Generacijski pregled je dosežen z zamiki v desno, ločevanje sorojencev in njihovo pripadnost družini pa omogoča označevanje z velikimi in malimi rimskimi številkami, črkami in arabskimi številkami. Če je generacij v prikazu več, se isti znaki med generacijami ločijo tako, da jih program izpisuje v okroglih, oglatih in koničastih oklepajih. Tudi ta prikaz si je najbolje ogledati, če si ga še niste.

Tudi tema dvema sistemoma označevanja s številkami in črkami bi težko imenovali sistem oštevilčenja. Pri večini teh sistemov gre za določanje in ponazarjanje relacije potomcev ali prednikov do neke izbrane osebe, ta se skoraj brez izjeme v vseh sistemih označi s številko 1. Sistemi označevanja spiskov potomcev so nekoliko bolj zapleteni od tistih, ki prikazujejo prednike zato, ker ima neka oseba oziroma par lahko od nič do veliko otrok. Povsem drugače je pri prikazih prednikov. Vsaka oseba ima samo dva prednika, očeta in mater. Pri teh prikazih se je zato uveljavil samo en sistem oštevilčenja. Rečejo mu ahnentafel numbering, tudi Kekule sistem po njegovem utemeljitelju. Istemu sistemu pravijo Amerikanci Sosa-Stradonitz sistem. Španski rodoslovec Jerome de Sosa naj bi ga prvi uporabljal leta

1676. Stephan Kekule von Stradonitz pa ga je populariziral leta 1896.

Sistem je skrajno preprost in bi ga najbrž izumil tudi vsak uporabnik sam, če bi že ne bil izumljen. Izhodiščna oseba dobi številko 1, oče te osebe številko 2 in mati 3. Očetov oče dobi številko 4, očetova mati 5, materin oče 6 in materina mati 7. In tako naprej. Generacija pradedov in prababic dobi številke od 8 do 15, naslednja od 16 do 31 in spet tako naprej. Pravi dolgčas, bi kdo rekel, in nič posebnega. Vendar samo na prvi pogled. Sistem skriva toliko koristnih lastnosti, sestavin in sporočilne moči, da vse najbrž še niso raziskane. Skušal jih bom nekaj naštet. Za naslednjo razlago nisem iskal kake poglobljene literature in zanjo zaenkrat še ne vem. To vnaprej povem za opravičilo, ker bo podajanje nekoliko neurejeno in nesistematično. Pri razlagi tega sistema bi mi zelo prav prišlo tudi malo boljše poznavanje matematike od tistega, ki mi je v glavnem ostalo iz gimnazije.

Pa poskusimo. Že od daleč bo vsakomur padlo v oči, da je številka očeta neke osebe dvakratnik številke te osebe. Številka matere pa je dvakratnik plus 1. Vse sode številke v tem sistemu označujejo moške, vse lihe pa ženske. Izjema je številka 1 za izhodiščno osebo, ki je lahko moški ali ženska. Tako nam npr. številka 51 pove, da je to mati številke 25. 25 je mati številke 12, ki je oče 6, ta je oče številke 3, ki je mati številke 1.

Tistim, ki ste malo bolj večji računanja in matematike bo številka 51, ki smo jo vzeli za primer, povedala tudi, da gre za osebo, ki je za pet generacij oddaljena od izhodiščne osebe. V našem primeru gre za eno od šestnajstih praprababic izhodiščne osebe. Generacijsko raven prednika lahko hitro izračunamo tudi s pomočjo logaritmov.

Te številke sicer brez težav vnesemo v prikaz prednikov ročno, če si pomagamo z računalnikom, je to standardni sestavni del nekaterih prikazov. Po želji nam jih izpiše poleg ostalih podatkov izpis tabele prednikov (Ancestral chart) ali pa ahnentafel poročilo (Ahnentafel report).

Ali pa bi bilo smiselno te številke tudi seštevati ali jih uporabljati še v drugih matematičnih operacijah? Komaj. Ali pa vendar. Sam sem izbral osebo iz svoje zbirke in za njo naredil ahnentafel poročilo. Prenesel sem ga v preglednico (EXCEL), ki je pripravna za izvajanje računskih operacij. Ugotovil sem, da so te uporabne tudi kot merilo raziskanosti prednikov neke osebe. Najbolj pogost parameter, s katerim rodoslovci predstavljamo rezultate svojega dela, je število evidentiranih oseb. Včasih še kdo vpraša, do katere letnice ti podatki sežejo ali tudi koliko generacij obsegajo. Zdaj pa se nam ponujajo čisto drugačna merila. Zadnja Kekule številka v vsakem poročilu med drugim pove, število generacij. V mojem omenjenem poročilu je to številka 19772. Ta pove, da gre za štirinajsto generacijo. Raziskanost prednikov nadalje lahko merimo s številom Kekule številke v vsakem posameznem primeru. Teh je v opisanem primeru 259. To pomeni, da je za izhodiščno osebo evidentiranih 258 prednikov. Vseh teh 259 številke sem še seštel in dobil vsoto 520034. Tudi ta številka bi se lahko uporabljala za eno od meril raziskanosti. Če se nam s temi številkami ljubi še malo poigravati, lahko začnemo z matematičnimi metodami ugotavljati raziskanost po generacijah. Značilno je, da ima večina nas prvih nekaj generacij evidentiranih po vseh prednikih. Tako imamo 2 starša, 4 stare starše, 8 praprarščev, nato 16, 32 in tako

naprej. Prej ali slej pa se v nekaterih vejah ustavi. Pri našem primeru manjkajo osebe 52, 53, 54 in 55. Seveda manjkajo tudi vsi predniki teh oseb. Saj že znamo. To so osebe od 102 do 111. V vsaki naslednji generaciji se na več konceh ustavi. Če bom kdaj našel manjkajoče osebe 52 do 55, se bo število prednikov v tem primeru izbrane osebe povečalo iz 258 na 262, izpolnjena bo vsa peta generacija prednikov in celotna Kekule kumulativa se bo malenkostno povečala, iz dosedanjih 520034 na 520055. Ni kaj prida, bo kdo rekel, vendar večina nas ve, kako dragocen nam je vsak manjkajoči podatek. Iz primera postane očitno, da Kekule kumulativa vseeno ni posebno dobro merilo kakovosti.

Vseeno si za šalo lahko predstavljamo dva vneta rodoslovca, ki sta si pripravljena izmenjati podatke. Pogovor bi lahko tekkel takole: Dam ti 882, 1010 in 1011, če mi daš ti 46 in 2421.

Lastno Kekule sliko lahko v celoto ali po generacijah primerjamo s polno razpredelnico za poljubno število generacij. Te primerjave nam dajo analitično sliko generacijske raziskanosti prednikov.

Bojim se, da je večina bralcev že prej odnehala in ni prebrala do sem. Vse to pa je komaj skromen začetek tistega, kar bomo skušali objaviti v eni od naslednjih števil. V nemškem časopisu *Computergenealogie* je namreč Weert Meyer objavil zelo zanimiv prispevek z naslovom Računalski program za analizo tabele prednikov po pravilih kvantitativne genealogije. Predstavitev omenjenega programa in različnih analitskih možnosti, celo tistih, ki se uporabljajo v genetiki, je odvisna najprej od pristanka avtorja, poleg tega pa bi bilo idealno, če bi se prevoda lotil za to področje bolj poklican strokovni profil. Prav v tej številki nekje naštevamo številne znanstvene discipline, ki se navezujejo na rodoslovje (ali obratno). Po zgornjem razmišljanju lahko na spisek povsem utemeljeno dodamo še matematiko.

Raziskave po naročilu

Peter Hawlina

Od časa do časa je koga od nas že kdo vprašal, če bi hotel pomagati ali kar opraviti rodoslovne raziskave namesto njega. Razlogi za to naj bi bili pomanjkanje časa ali/in izkušenj. Morda je kdo od bralcev take storitve že opravljal. Če je bilo vprašanje oz. ponudba naslovljena na Slovensko rodoslovno društvo, smo navadno odgovarjali, da sicer vemo za kak ducat raziskovalcev z bogatimi izkušnjami, nobeden od njih ali skoraj nobeden pa svojih raziskovalnih storitev ne ponuja na trgu ali se takim naročilom celo dosledno izmika.

Profesionalni rodoslovci. Pri (zahodnih) sosedih, kjer ima rodoslovje mnogo daljšo tradicijo, so tudi profesionalne raziskave in raziskovalci mnogo bolj pogost pojav. Pojem profesionalni raziskovalec je v nekaterih državah, ena takih je zagotovo ZDA, že dokaj definiran profil. V ZDA lahko posameznik pridobi status profesionalnega rodoslovca tako, da mu po opravljenem postopku Board of Certified Genealogists podeli ustrezní certifikat. Certifikati so celo različnih

kategorij, postopek za pridobitev pa ne prav preprost. Certificirani rodoslovec mora poznati in se ravnati po profesionalnih kodeksih, njegovo delo presojajo strokovna telesa in še kaj bi bilo mogoče povedati o formalno priznanem profilu rodoslovca. Sam sem se pozanimal, če lahko za pridobitev naslova profesionalnega rodoslovca kandidira tudi tujec. Vprašal sem na dva naslova, pa mi niso odgovorili. Vprašanja uradnega razvrščanja rodoslovcev po formalno priznanih rangih s tem tule ne bomo vsebinsko zaokrožili, gre nam bolj za to, da tudi na ta pojav opozorimo.

Najbrž omenjeni formalni naslov ni edini; omenjali smo že poglobljeni študijski program na Brigham Young univerzi v Salt Lake Cityju.

V Sloveniji nam ni znana možnost pridobivanja formalne izobrazbe s področja rodoslovja. Tik pred izidom je prvi priročnik v slovenskem jeziku, naš časopis *Drevesa* je že in najbrž še bo objavljala ljubiteljske in strokovne prispevke s tega področja, na naših srečanjih vedno obravnavamo strokovne in poljudne rodoslovne teme, zvrstilo se je že na desetine tematskih predavanj, med seboj smo se že toliko spoznali, da drug za drugega vemo, na katerem področju ima kdo bogatejše izkušnje, vseeno pa bi kateremukoli od nas težko pripeli naslov profesionalnega rodoslovca.

Kljub vsem opisanim okoliščinam pa se tudi pri nas, kot že rečeno, občasno pojavljajo želje ali konkretne ponudbe za profesionalne raziskave. Rekel sem profesionalne raziskave in pri tem mislil take, ki jih za naročnika opravlja najeti raziskovalec, navadno proti plačilu.

Temeljitega pregleda nad tem področjem ni mogoče imeti, in upam, da ga bodo bralci s svojimi komentarji in morda konkretnimi izkušnjami še dodatno osvetlili.

Tarifo ali cenó za opravljeno raziskavo je težko vnaprej določiti. Skoraj nemogoče je namreč naročniku ali izvajalcu vnaprej oceniti zahtevnost naloge. Pogosto že naročniki sami ne vedo vnaprej, kaj sploh želijo, kakšne raziskave in v kakšnem obsegu. Precej je odvisno od njihovega lastnega poznavanja področja in od kakovosti izhodiščnih podatkov. Skoraj nemogoče je začeti raziskave z začetnimi podatki, ki so včasih podani nekako takole. Moj praded je bil Frane Vrhove, živel je nekje na Dolenjskem. Poizvedba je časovno in krajevno nedefinirana, v takih primerih se celo na ime in priimek ni mogoče preveč zanesti.

Znanec iz ZDA mi je pred nedavnim povedal, kako naj bi se tovrstne storitve plačevale tam. Razpon je zelo širok. Odvisen je od raznih dejavnikov, zlasti je pomembno, koliko znanja in izkušenosti je potrebno za reševanje neke naloge. Manj izkušeni raziskovalci v ZDA zaračunavajo svoje storitve od 6 do 10 dolarjev na uro. Bolj izkušeni bi za istovrstno delo zaračunal 15 do 20 dolarjev. Nekateri vrhunski raziskovalci zaračunajo 50 in več dolarjev na uro. Znanec omenja še konkretno osebo, ki zaračunava 65 dolarjev na uro in ne more sprejeti vseh naročil. Posebej se zaračunavajo stroški potovanja in podobnega.

Drugi znanec mi je pripovedoval o razmerah v Avstriji. Pravi, da specializiranih raziskovalcev ni veliko, tudi o cenah je težko govoriti, ker se med seboj močno razlikujejo. Znan je primer raziskovalca, ki za svoje storitve zaračunava 5000 šilingov na dan. Naročnikov mu menda ne manjka.

Podobna je verjetno situacija tudi drugod po svetu. Za storitve izkušenega raziskovalca se najbrž povsod plačuje

toliko kot za storitve strokovnjakov na drugih področjih. Cene svetovalcev v poslovnem svetu se vrtijo okrog 1000 DEM/dan.

Nekateri arhivi opravljajo posamezne raziskave po naročilu, če jim to dopušča obseg njihovega dela. Take storitve lahko štejemo za zelo zanesljive, strokovne in razmeroma poceni. Prepis nekega dogodka (rojstva, poroke in podobnega) stane navadno manj kot 1000 SIT. Slaba stran tovrstnih poizvedb je navadno ta, da je treba na odgovor čakati vsaj nekaj tednov, navadno opravijo po eno raziskavo za vsak zaprosen primer.

Sam sem poskusil ta način na Češkem. Obrnil sem se na enega od tamkajšnjih arhivov. Ti so primer prepustili profesionalnemu raziskovalcu. Po kakih desetih tednih sem dobil sporočilo, da je za pripravljene informacije treba plačati 40 DM. Po izvršenem plačilu so rezultate dostavili zelo hitro. Vložil sem še eno naročilo istemu raziskovalcu. Spet je minilo nekaj tednov, preden sem dobil sporočilo, da naj za 14 ur dela v arhivu in 25 izpisov iz matičnih knjig, plačam 220 DEM. Rezultati so bili vredni plačila, in bi omenjenega raziskovalca priporočil tudi drugim. Predstavljamo si lahko, koliko časa bi porabil in kolikšni bi bili stroški, če bi take raziskave v tujini želel opraviti sam.

Včasih se dogodi, da si dva raziskovalca svoje raziskave izmenjujeta. Kolikor ti meni, toliko jaz tebi. Tudi tako izkušnjo že imam. Pred dobrim letom sem se povezal z raziskovalcem iz Prage, ki je imel po eni veji prednike iz Dalmacije. Približno en dan mi je vzelo raziskovanje v zadarskem arhivu, v pazinskem pa mi je na priporočilo skupnega znanca raziskavo brezplačno opravil ravnatelj arhiva. Taka izmenjava je samo po naključju lahko kolikor toliko izenačena po vložnem naporu in stroških.

Za začetek naj povedano zadostuje. Pričakujem, da bodo bralci na podlagi tule opisanih in nakazanih primerov navedli še svoje izkušnje. Pošljite jih, objavili jih bomo v Odmevih.

Kolikšne so naše zbirke?

Rezultati ankete za leto 1996

Peter Hawlina

Pred dobrim letom smo izvedli prvo anketo, ki naj bi nam nekoliko razločneje pokazala 'kje smo' z našimi raziskovalci in zbirkami. O rezultatih smo poročali v 11. številki Drevesa v letu 1995 pod naslovom Kolikšne so naše zbirke in podnaslovom Kaj lahko sklepamo po prvi anketi. Bralcem bi priporočil, da najprej preberejo omenjeni prispevek, da tule ne bi ponavljal že povedanega.

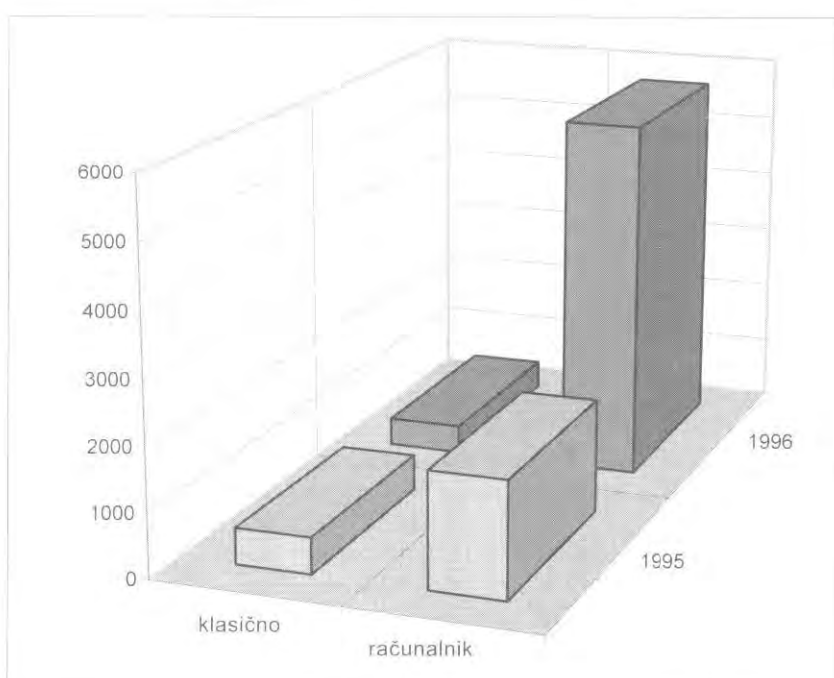
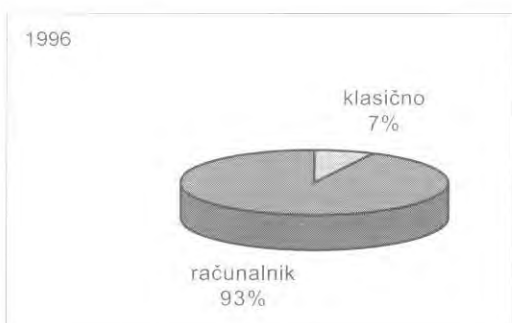
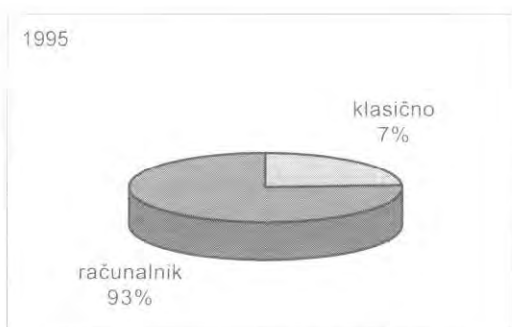
Anketa je bila tudi tokrat zastavljena skrajno preprosto. Postavili smo dve vprašanji in pogojno tretjega:

1. Koliko oseb šteje tvoja zbirka?
2. Uporabljaš pri svojem delu računalnik?
3. Če 'JA', kateri program uporabljaš?

Tretje vprašanje je bilo komaj potrebno, saj vemo, da velika večina uporablja program BK. Iz odgovorov pa je mogoče sklepati, da nas morda že polovica uporablja Windows verzijo.

Bolj zanimivi sta prvi dve vprašanji. Nanji je odgovorilo 22 članov. Vsi skupaj naj bi imeli v svojih evidencah 83258 posameznikov, v povprečju torej 3784. Na razmeroma visoko povprečje gotovo najbolj vplivajo trije skrajneži, ki poročajo o 25.000, 17.000 in 12.000 zapisih. V obdelavo nismo vključili podatka o 50.000 posameznikih, ki so v zbirki Nenada Novakovića, pa jih še ni prenesel v računalniško evidenco. Če bi iz računanja povprečja izločili tri omenjene rekorderje, bi lahko ocenili, da naše povprečne zbirke štejejo okrog 1500 oseb, in če se zavedamo, da je pri nekaterih sorodnikih kar nekaj ponovljenih podatkov, bi lahko rekli, da naša povprečna zbirka šteje okrog 1000 oseb.

Podatkov vseeno ne bi hotel prirejati, zato na podlagi dobljenega, z odbitkom omenjenih 50.000 dobimo v grobem naslednjo sliko. V enem letu so se nam zbirke več kot

potrojile. Pri tem so se računalniške več kot početverile, klasične pa se se zmanjšale za tretjino.

To naj bi predstavili tudi trije grafični prikazi. Mislim, da podano poročilo zadošča za splošno predstavo; če bi kdo želel podrobnejšo analizo, lahko pride podatke pogledat sam.

Črkarska zmeda

Peter Hawlina

Vsem uporabnikom računalnikov je znana zmeda s podporo za posebne znake v abecedah različnih jezikov. Slovenščina ni izjema. Tri take priznavamo za slovenske. To so č, š in ž. Pogosto nastopajo tudi znaki, ki so v rabi pri drugih narodih. V stoletjih navezanosti na germanske sosedje in kasneje na srbsko-hrvaške brate, smo se privadili nekaterih njihovih. To so zlasti ä, ö, ü, é in ð. Od tujih smo prevzeli tudi q, w, x in y, vendar s temi štirimi ni komplikacij. Zdaj je menda v pripravi zakon, ki naj bi vse tuje znake pregnal iz naše prakse. Sprejetje tega zakona gotovo ne bo potekalo brez zapletov. Če bo tak zakon sprejet, gotovo ne bo brez posledic, tudi za nas rodoslovce ne.

Vendar to ni predmet tele razprave in tudi ne bo odpravil problemov, ki so prisotni zaradi posebnosti v pisavah različnih narodov. Pri nas bodo še vedno ostali vsaj č, š in ž, in ti so tisti, katerih podpora in s tem vnašanje prek tastature, prikaz na zaslonu in izgled na tiskanem izpisu je tako pogosto v različnih sistemih in okoljih tako različno rešena.

Tule nimam namena opisovati vseh možnih situacij in kombinacij, zadržal bi se pri težavah, ki jim nismo kos prav vsi bolj ali manj spretni uporabniki računalnikov. Te težave nekateri premagujejo na različne načine, spet bolj ali manj zamudne in zanesljive, eden od kolegov pa se je odločil, da se problemom izogne tako, da strešic sploh ne uporablja. Žnidaršič je v njegovih evidencah Znidarsic.

Vabimo kakšnega računalniškega mojstra, ki bi nam dal čimbolj učinkovit nasvet za izogib težavam. Takega, ki bo deloval v vseh različnih sistemih in okoljih. Objavili ga bomo v Drevesih.

Center za družinske raziskave je že v Ljubljani. V naših biltenih smo večkrat omenjali raziskovalne možnosti, ki jih imajo rodoslovci v tujini. Gre za stotine centrov za rodoslovne raziskave (Family History Center), ki jih ustanavlja Mormonska cerkev v vseh večjih krajih po svetu. Na našem decembrskem predavanju, smo zvedeli, da nam je tak center dostopen že tudi v Ljubljani. Podrobneje nam ga predstavlja voditeljica tega centra, gospa Connie Balazic.

Knjige hiš v Škofji Loki III.

Peter Hawlina

Umetnostni zgodovinar France Štukl se je v svoji karieri specializiral za arhivista in že dolga leta vodi škofjeloško enoto Zgodovinskega arhiva v Ljubljani. V ponedeljek, 27.1.1997 je bila na Blaznikovem večeru, drugi v sklopu prireditve ob 60-letnici muzejskega društva v Škofji Loki, javno predstavljena njegova Knjiga hiš v Škofji Loki III. s podnaslovom Stara Loka in njene hiše. Prireditve je bila zelo dobro obiskana in avtor, ki si je s tem delom prislužil doktorski naslov, je bil za svojo knjigo in njeno predstavitev nagrajen z dolgim aplavzom, vmes pa je po zaslugi svoje izjemne duhovitosti poskrbel, da z obrazov prisotnih ves čas ni izginil nasmeh in smeh v vseh svojih oblikah, od muzanja do krohota.

Zakaj govorimo o tej knjigi v časopisu, ki je namenjen rodovnikarjem in rodoslovcem? Seveda zato, da jih opozorimo na njen dragocen pomen kot raziskovalni pripomoček. Tri knjige, ki dodobra pokrivajo osrčje mesta, ga predstavljajo po njegovih elementih - hišah. Na hišno zgodovino, ki jo je avtor odkrival s svojim prirojenim instinktom, navezanostjo na kraj in njegove prebivalce, s podedovanjem poznavanjem in odnosom do posestnih zadev, predvsem pa s svojo izobrazbeno in poklicno usmerjenostjo, je vezal zgodovino njenih prebivalcev, zgodovino ulic in zaključnih mestnih celot in s tem tudi zgodovino celega mesta od sive davnine do aktualne sedanjosti. Skozi njegovo navidezno suhoparno hišno zgodovino zaživijo hiše in njihovi prebivalci, prebudijo se dobri in hudi hišni duhovi, bralcu zbuja domišljijo, da si kot žive predstavlja že davno pozabljene osebe in z njimi povezane dogodke.

Vse to je čar, ki je pri tej knjigi stranski proizvod, tako redek v tovrstnem žanru. Z njim je mimogrede nagrajen bralec, ki se je odločil, da bo knjigo uporabil za take in drugačne referenčne namene. Čeprav avtor pri svojem delu ni niti najmanj pomislil na rodoslovne raziskave, so knjige vseeno izvrsten pripomoček in kažipot pri rodoslovnih raziskavah. Uporabne so seveda samo tistim, ki imajo prednike ali sorodnike na obravnavanem območju, saj podobnih knjig za druge slovenske kraje skoraj ni, zagotovo pa jih ni v tako zavidljivi popolnosti.

Osrednji del opisuje vsako posamezno hišo v njenih glavnih predstavitvenih parametrih in značilnostih. Začne z njeno temeljno identifikacijo - ulico in hišno številko. Doda pripadnost gospodstvu (upravni enoti) ter vložno in parcelno številko, kar je važno napotilo za iskanje arhivskih virov.

Sledi hišno ime ali pogosteje vsa še znana hišna imena v različnih inačicah, kvaliteta in leto gradnje, velikostni razred in namembnost, hišne številke po različnih numeracijah.

Tem generalijam sledijo podatki o lastnikih. S tem smo prišli do glavnega, rodoslovcu uporabnega vira. V nizu lastnikov, imenovanih z imenom in priimkom, letnico in načinom prevzema lastništva ter pogosto referenco na izvorni dokument, bodo raziskovalci prednikov in sorodnikov našli dragocene sledi, ki jih bodo pripeljale do dokumentov s

podrobnejšimi informacijami. Niz podatkov o lastnikih sega pri nekaterih hišah v šestnajsto stotletje, pri vseh pa se konča z aktualnim stanjem, ki je zastarelo samo v primerih, ki so se dogodili po zaključeni raziskavi. Vedeti moramo tudi to, da so bili podatki pridobljeni iz premoženjskih arhivov, ki so javni dokument, za te uporaba in vpogled nista omejena.

Temu taksativnemu spisku bi lahko rekli ogrodje ali skelet, na katerega je moč obešati še kaj oživiljenega mesa in neredko v vsem skupaj zaslutiti celo dušo. To zadnje avtorju uspe z opisnim delom. Ta za nekatere hiše vsebuje nekaj stavkov, za druge pa spet nekaj strani, odvisno od 'duha hiše', pravzaprav njenih prebivalcev in zgodb, ki so se o njih ohranile. To so včasih biografije v grobih potezah, posamezni zanimivejše prigode, ki se nanašajo na hišo ali ljudi, odlomki iz starih dokumentov ali monografij, osebni spomini avtorja ali pripovedovalcev, pogosto je vključena izčrpana geneza in razlaga ali poskus razlage hišnega imena in priimkov in še cel kup drugih sočnih zanimivosti, ki neredko dodatno zdramijo bralčevo domišljijo in mu na obraz privabijo hudomušen nasmeh. Tudi v tem delu se najde marsikaj zanimivega za rodoslovca.

Oglejmo si primer:

Stara Loka 7

Gospodstvo Loka, urb. št. 2071, 1047, 2074.

Brnk, Bernk, Tavčar, Žužek; hiša zidana, pritlična, leseno gospodarsko poslopje (1825); grunt.

VI.št. 17, 40, 300, 504, 1421; parc. št. 16 = 622/3 nova hiša, parc. št. 214 = 622/4 - nova hiša, 17 gospodar-
sko poslopje (podrto).

Stare hišne št. 1, 68, 14, 7.

Lastniki:

Martin Bernik, lastnik pred 1779 (I/88, 102).

Martin Rešek, lastnik 1784, 1783 (I/104;II/88, 144;
ARS-47/165, 270).

Anton Bernik (Wernig, Werdnig) (1751-1817), okrožni
zdravnik v Ljubljani (IV/385).

Neža, Franc, Martin, Marija in Jera Bernik, prisojilo
1818, 1820 (37/384-388).

Martin Bernik, izročilna pogodba 1818, 1821.

Mladoletni Matevž Bernik, sin (1832-1890), kupna
pogodba 1850 (IV/116;O/73).

Jožef Dolenc, prisojilo 1886 (iz Stare Loke,
stara h. št. 15).

Franc Dolenc, prisojilo 1894 (iz Stare Loke,
stara h. št. 15).

Janez Dolenc, prisojilo 1894 (iz Stare Loke,
stara h. št. 14).

Franc Dolenc, prisojilo 1897, 1/2

Marjana Dolenc, prisojilo 1897, 1/2 (oba iz Stare Loke,
stara h. št. 15).

Janez Pintar, kupna pogodba 1897.

Mina, vdova Pintar, prisojilo 1907.

Janez Pintar, izročilna pogodba 1914.

Ivan Žužek, kupna pogodba 1921.

Angela Šušteršič, daritev na smrt in dedinska odpoved
1926.

Angela Žužek, poročena Šušteršič, smrtovnica 1938
v zvezi z darilno pogodbo 1926.

Anton Horžen, kupna pogodba 1938, 1/2.

Frančiška Horžen, kupna pogodba 1938, 1/2.

Frančiška Horžen, darilna pogodba 1938 (do celote), 1/
2 od Antona.

Janko Šolar, šofer, kupna pogodba 1959.

Frančiška Šolar, sklep o dedovanju 1968.

Marija, rojena Šolar, poročena Dizdarevič, darilna
pogodba 1986, 1/4.

Edhem Dizdarevič, darilna pogodba 1986, 1/4.

Frančiška Šolar, razdelilna pogodba 1991 (do celote).

Domača imena so nastala iz priimkov. Martin Bernik je bil iz Šentpeterskega predmestja 77 v Ljubljani (IV)/116). Drugače je bil tudi gruntar v Verneku pri Hotiču pri Litiji. Od Škrleta je dokupil njivo Kotiček pod Kamnitnikom. Dr. Anton Bernik je bil znan ljubljanski okrožni zdravnik - okrožni fizik. Najprej je bil v službi v Kranju. V Ljubljani je bil v času vlade Francozov zdravnik v civilni bolnici in policijski zdravnik. Od leta 1800 je bil član direktorija liceja in namestnik ravnatelja medicinsko-kirurškega študija. Na Dunaju je dvakrat izšla njegova strokovna knjiga *De medicina simpliciter vera*, prvič leta 1779. Za njim so dedovali sestra Neža, ki je živela na Fari, eno polovico, drugo pa otroci doktorjevega brata Tomaža. Ti otroci, Franc, Marija, Jera in Martin so takrat živeli v Ljubljani.

Hiša je bila postavljena vzdolžno ob cesti. Bila je nizka, zidana iz kamenja. Portal je bil polkrožno zaključen. Pred hišo proti Loki je bil ob cesti vodnjak. Ta je še ohranjen. Hišo so podrli po letu 1959. Na mestu gospodarskega poslopja so imeli poznejši lastniki sosednje hiše, Dolenci, delno zidano, delno leseno gospodarsko poslopje, ki so ga podrli pred leti.

Na podoben način, bolj ali manj obširno, so v knjigi opisane vse hiše, v tretji knjigi vsega 179.

Za hitro orientacijo pa lahko raziskovalec poseže po osebni kazalu. Ker je knjiga nastajala s pomočjo računalnika, je tudi kazalo v obliki referenčnega indeksa že tudi računalniško dostopno. Avtor sam pravi, da je vse njegovo gradivo brez omejitev, saj sam ni tak kot zanj biti nekateri učenjaki, ki imajo področje svojih raziskav 'namočeno' do svoje smrti in še čez. Mor's misl!

Z rodoslovjem se vzajemno povezujejo in dopolnjujejo še naslednje vede:

bibliologija, kronologija, diplomatika, humana genetika, grafologija, numizmatika, onomastika, toponomastika, paleografija, sigilografija, simbulografija, ikonografija, veksilologija, zgodovinska in cerkvena politična geografija, castellologija, ceremoniali, zgodovinska demografija, aplikativna genealogija, uniformologija, heraldika, sfragistika

Koliko praprababic živi v Sloveniji?

Peter Hawlina

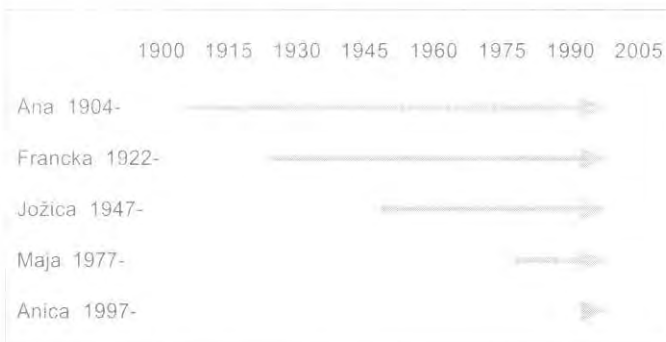
Ne verjamem, da bi znal kdo odgovoriti na to vprašanje. Jaz vem za en sam tak primer; zanj sem zvedel iz časopisa.

Starost generacije navadno ocenjujemo na 25 do 30 let. Najbolj pogosto torej lahko opazamo istočasno prisotnost treh rodov, redkeje dveh ali štirih in še veliko redkeje enega samega ali petih. Generacijski zamik je pri ženskah v povprečju vsaj za štiri leta krajši kot pri moških. Zato bi bilo toliko težje najti primer živeče moške predstavnike štirih ali celo petih generacij.

Pri ženskah je pogostost takih primerov nekoliko večja in prav o takem primeru govori v petek, 14. februarja, novinar Gorenjskega glasa Andrej Žalar v omenjenem prispevku z naslovom **Je mati, je hči in pot iz roda v rod** in s podnaslovom **Od Ane do Anice na Gorjušah je pet rodov**. Prilagam njihovo fotografijo, ki jo je prijazno odstopil A. Žalar in časovni pregled omenjenih petih generacij in jim želimo, da bi se njihova redka posebnost še dolgo ohranila.

Pet Gorjuških rodov, od leve proti desni: najmlajša Anica z mamico Majo Sodja, Jožica Sodja, Francka Torkar in Ana Blažin.

Časovna preglednica petih rodov.

Kaj delamo

Marta Berginc

Ko v Drevesih prebiram, kaj vse so člani rodoslovnega društva že ugotovili, raziskali, se mi zdi, da imam vse premalo povedati, da bi pravzaprav lažje pisala o tem, kar želim ali bi želela narediti.

Moje zanimanje za rod se je začelo morda malce drugače, kot je običajno.

Čeprav sem skoraj vso svojo delovno dobo preživela kot anglistka, je bil slovenski jezik in vse, kar je v zvezi s slovensko kulturo, vedno moja tiha ljubezen. Pripomniti moram, da živim v tistem delu Primorske, ki je bil med 1. in 2. svetovno vojno pod Italijo, in za mojo generacijo in tudi za tiste pred menoj, je bilo slovenstvo vedno posebnega pomena. Tako sem bila dolga leta mentorica šolskega kulturnega društva in šolskega glasila na osnovni šoli Simona Kosa v Podbrdu.

Pred več kot petnajstimi leti smo izdali prvo t.i. tematsko glasilo o naših krajih, zapisali smo stara hišna imena naše vasi, jih skušali razložiti glede na to, kar so o njih vedeli povedati njihovi stanovalci. Tedaj mi je prvič prišel v roke STATUS ANIMARUM naše župnije. Potem se je delo odpiralo kar samo od sebe: ne več samo naša vas, pač pa tudi okolica - Bača, Trtnik, Petrovo Brdo, Porezen... In ne več samo hišna imena, tudi ljudsko izročilo, navade, običaji, življenje od zibelci do groba, razstave starih predmetov in - PRIMKI. Te smo sprva zapisovali bolj obrobno, a v meni so vzbudili zanimanje, katerega posledica je, da sem se začela poglobljati v svoj rod in iskati vezi.

TORKAR - moj deklinski priimek, raztresen po vseh okoliških vaseh. Kaj pa, če gre za en sam rod? Je mogoče ugotoviti, najti davne krvne vezi?

Kar več okoliščin mi je bilo naklonjenih. Najprej zaprtost zgornjega dela Baške grape (ali doline, o čemer se bo treba še dogovoriti). Vse do časov po prvi svetovni vojni so se ljudje iz naših krajev bolj malo ženili in možili v območja izven župnije, večina porok je segala le do sosednje vasi. In še eno naključje. V naše matične knjige so začeli zapisovati podatke koncem 18. stoletja. Prav takrat, leta 1790, sta se v Poreznu št. 10, na TORKI, poročila Blaž TORKAR in Marija Obid. Naprej teče zgodba kot v pravljici... in imela sta devet otrok, sedem sinov in dve hčeri. Samo eden od sinov je umrl v prvem letu starosti, ostali so zrasli v očitno močne in krepke može, kajti poženili so se po okoliških vaseh, postali gospodarji na domačijah od Porezna do Trtnika, Kuka in Podbrda, šest bratov je dalo svoj priimek šestim hišnim številkam. Na njih se je obdržal vsaj stoletje, najbolj živ je ostal prav v Poreznu, kjer bi ga potomci Blaža Torkarja nosili še danes, če se ne bi bili izselili, kot še mnogi drugi iz naših hribovskih vasi.

V približno dveh letih, odkar se intenzivneje ukvarjam z rodovništvom, sem v svoj BK5 računalniški program

vnesla nekaj več kot 1500 oseb, skoraj vse so tako ali drugače povezane z mojim rodом. Najzgodnejša letnica v mojih zapisih je 1634, rojstno leto Valentina Božiča, prednika moje matere iz Podmelca. V drugo polovico 18. stoletja sledim svojim prednikom s priimki Zgaga, Brelih, Mihelač, Berginc.

Veselilo me je, ko mi je uspelo najti rod Uršule Florjančič, babice Johna Schusterja iz ZDA, ki sploh ni vedel, da je bila njegova babica Slovenka.

In naprej? Odkar sem odkrila bogastvo cerkvenih matičnih knjig in možnost, da raziščem družinske vezi svojih tirolskih prednikov, se samo bojim trenutka, ko mi bo ta možnost iz kakršnegakoli vzroka odvzeta. Toliko bi bilo mogoče še narediti, sedaj me ne zanima več samo moja družina, pač pa ves samotni svet pod Poreznom, Črno prstjo, Lajnarjem. Tu so morale korenine pognati globoko, da je drevo lahko obstalo.

V Podbrdu, 11. marca 1997

Lidija Rebolj

Pred mnogimi leti sem začela zbirati podatke o sorodnikih. Tako imam do sedaj vpisanih 240 posameznikov, dva polna fascikla dokumentov in več albumov fotografij.

Moj pokojni oče je v 75. letu starosti narekoval prvi vnukinji spomine na svoje življenje, ki so mi prišli v roke mnogo let kasneje. To me je spodbudilo, da sem začela pripravljati kroniko z življenjepisi še ostalih pokojnih in živečih članov naše rodbine. Izšla naj bi v knjižni obliki prihodnje leto, za mojo 80-letnico.

Sestavni del kronike bo tudi rodovnik rodbine Rebolj s podatki za vse osebe, razen za deda Johana, ki je umrl leta 1874 v Zabukovici, star 44 let. Ne poznam niti datuma njegovega rojstva, niti od kod je prišel, ker ni bil posestnik. Podatke sem iskala v Nadškofijskem in Državnem arhivu, a matičnih knjig župnije Besnica ni. Menda so pogorele z župniščem vred v drugi svetovni vojni. Moja evidenca obsega šest generacij. Zastopani so priimki Rebolj, Treven, Schocher, Jemec, Božič, Bedenk, Mc Neilly, Klavora, Drčar, Cvetko, Šifkovič in Korsič.

Po materini strani, iz družine Kuralt iz Žabnice, imam vpisana oba pradeda in obe prababici, brez rojstnih podatkov in tudi šest rodov potomcev deloma opremljenih s podatki. V lanskem letu sem začela podatke vnašati v računalniški program WORD, grafični prikaz rodovnika mi je izdelala hčerka z računalniškim programom VISIO. Nato pa sem zvedela za Slovensko rodoslovno društvo in se letos vpisala.

Ko sem prebrala vse društvene biltene, sem bila navdušena nad programom in dejavnostjo društva. Zame je bilo to pravo odkritje, saj nisem vedela, da se toliko ljudi ukvarja s to dejavnostjo. Zahvaljujem se gospodu Toplišku, ki mi je

omogočil delo s slovenskim računalniškim programom BK5. Prepričana sem, da mi bo zelo olajšal delo.

Z veseljem se udeležujem srečanj članov društva in predavanj, saj pričakujem, da mi bo uspelo ugotoviti izvor priimka Rebolj.

Že nekaj let prirejamo letna srečanja, imenovana Reboljade. Prvi dve sem organizirala jaz, najmlajša iz številne tretje generacije (bilo nas je 12 sojorencev), ob hčerkinin in zetovi pomoči. Pripravili smo piknik na moji parceli v Zgornjih Gameljnah. Naslednja srečanja pa organizira vsako leto drug član rodbine v drugem kraju. Letošnje, sedmo, bo nekje v okolici Kranja.

Slovenskemu rodoslovnemu društvu in njegovemu predsedniku želim veliko uspeha pri delu.

Kaj delajo?

Peter Hawlina

Upali smo, da bomo tokrat v tej rubriki lahko predstavili eno od obeh sosed, Hrvatsko ali Italijo. V obeh državah smo navezali stike z enim ali več kolegi, ki so nam obljubili predstavitev rodoslovnega dela in dogajanja v teh državah. Na žalost v tem zaenkrat nis(m)o uspeli in teh dveh sosed še ne moremo поблиže spoznati.

Zato ta rubrika tokrat odpade in se bralcem za izpad opravičujemo. Tisti pa, ki imate prek Interneta pristop do najnovejših informacij o dogajanju po svetu, si boste po mili volji tešili radovednost in nikoli ne boste vedeli koliko obsežne in zanimive ponudbe ste uspeli obresti. Spoznali boste, če še niste, da veselje nima meja.

Da pa vseeno ne bi ostali brez vsake predstavitve, bom omenil drobec iz 'vesoljske' ponudbe. To so Rodoslovne novice, ki jih uporabniki omrežja lahko brezplačno naročijo in jih bodo lahko prebirali vsak teden. Jaz vem zanje približno dva meseca, zadnja številka (18.4.1997) pa je sedemnajsta iz drugega letnika. Naročite jih lahko na naslovu <subscribe@rootscomputing.com>. V naslov naročila vpišite **Subscribe**. To je vse. Vsak teden boste prebirali **Eastman's Online Genealogy Newsletter** (s podnaslovom *A Weekly Summary of Events and Topics of Interest to Online Genealogists*), od tam pa odskakovali, kamor vas bo vlekle srce.

Pisma

Ljubljana, 21.4.1997

Spoštovani gospod Hawlina!

Danes sem prejel priloženo pismo. Potrjuje moje mnenje, da bi bilo treba vam računalniškimi genealogom prepovedati delovanje, kadar iz pridobitniških namenov stikate po rodbinah, ki vas nič ne brigajo.

Kaj ima takle ameriški prebrisanec iz nekega Bath, Ohio 44210 U.S.A. opraviti z rodbino C.! Kje je snel to ime, kdo mu je pomagal? Si računalnikarji medsebojno prodajate material, brez vednosti in soglasja ljudi, ki se jih tiče? To se mi zdi nezaslišano barbarstvo in kriminalna nesramnost.

Ste brali Orwellov '1984'? Pred kakimi 20 leti svetovni bestseller, sila bran tudi v Ljubljani v 'reakcionarnih krogih'. Ljubljanci in menda tudi drugod po svetu, so storijo o svetovni vladavini Velikega brata razumeli kot komunistični teror. V resnici je šlo za vizijo vladavine svetovnega organiziranega kriminala, ki je danes že krepko na pohodu. In tole z računalnikarstvom, je eden od členov v verigi k zaslužnjenju človeštva po kriminalcih.

Preberite to ameriško nesnago, razmislite in jo vrzite proč. Z njo vred lahko tudi moje pismo.

Z lepimi pozdravi

H. C.

Lipica, 25.4.1997

Dipl. ing.

H_____ C_____

Š_____ 2, 1000 Ljubljana

Spoštovani gospod C_____

Tokrat me je Vaša pošta nekoliko začudila. Znan mi je bil Vaš odpor do dela z računalnikom, vendar nisem vedel, da vam je vse to tako zelo odvratno. Odpor do različnih novotarij je zelo naravna zadeva in ji je bilo človeštvo priča v vseh obdobjih svojega obstoja. Tudi sam sem že v letih, ko postajam vsaj nekoliko nezainteresiran za različne sodobne pridobitve. Zaman sem se upiral, da bi v naš dom prišel televizor, nič nisem mogel proti videorekorderju, video kamere še nisem kupil, čeprav rad dokumentiram dogajanje okrog sebe. Zdi se mi, da je pralni stroj velika pridobitev druge polovice XX. stoletja, hladilniki, še bolj pa zmrzovalne skrinje so največkrat nepotrebne. Kaj naj rečem o telefonu, kaj o mobilu in o brezkončnem spisku že danes komercialno dosegljivih proizvodih potrošniške družbe? Kaj naj rečem o napovedih, ki so še daleč ali pa že zelo blizu uresničenju? Kaj naj rečem o kloniranju? Nič drugega kot to, da če je postopek izvedljiv, in kot vse kaže je, potem tega nobena sila na tem svetu ne bo ustavila, pa naj nam bo vizija tega še tako srhljiva. Mimogrede: Je že kdo kdaj pomislil, kakšne posledice bo imelo kloniranje na rodoslovje in na rodoslovne programe? Saj če sem prav razumel, bo mogoče iz delčka tkiva nekega prednika tega reproducirati. Kako se homo počutili, ko se bomo čez nekaj deset let spet pojavili med svojimi potomeci?

Orwelov 1984, ki je bil napisan 1948. leta sem prebral vsaj dvakrat. Prebral sem tudi njegovo Živalsko farmo. V njem ne opisuje komunističnega terorja, čeprav je v Velikem bratu najbolj razpoznaven takratni ruski totalitarizem in njegov največji mojster in utelešenje - Josif Visarionovič. Opisuje

vizijo totalitarističnega obvladovanja, ki je nastala na poznavanju takratne tehnologije in družbene morale in pričakovane razvoja. Sociologi in drugi znanstveniki so leta 1984 ugotavljali, ali so se napovedi uresničile. Ugotavljali so oboje. Da in ne. Odvisno od razumevanja. Enako mislim tudi sam. Uresničile so se prav malo in še to samo v svojem večnem smislu. Obvladovanje množic je bilo vedno prva skrb vsake oblasti. Če je bila oblast slaba, je bilo obvladovanje bolj potrebno in sredstva manj maskirana. Glavno sredstvo za obvladovanje pa je bilo vedno sejanje neumnosti, zmede in zlasti strahu in sovraštva. To je večna spremljevalka vseh družb v vseh časih. Samo v dovolj zastrašeni družbi je mogoče pričakovati izdajstvo najljubše osebe in največjih vrednot. Samo zastrašeno družbo je mogoče izsiljevati za doseganje plitvih zločinskih uspehov. Presenetljivo lahko je družbo zmesi, ji odvzeti orientacijo, ji vzbuditi sovraštvo. Zaloga semena neumnosti je neizčrpana. Včasih bolje obrodi strašenje pred radonovim sevanjem v Poljanski dolini, drugič opozarjanje pred škodljivimi emisijami Termike na Trati, enkrat se dobro prime ozonska luknja, drugič škodljivost mleka in sladkorja, enkrat nas bo težav rešil kefir, drugič radiestezi. Prikazujejo se vedno novi preroki, ki nas strašijo pred neznanjskimi nevarnostmi in nam istočasno ponujajo svojo rešitev. Vsi pa rabijo sovražnika, nevarnost. Če ga ni, ga pa naredi. Prav tega je največ. Jelinčič nas bo rešil pred Bizantinci, obvaroval bo 'naše' gozdove, da nam jih ne vzame Vatikan in drugi tujci. Spisek je dolg in mu nikoli ne bo konca. Nikoli ne bo drugače.

Niso pa se napovedi uresničile v svojih konkretnih razsežnostih, kljub današnji tehnologiji, ki jih omogoča. Tudi na ta vidik lahko gledamo z različnih zornih kotov in z različnimi razlagami. Pa naj bo o tem tu dovolj, čeprav me obravnavanje teh pojavov privlači.

Ena od pridobitev XX. stoletja je tudi računalnik. Tudi tega ne more ustaviti nihče drug, kot svetovna kataklizma. Saj se verjetno tudi vi vozite z avtomobilom in dvigalom, saj si verjetno svetite z elektriko in imate v stanovanju vodovod. Jaz imam na otoku Silba počitniško hišo brez elektrike, vodovodne napeljave, kopalnice in stranišča. Družina šteje deset članov, pogosto se k nam povabijo tudi sorodniki in prijatelji. Po prvem presenečenju nihče več ničesar ne pogreša. Največji Slovenec, Jože Plečnik v svojem stanovanju na Trnovem ni imel kopalnice. Postavil se je na velik plitev bakren bosanski pladenj in se ročno oblival. En vrč vode mu je zadostoval. Kadar se je moral kam peljati z avtom, se je pred vstopom prekrizal.

Vrniva se k računalniku. Jaz sem se ga privadil uporabljati in zaenkrat še nisem spoznal njegove nevarnosti zase in za družbo. Res se moramo z vsako pridobitvijo tudi marsičemu odpovedati. Navadno se ob pridobitvi ne zavedamo izgube. Včasih se izgube ne zavemo nikoli. V mojih očeh so pridobitve, ki jih je prinesel računalnik težko primerljive z izgubami. Vi najbrž mislite drugače. Svoje prepričanje boste zagotovo ohranili in ne verjamem, da se vam bo zdelo vredno Vaše spoznanje prenesti tudi meni. Dolžite me pridobitniškega namena in stikanja po rodbinah, ki me nič ne brigajo. Tudi tega se ne zavedam. Moje rodoslovno delo mi ni prineslo še nobene materialne koristi, pri raziskavah skušam biti vsaj varčen, vseeno pa brez stroškov ni moč narediti prav nič. Največji vložek je zagotovo porabljeni čas. Stikal sem po vseh smerih svojega sorodstva. Posluževal pa sem se izključno prostovoljno posredovanih informacij ali pa uporabljal vire, ki so vsakomur na razpolago. Nekaj podatkov sva si izmenjala tudi midva

in mislim, da bi si jih lahko še precej več. Podatke si, če le moremo, izmenjujemo tudi člani društva in vsi tisti, ki na različne načine najdemo 'robo' za zamenjavo. Zamenjava je redko vrednostno izenačena. Saj je vrednost skoraj nedoločljiva. Vseeno pa gre v veliki večini primerov za zamenjavo podatkov brez vsakega določanja vrednosti in zaračunavanja. Vse svoje podatke sem že večkrat dal brez plačila vsakomur, ki je zanje pokazal zanimanje. Podobno delajo tisoči kolegov po vsem svetu. Rezultate svojih raziskav skušajo čimbolj na široko razglasiti prav zato, da bi našli raziskovalca z 'robo' za zamenjavo. Podatke publicirajo na vse mogoče načine. Med temi načini pa je spet računalnik daleč najboljše sredstvo. O tem smo v naših biltenih že veliko pisali, zato tu ne bom ponavljal. Morda se Vam zdi početje ekshibicionistično. Vaša stvar. To pač počnejo stotisoči in med njimi so gotovo tudi ljudje brez značaja, koristolovci in prevaranti. Velika večina pa sledi istemu motivu, ki je tudi Vas gnal, da ste stotine ur svojega dragocenega časa posvetili raziskavam. Sam sem bežno videl zavidljiv slog Vašega dela, ko sem Vas srečal v škofijskem arhivu. Vsak pravi raziskovalec rad pokaže rezultate svojega dela. Redki so tisti, ki jih skrivajo in še manj je tistih, ki imajo za to utemeljen razlog.

Nekateri pravijo, da je prav višji sloj najbolj pokvarjen in ima največ razloga, da se skriva za zidovi svojih palač. Kako si potem razlagate dejstvo, da so nam vsi rodoslovni podatki o svetovni noblesi dosegljivi prek Interneta? Nekoč ste morali po te podatke v knjižnice, najbolj popularni so izhajali v zvezkih, ki so jim na kratko rekli Gotha. Med temi so častitljive legendarne osebnosti, ki sežejo v čase Karla Velikega in še nazaj, ravno tako pa dobite najbolj aktualne podatke o danes sklenjenih zakonskih zvezah in njihovih najmlajših potomcih, pogosto celo nezakonskih. Ta sloj je najboljše dokumentiran. Podatkov ne skriva. Poleg omenjenih si na Internetu lahko ogledate rodbinske predstavitve vseh papežev, ameriških predsednikov in množice drugih bolj ali manj znanih živih ali že pokojnih ljudi. Rodovnik Kenedijev dobite kot vzorčno datoteko priložen k rodoslovnemu programu ROOTS, drugi programi za isti namen prilagajajo Lincolnovega, Clintonovega in mnoge druge.

Tem podatkom se v dobi cenene tehnologije dodajajo podatki vseh tistih, ki si še pred nekaj desetletji tega niso mogli privoščiti in je danes na najrazličnejše načine dostopnih precej več podatkov o navadnih smrtnikih kot tistih s plavo krvjo. Največ in na najbolj enostaven način prav prek Interneta in prek računalniških medijev. Redko je kaj od tega plačljivo, razmeroma malo je treba plačati za cederome z milijonskimi podatkovnimi zbirkami. Ne bi rad veljal za pristranskega zagovornika in malikovalca računalnikov, vendar bi rad od nasprotnikov slišal utemeljene in konkretne razloge za nejevoljo ali celo ogroženost. Rad bom prisluhnil. Za pavšalne in počezne obtožbe pa nimam časa in potrpljenja.

Vsak izum je moč tudi zlorabiti. Največ napredka je ravno na tem področju. Znanstvene raziskave sicer vsaka oblast podpira, vendar bolj mačehovsko. Raziskave, ki so uporabne pri uničenju pa bodo deležne neizčrpne podpore. Tudi računalnik je mogoče zlorabljati. Tudi to se dela. Sam sem bil v podjetju, kjer delam, dokler smo še bili zastopniki za IBM, dolga leta odgovoren za sistem varovanja informacijskih sredstev. Sistem je bil vsaj tako skrbno in temeljito zastavljen in izvajan kot so bili ostali segmenti IBMovega poslovanja. Domišljam si torej, da o možnih zlorabah in njihovem preprečevanju vem več od večine drugih.

O oblasti imava, vsaj delno, podobno mnenje. Strinjam se, da je oblast kriminalna. Resničnih oblastnikov ljudje nikoli ne vidimo. Ti so tisti, ki delajo vojne in kujejo največje dobičke. Razni vidni predstavniki so zgolj orodje v njihovih rokah. Balkanske vojne ni zakuhal Milošević, ali morda še Tuđman in Isetbegović, če se ozremo malo čez mejo v ne tako daljno preteklost. Resničnih kriminalcev, tistih, ki v resnici vodijo igro midva ne bova nikoli spoznala. Če pa bi jih, bi jih morala vzljubiti, preden bi dobila milostni strel. Motite pa se, če mislite, da ti kriminalci šele prihajajo na oblast in jim bo uspelo oblast pridobiti s pomočjo računalnika. Vse to je večno in neuničljivo, kot to v prisposobi pripoveduje zgodba o Drakuli.

In če mislite, da smo s pomočjo računalnikov in vsega tistega, kar je z njimi mogoče neprimerno hitreje izvedeti, kot je bilo to mogoče pred njihovo široko uporabo, imate v glavnem prav. Pa vseeno mislim, da razlika med starimi dobrimi časi in današnjim stehniziranim svetom ni tako zelo velika. Oblast si mora samo zaželeto, pa bo brez velikih težav izbrskala kogarkoli bo izbrala za primerne. To ni bilo dosti drugače pred sto, tisoč ali desetstisoč leti. Močno sem bil pred leti presenečen, ko sem zvedel, da v antični dobi nihče ni na vsem svetu mogel najti kotička, kamor bi se zatekel, če bi se želel izmakniti pregonu oblasti. Vse, kar je, je že bilo. Vse, kar je bilo, bo spet.

Zakoni o varovanju osebnih podatkov nikogar niti najmanj ne varujejo pred zlorabami. Ti zakoni so se uveljavili zgolj za zaščito kriminalcev. Nič več kot to.

Morda sem Vas prepričal, da imava o marsičem podobno mnenje. Pri najboljši volji pa nisem bil sposoben najti vsega tistega slabega v ponudbi, ki ste jo prejeli. Neka nemška založba Vam ponuja v nakup družinsko monografijo, ki naj bi bila zanimiva tudi Vam.

Takih ponudb je zares zelo veliko. Kolikor sem mogel razbrati iz ponudbe, je knjiga nastala po dolgoletnih rodoslovnih raziskavah in združuje napore številnih posameznikov v Evropi in Ameriki. Nekaj takih knjig smo že videli, še mnogo več pa jih nikoli ne bomo. Veliko preveč jih je. O tistih, ki so izšle pri nas, smo skušali tudi poročati v naših Drevesih. Omenili smo jih vsaj deset, nazadnje smo poročali o prisrčnem uspehu Buhovih iz Stirpnika.

Kaj naj bi bilo v ponudbi nemške založbe tako odvrtnega? Jaz bi se zelo razveselil, če bi me kdaj presenetila podobna ponudba, kjer bi bil v naslovu namesto Vašega moj priimek ali priimek katerega drugega od nekaj več kot petdesetih meni do sedaj znanih priimkov mojih prednikov. Pred nakupom bi se najbrž prepričal, če gre zares za sorodstvo. Podobno je bilo takrat, ko mi je neko italijansko podjetje za 1200 dolarjev ponujalo knjigo o družini Peruzzi, za 600 dolarjev pa bi lahko kupil še grb te družine. Ponudbo bi kljub visoki ceni sprejel, če bi se zares navezovala na rodbino moje stare mame in njenih prednikov s tem priimkom.

Večkrat sem že pri nekaterih posameznikih naletel na previdnost, nezaupanje in celo strah pred razkrivanjem sorodstvenih podatkov. Vedno sem se v takih primerih obzirno umaknil. Pred leti sem vsem tistim Peruzzijem, ki sem jih našel v telefonskem imeniku poslal pregled zbranih podatkov in jih povabil, da jih po želji dopolnejo. Od vsaj petnajstih naslovnikov ni odgovoril nihče. Ta izkušnja ni bila edina. O podobnih izkušnjah so mi pripovedovali kolegi. Največkrat je taka reakcija posledica preproste nezainteresiranosti ali lenobe. Pri določenem odstotku prizadetih pa se vključi sistem poskusa

obrambe pred Velikim bratom. Ne resnična nevarnost pred njegovo močjo, strah pred njim je cilj in namen Velikega brata. Zame je najstrašnejše prav dejstvo, da to lahko stori tako temeljito in uspešno s tako malo truda.

Upam, da bova še kdaj kakšno rekla. Lepo Vas pozdravljam.

Peter Hawlina

Ernest Mlakar

Prvomajska 6, 4226 Žiri

Žiri, dne 28.4.1997

Predlogi k bodočemu delu društva

V zvezi vašega zadnjega obvestila vam sporočam, da bi se rad pred občnim zborom seznanil s predlogom novih pravil društva.

Po sprejetju novih pravil društva pa predlagam, da jih novo vodstvo razdeli med vse svoje člane, po možnosti pa tudi članske izkaznice.

Blagajniku društva bi priporočil, da pošlje položnice vsem, ki še niso plačali članarine. Zase ne vem natančno ali sem plačal članarino ali samo naročnino za bilten Drevesa, obenem pa se bojim očitka, da je morda nisem plačal.

Za delo društva v bodoče predlagam, da bi v članstvo pridobili čimveč začetnikov s tem, da bi organizirali začetniška predavanja ali tečaje, ki bi temeljili na praktičnem uvajanju v delo.

Upam na ugoden odmev navedenih predlogov. Zaželjeno bi bilo, da še ostali člani dajo svoje predloge in tiste, ki jih podpira večina uvrstili v plan dela društva.

Lep pozdrav iz Žirov!

Lipica, 30.4.1997

Ernest!

Hvala za pismo. Si eden redkih, ki se je odzval.

Pravila društva smo spremenili samo toliko kot to zahteva novi zakon o društvih. Nimamo jih namena pošiljati vsem članom, ker je to strošek in jih večina niti ne prebere. Poslali pa jih bomo vsakomur, ki bo to želel. Vsakdo si jih lahko ogleda na naših srečanjih.

Pri vseh tvojih predlogih sem povsem tvojega mnenja. Sam sem že velikokrat vabil posameznike, da prevzamejo katero od koristnih nalog, dejavnosti in projektov. Sam si ne moram nalagati prav nič več in je skrajni čas, da se vsaj kakšne naloge razbremenim in ne obratno. V delovni in finančni načrt društva lahko uvrščamo samo tiste projekte ali naloge, ki so pokrite po vseh sestavinah. Največkrat je to denar, še važnejši pa so izvajalci. Vsako nalogo mora predvsem z vso odgovornostjo nekdo prevzeti. Brez tega je vsak razprava izguba časa. Zares bi bilo koristno medse privabiti čimveč članov, z različnimi promocijskimi aktivnostmi bi v tem gotovo uspeli, pred tem pa bo moral nekdo prevzeti vsaj naloge tajnika. Pripravil sem osnutek izkaznice, na njej so tudi imena in naslovi predlaganih nosilcev nalog, vendar jih ti še niso sprejeli, zato tudi izkaznic ne moremo razdeliti.

Z računalniško delavnico smo enkrat že poskusili. Za prvič so bili povabljeni samo tisti, ki imajo elektronsko pošto. Od dvajsetih sta bila samo dva in nekateri kolegi pravijo, da imamo že zdaj preveč srečanj in predavanj.

Nekaj tega boš prebral tudi v Drevesih, ki jih boš dobil prihodnji teden.

Razlike med članarino in naročnino zaenkrat ni. Vodimo te kot člana. Za finančne zadeve skrbi Lojze Kobi. Po njegovi evidenci si vse članske obveznosti do letošnjega leta poravnal. Za letos pa imaš še čas, zaenkrat nas je plačalo komaj kakih deset. Lojze najraje vidi, da se obveznosti poravnajo na srečanjih. Z vsem drugim je več dela in možnosti za napake. Položnice pa bi življenje še bolj zakomplicirale.

Oglasi se. Lep pozdrav tudi žirovskima kolegoma.

Peter Hawlina

Telefonski imeniki na Internetu

V eni od prejšnjih številčk smo že govorili o zelo koristnem pripomočku pri iskanju oseb prek telefonskih imenikov. Takrat smo napovedovali, da bo takih imenikov z vsakim dnem več in bomo morda kamlu doživeli, da bomo lahko iskali po svetovnem imeniku. Ta napoved je bila gotovo zelo optimistična. Priča smo namreč razvoju dogodkov v obeh smereh, po eni strani se pojavljajo nove države s takimi imeniki, med njimi je prav gotovo zanimiva Jugoslavija (Srbija in Črna gora), ravno tako pa smo priča uklinjanju te možnosti za nekatere države. Tak primer je Avstrija, ki je bila dokaj restriktivna pri iskalnih možnostih tudi takrat, ko so bili podatki še dostopni. Upamo, da bo večina držav raje sledila zgledu ZDA, Kanade, Nemčije in ne nazadnje Slovenije, katerih imeniki so zares kakovosten in uporaben pripomoček, tudi za rodoslovce.

Objavljamo spisek tistih držav, do katerih je možen pristop prek skupnega prehoda na naslovu <<http://www.contractjobs.com/tel/>>:

Argentina, Australia, Belgium, Bermuda, Bulgaria, Canada, Chile, China, Denmark, Egypt, Finland, France, Germany, Greece, Indonesia, Ireland, Israel, Italy, Latvia, Luxembourg, Malaysia, Netherlands, New Zealand, Norway, Pakistan, Paraguay, Portugal, Romania, Russia, Singapore, Slovenia, Spain, Sweden, Switzerland, Taiwan, Thailand, UAE, United Kingdom, USA, Yugoslavia.

Franc Tetičkovič

Bevkova 1, 2250 Ptuj

Spoštovani gospod Hawlina!

Iskrena hvala za pismo. Bil sem ga resnično vesel.

Delo društva spremljam po zapisih v biltenu Drevesa. Delno mi nadomeščajo vaše bogate aktivnosti v Ljubljani. Zato pogrēšam bilten, saj ga v tem letu še niste izdali; lahko pa tudi, da ga nisem dobil.

V prejšnjem pismu sem vam obrazložil, zakaj sem zainteresiran za bilten. Z njim dobivam pregled ne le o vsebinskih aktivnostih, ampak najdem tudi kakšno dragoceno napotilo. Moram pa vam seveda priznati, da sem na področju računalništva zelo neogljen in odvisen od sina, zeta, hčerke pa tudi od vnukov. Zato na tem področju komunicira z vami oziroma društvom sin Milan. Celó vesel sem, ker se s tem tudi oni vključujejo v rodoslovno delo in jih predniki in sorodniki zanimajo bolj kot so mene, ko sem bil v njihovih letih.

Ker torej ne morem izkoristiti vseh vaših strokovnih 'uslug' s področja računalniške podpore mojemu delu in zaradi

že povedanih razlogov v prejšnjih dveh pismih, se nisem odločil za članstvo. Odločil sem se pa v poslani vam izjavi za naročnika biltena Drevesa.

Zato sem bil le malo presenečen, ko berem med novimi člani društva tudi moj priimek. Ob tem seveda razmišljam, ali sem dejansko obkrožil na tej izjavi tudi pristop k članstvu. Dvomim! Namreč imam načelo 'v tretjem življanjskem obdobju', da se ne vežem nikjer in ostanem 'svoboden'. Če ste me pa že vpisali med člane, sem hotel pošteno prebrati pravila (govori se tudi na nekem mestu o statutu; pa vendar gre najbrž le za društvena pravila). Zato sem prebral vse dosedanje številke biltena in nisem nikjer našel zapisanih pravil, razen člena, ki govori o dejavnosti društva. Velja naj torej moje članstvo v društvu 'pogojno', dokler ne dobim pravil in se odločim na osnovi vsebine. Ne smete vzeti tega za pikolovstvo; ker za vas zelo malo pomeni, ali imate mene kot člana ali ne: gre v tem primeru dejansko bolj za načelo spoštovanje odločitve posameznika.

Ob prebiranju vseh številčk biltena imam vsaj nekaj koristi, saj sem tako dobil celovitejši pregled vsebine dela in kakovosti rasti misli in dela, ki ga društvo opravlja, predvsem pa posamezniki, med katerimi seveda izstopate vi osebno.

Toliko za danes. Če vas bo pot zanesla na Ptuj, se zglasite tudi pri meni. Včasih smo se Ptujčani precej družili s Škofjeločani in Pirančani pri rešitvah ohranitve in oživljanja starih srednjeveških mestnih jeder treh mest.

Prisrčne pozdrave!

Na Ptuj, 21. aprila 1997

P.S. Danes sem Vam nakazal tudi moj dolg! FT

Lipica, 25.4.1997

Spoštovani gospod Tetičkovič

Veseli me, da imate od našega dela vsaj malo koristi. Letošnje številke še nismo izdali, morda nam bo to uspelo pred majskim srečanjem.

Glede dela z računalnikom bi Vam svetoval malo poguma. Med nami je cel kup takih, ki so predsodke odrinili in se prav kmalu privadili delu z njim. Tudi Vi imate pri roki pomagачe, ki bi Vam v pogostih zagatah lahko priskočili na pomoč. Sicer pa je vredno nagovoriti koga od njih, da nekaj Vašega raziskovalnega dela prenese na računalnik in ga s tem naredi bolj preglednega in vsestransko uporabnega.

Morda sem res spregledal Vašo željo glede članstva. Evidenco članov in plačil zdaj vodi kolega Kobi. Lahko mu naročim, da Vas iz spiska članov prenese na spisek naročnikov. Razlike med enimi in drugimi do sedaj ni bilo, uveljavlja pa se predlog, da bi člani uživali večje ugodnosti, tudi materialne. Na podobno vprašanje sem nekoliko obsežnejše odgovarjal v rubriki Pisma na strani 25 in 26 (Drevesa 3-4/96).

Pravila društva imamo tudi na naših Internet straneh. Prav zdaj so predmet prilagajanja novemu zakonu o društvih.

Hvala za vabilo. Na Ptuj, že nekaj let nisem bil. Pri nastajanju Skupnosti starih mest Ptuj, Pirana in Loke pa sem pravzaprav osebno veliko sodeloval in podpisal sporazum o ustanovitvi. Zaman pa sem od loških in partnerskih birokratov pričakoval zavzetosti za konkretno operativno delo.

Oglasite se še kdaj. Tudi Vi ste vabljeni v Ljubljano, Škofjo Loko ali Lipico. Lepo Vas pozdravljam.

Peter Hawlina

RAST - RAZISKOVALSKI STiki

Tiny Taffel

N Franc Šmid

A Ul. mladinskih brigad 12

A 4000 KRANJ

A Slovenija

T 064 221 268

D /IBM/

F Brother's Keeper 5.2

Z 51 Brother's Keeper MP

A652 1770:1770 ARNESCH___/___

D000 1660:1764 DEU___/Tržič

E621 1765:1814 ERJAVEC\Ravna Gora/Ravna Gora

G165 1700:1700 GAŠPERIN___/___

G456 1800:1871 GOLLMAYER___/Tržič

G321 1796:1796 GOTTSCHHEVAR___/___

G616 1800:1800 GRAHAVAR___/___

G623 1699:1699 GRASCHITSCH\Tržič/Tržič

G623 1794:1794 GRASCHITZ___/___

H125 1868:1868 HABJANIČ\Podova/Podova

H625 1868:1944 HERGAMOS\Podova/Sv. Martin

H641 1745:1910 HERLEVICH\Ravna Gora/Ravna Gora

K616 1815:1845 KROPAR\Žiganja vas/Žiganja vas 29

K156 1810:1837 KUFFNER\Ravna Gora/Ravna Gora

K156 1837:1837 KUFNER\Ravna Gora/Ravna Gora

L260 1807:1839 LIKER\Ravna Gora/Ravna Gora

L260 1775:1775 LOGAR___/___

L516 1770:1879 LOMBAR\Babni vrt/Sv. Ana 8

M420 1600:1985 MALEJ___/Ljubljana

M400 1700:1985 MALLY\Tržič/Ljubljana

M520 1815:1815 MANCE\Ravna Gora/Ravna Gora

M520 1540:1683 MAZOLL___/___

M243 1742:1742 MEGLITSCH___/___

M200 1710:1731 MEIZ___/Tržič

0263 1720:1720 OGRITSCH___/___

P620 1670:1830 PEHARC___/Tržič

P420 1643:1768 POLC\Tržič/Tržič

P420 1575:1995 POLLAK\Tržič/Ljubljana

P616 1800:1800 PRAPROTNIK___/___

R220 1809:1809 RACHKI\Sušica/Sušica

R200 1764:1812 RACSKI___/Sušica

R140 1815:1815 REBOL___/___

R152 1785:1785 REPINC\Boh. Bistrica/Boh. Bistrica

R256 1695:1695 RESSNER___/___

R142 1810:1810 ROBLEK___/___

R255 1785:1785 ROSMAN___/___

R000 1780:1808 ROŽIČ___/Kamnje 45

S530 1750:1978 SCHMID\Tržič/Ljubljana

S530 1685:1978 SCHMIDT\Kapla na Koroškem/Ljubljana

S532 1780:1976 SCHMITEK\Brod v Bohinju/Kranj

Š530 1807:1978 ŠMID\Tržič/Ljubljana

Š532 1842:1976 ŠMITEK\Kamnje 26/Kranj

S134 1860:1978 SVETLIČIČ\Ravna Gora 180/Zagreb

S134 1895:1895 SVETLIČIČ\Španovica/Španovica

S134 1732:1978 SZVETLICIČ\Ravna Gora/Zagreb

T160 1634:1634 TIFFER\Kropa/Kropa

T166 1585:1641 TIFFERER___/___

T166 1605:1641 TYFFRER\Beljak/___

W300 1784:1784 WAITH\Ravna Gora/Ravna Gora

W532 1700:1725 WENEDIGKH___/Tržič

W 09 Apr 1997

Poizvedbe

Poizvedujem po družini **Brudar** iz Brusnic oz. Novega mesta na Dolenjskem. Priimek domnevno izvira od Brud, narečno Brod, torej od mesta, kjer je bilo mogoče prebroditi reko. **Stanislav Južnič**, Fara 2, 1336 Vas, tel. 061 802489.

Prejeli smo poizvedbe o družinah **Zalta** in **Šlamberger** iz okolice Semiča. Odgovore sporočite uredništvu.

Raziskujem družino **Budnar**, ki izhaja iz Zapog, med Smednikom in Vodiciami. Sprašuje dr Ana Tregubov, Pavšičeva 7, Ljubljana

Ivan **Tence**, sin Kristjana in Jožefe **Švara** je bil rojen v Sv. Križu nad Trstom 21.12.1872. Ivanov brat Kristjan, rojen 30.12.1878 se je 25.11.1903 v Sv. Križu poročil z Marijo Košuta. Ivan se je poročil izven domače župnije, zato ne najdem njegove žene. Odgovore pošljite v uredništvo.

Raziskujem prednike iz **Leskovca** pri Krškem sredi 19. stoletja. Priimki so **Arh**, **Simončič**, **Kerin**, **Lalovec**, **Drnač**, **Kocjan**. Povežite se z uredništvom.

Poročila

Peter Hawlina

Poročila o delu niso bila vsa pisana sproti in sem gotovo pozabil zapisati marsikaj važnega. Bralce prosim, da me na take primere opozorijo in bomo o morebitnih zadevah poročali naknadno.

9. 12. 1996 je bil v Kranju v gradu Kisselstein **tretji sestanek Gorenjskega rodoslovnega krožka**, ki ga vodi zgodovinar Jože Dežman. Osem udeležencev je opredelilo predmet raziskave s tem, da bi timsko nadaljevali na začetem delu na doslej najboljše znanem **gorenjskem rodovniku**, ki izhaja iz Kroke in se v naslednjih generacijah razrase po drugih mestih po Gorenjski in izven nje. Izhodiščni pregled potomcev je bil objavljen v prilogi tretje številke biltena Drevesa. Dogovorili smo se, da bomo dopolnjevali manjkajoče podatke pri že vnesenih osebah in dodajali vpise za manjkajoče posameznike ali družine. To bi projekt obogatilo po količinski komponenti; ocenjevali smo, da bi bilo mogoče dosežanjim 1750-im vnesenim osebam dodati še enkrat toliko. Vzporedno pa bi poskušali tej količinski komponenti dodati še kakovostno s tem, da bi to populacijo uporabili tudi za raziskave z vidika **socialne genealogije in zgodovinske demografije**.

10. 12. 1996 smo imeli zadnje **srečanje SRD** v letu 1996. Posebne aktualne teme ni bilo, zato pa je bile toliko živahnejša razprava, v katero se je aktivno vključevalo skoraj vseh 20 prisotnih.

14. 12. 1996 nam je na Fakulteti za matematiko gospod **Maximilian Lorisch** iz Dunaja predstavil raziskovalne možnosti in pripomočke, ki so rodoslovcem dosegljive v številnih **centrih za družinsko zgodovino** (Family Research Cen-

ter). Predstavil je programe in obsežne podatkovne zbirke na cederomih. Predavatelju se je pridružila še gospa **Connie Balazic** in nas prijetno presenetila z novico, da je možno v nekoliko omejenem obsegu uporabljati tak provizoričen center že v Ljubljani; raziskovalcem torej ni treba obiskovati teh centrov v tujini, najbližji so v Celovcu, Gradcu in na Dunaju.

13. 1. 1997 se je v gradu Kisselstein četrtič sestal **Gorenjski rodoslovni krožek**. Zbrani udeleženci (Dežman, Hawlina, Kobi, Koblar, Vest, Zagoričnik in Zupan) smo ugotovili, da začetni projekt širše raziskave nekaterih gorenjskih družinskih sklopov še ni goden za resnejše nadaljevanje z uporabo prijemov, ki sodijo na področje socialne genealogije in zgodovinske demografije. Timsko delo je začasno ustavljeno.

14. 1. 1997 je bilo prvo letošnje **mesečno srečanje**. Udeležilo se ga je 20 članov. Razveseljiva je vnovična pripravljenost nekaterih članov za nadaljevanje prepisovanja članov Mohorjeve družbe. Opozorili smo na pravkar izdano tretjo **škofjeloško knjigo hiš**, ki je lahko odličen pripomoček za rodoslovne raziskave na tem področju. Člani so dobili na ogled ponatis drugega dela vojaških zemljevidov iz druge polovice 18. stoletja.

28. 1. je v Arhivu Republike Slovenije **prof. Matevž Košir** predaval na temo **Imenjske knjige, zemljiški operati in katastri z vidika rodoslovnih raziskav** in ob tem ponudil na ogled izbrano arhivsko gradivo. Povzetek predavanja je objavljen v tej številki. Predavanja se je udeležilo 19 članov.

29. 1. se je na pobudo ing. Lojzeta Kobja sestala skupina, ki si je zadala nalogo pridobiti pregled nad področjem **biografike**, to je življenjepisov, nekrologov, kronik, dnevnikov, družinskih zgodb in zgodovin in podobnih zapisov. Na konkretnih primerih smo se prepričali, da imamo ali vemo za desetine ali stotine krajših ali daljših besedil te vrste.

Soglašali smo, da je biografika disciplina, ki je po svoji združljivosti z rodoslovjem podobna številnim drugim. Našteli smo jih nekaj: bibliologija, kronologija, diplomatika, humana genetika, grafologija, numizmatika, onomastika, toponomastika, paleografija, sigilografija, simbiologija, ikonografija, veksilologija, zgodovinska in cerkvena politična geografija, castellologija, ceremoniali, zgodovinska demografija, aplikativna genealogija, uniformologija, heraldika, sfragistika, heraldika in gotovo še marsikatera druga.

Pregled nad biografiko želimo dobiti zato, ker bi iz tega izhajala tudi politika društva do tega področja, ki sicer ni področje rodoslovja, je pa z njim v tesni povezavi. Na podlagi tega bi sledila tudi priporočila glede objavljanja tovrstnih spisov v biltenu Drevesa, v morebitnih prilogah ali v samostojnih izdajah. Člani omenjene skupine v sestavi Peter Hawlina, Lojze Kobi, Tita Kovač, Dagmar in Milan Slekovec so se za začetek odločili, da bo Lojze Kobi pripravil prvi popis tovrstnega gradiva in bo zbiral dosegljive izvode. Popis bomo objavili v biltenu in povabili bralce, da ga pomagajo dopolniti. Enako bomo storili na vsakem našem srečanju. Lojze Kobi se bo še bolj podrobno seznanil z načinom dela (zlasti po vzoru leipziškega centra) in na pridobljenih izkušnjah zastavil naše delo.

11.2. **Redno srečanje**. Zbralo se nas je 19, od tega trije novi člani. Poleg standardnih uvodnih aktualnosti, smo

predstavili zadnji številki ameriških revij *Genealogical Computing in Ancestry*. Predstavili smo nekatere zanimive prikaze ali funkcije, ki jih imajo nekateri programi. Taksi so pahljačasti prikaz prednikov in spisek potomcev s sorojenci, ki jih je moč izrisovati s programom Gedchart. Zanimivost tega programa je tudi v tem, da izpis vedno prilagodi velikosti A4 strani. Zanimiv in originalen je 'družinski sistem' programa Kith'n'Kin. V okvirčkih niso predstavljene posamezne osebe, temveč zakonski pari in njihova povezava s pari prednikov in potomcev. Program GIM pa je sposoben odkriti in prešteti nepovezane sklope v neki podatkovni zbirki, kar je včasih izredna analitična pomoč. Poročali smo o nastanku skupine, ki si je zadala za nalogo sistematično evidentiranje in zbiranje vsega tistega, kar sodi na področje, ki bi mu s skupno besedo morda lahko rekli **biografika**. To so spomini, življenjepisi, družinske kronike in monografije, dnevniki, pripovedi, intervjuji, krajevne kronike, ustna izročila in vse druge štorijske, ki jih naši zahodni sosede skrbno zbirajo, hranijo in proučujejo, pri nas pa za podobna prizadevanja ne vemo.

Tone Logar je pokazal knjigo, v kateri je objavljen spisek izseljenih Kočevarjev.

Prisotni so izpolnili poskusno **anketo**, ki jo bomo širše izvedli prek naslednje številke *Dreves*. Že poskusna anketa je pokazala, da je skupni 'zbrani fond' od prvega 'merjenja moči' pred enim letom do zdaj močno narasel.

25.2.1997 Predavanje **dr. Eme Umek** na temo **Nekatoliške matične knjige**. Predavanje je bilo lepo obiskano in spremljano z velikim zanimanjem. Udeleženci so si imeli priložnost ogledati številne primere. Povzetek predavanja objavljamo v tej številki.

8.3.1977 **Redno mesečno srečanje**. Udeležencev je bilo 21. Svoj način dela in rezultate sta posebej prikazala gospa **Rebolj** in gospod **Grčar**. Oba delata sicer s pomočjo računalnika, vendar se ne poslužujeta BK5 ali nekega drugega specialnega rodoslovnega programa. Brez bistvenih premikov smo se na kratko zadržali tudi pri obravnavanju usode izhajanja biltena, pri pridobivanju finančne podpore in morebitnega širjenja ali krčenja naše dejavnosti. Pripravljenost nekaterih kolegov, da bi celoviteje obdelali področje genetike, še ni rodila zaokroženega rezultata, zato gospa Sleko-vec vabi morebitne sodelavce, da se ji pri teh prizadevanjih pridružijo. Približno podobna je situacija na področju biografike, kot na kratko rečemo tistemu na rodoslovje bolj ali manj vezanemu področju, do katerega bi tudi želeli oblikovati profesionalnejši pregled in odnos. Področje zaenkrat vodi ing. Kobi in vabi k sodelovanju.

Poročali smo, da se je projekt prepisovanja **članov Mohorjeve družbe** spet krepko premaknil. Prepisanih je okrog 40 odstotkov vpisov in kaže, da jih bo kmalu prek 50 odstotkov. Ob tem bo izdelan tudi spisek slovenskih župnij v okviru dekanij in škofij, kar bo še en koristen raziskovalni pripomoček. Prisotni so ponovno z očitno resignacijo ugotovili, da se zaradi obrabe zmanjšujejo možnosti uporabe originalnega arhivskega gradiva, ni pa videti projektov, ki bi vodili do večje razpoložljivosti raznovrstnih kopij. Zato bi toliko bolj koristilo oceniti možnosti za postopno prenašanje vsaj delov arhivskega gradiva na računalniške medije. Nekaj napredka v tej smeri bi lahko pričakovali od rezultatov načrtovane druge konference na temo Rodoslovne zbirke na računalniških medijih.

Med predlogi za izboljšanje finančnega stanja, je bil podan predlog, da bi kompletne biltena *Drevesa* ponudili slovenskim knjižnicam. Prisotni so pokazali pripravljenost, da bodo pridobili naročila.

25. 3. 1997. **Večera z računalniško tematiko** na Fakulteti za matematiko se je udeležilo 11 članov. Večino dela je opravil dr. Pisanski. Predstavil je novosti na obeh naših Internet straneh, zlasti tiste, ki jih je na novo uredil mag. Toplišek. V nadaljevanju smo si ogledovali 'izložbe v nekaterih rodoslovcem namenjenih veleblagovnicah'. Robe je zares toliko, da je pregled nad njo praktično nemogoč. Za vzorec smo sprejeli dva ali tri programe in si jih na kratko ogledali. Med takimi so bili zlasti GIM (*Genealogical Information Management*) in Gedchart. GIM ima nekaj zares zanimivih sestavin. Zelo atraktivna je videti tista ki zna poiskati možne identične osebe v dveh različnih podatkovnih zbirkah in prepusti uporabniku izbiro enega, drugega ali kombiniranega zapisa. Gedchart je uporaben za posebne prikaze prednikov ali potomcev. Ob tem smo spoznali, da bi bilo vredno še bolje spoznati različne programske proizvode in pripomočke in jih predstaviti na rednih mesečnih delavnicah.

7.4.1997. Člani **Gorenjskega rodoslovnega krožka** smo se zbrali v Kropi. O delovanju te skupine smo že poročali in napovedovali zanimive rezultate skupinskega dela. Na sestanku se je izkazalo, da so bila pričakovanja preuranjena in še ni pogojev za združevanje naporov pri doseganju takih rezultatov, ki bi pomenili bistven premik v tovrstnih projektih.

8.4.1997. Na rednem srečanju se nas je zbralo 16. **Tita Kovač - Artemis** je predstavila štiri svoja literarna dela s področja biografike. Ta so Štefan Dečanski, J. V. Valvasor, Žiga Zois in Janez Bleiweis. Sebe in svoje delo sta predstavila tudi gospoda **Alojz Cerar** in **Albert Zore**. Sam sem člana seznanil s projekti Muzejskega društva v Škofji Loki in prisotnim razdelil priložnostni prospekt. Predstavili smo tudi **Tomšetovo družinsko kroniko**, ki opisuje bolj ali manj sorodstveno povezano slovensko pionirsko naselbino v severozahodnem delu ZDA. Prisotne sem obvestil, da načrtujemo naslednji mesec občni zbor društva in jih povabil, da sodelujejo s predlogi

15.4. Za 18. uro zvečer smo na Fakulteto za matematiko povabili 20 tistih, ki imajo elektronski naslov. Namen srečanja je bil v tem, da ugotovimo, koliko je resničnega zanimanja za večkrat izraženo željo po **računalniških delavnicah**. Že nekaj mesecev je stara ideja, da bi številne zagate, na katere naletimo posamezniki na svojem delu, reševali skupaj. Po skromni udeležbi, bila sta samo dva kolega, bi bilo mogoče sklepati, da za ta način dela ni zadostnega zanimanja. Nekateri kolegi tudi opozarjajo, da se že sicer dobivamo preveč pogosto. Vseeno se bomo o bodočnosti računalniških delavnic še pogovorili. Od tega bo odvisno nadaljevanje dela. Oba udeleženca pravita, da je bil večer koristen in delo zanimivo.

22. 4. Predavanje **dr. Franceta Štukla** na temo **Prispevki k poznavanju domačih imen v zvezi z upravnimi funkcijami**. Predavanja se je v Arhivu Republike Slovenije udeležilo 29 članov. Vsebinski del predavanja objavljamo v tej številki, doživetja na predavanju pa ni mogoče obnoviti. Po predavanju se je razvila živahna razprava, predavatelj pa je bil nagrajen z izdatnim aplavzom.

Urejanje članskih in naročniških obveznosti

Prevzel sem nehvaležno nalogo, da vodim evidenco članov, sprejemam vplačila članarine in naročnine in vodim ustrezno evidenco.

V tej vlogi sem dolžan tudi poročati o stanju. Poročilo bom podal na občnem zboru. Tule bi želel samo na kratko seznaniti člane o izpolnjevanju društvenih obveznosti. Te obveznosti so za člane članarina in za naročnike naročnina. Članarina je bila do sedaj enaka naročnini, uveljavlja pa se predlog, da bi bila naročnina višja od članarine.

Trenutno imamo 103 redne člane in 20 naročnikov. Poleg tega prek trideset posameznikov ali ustanov prejema naš časopis brezplačno ali proti zamenjavi z njihovim.

Velika večina teh 123 članov in naročnikov je prejela vse dosedanje izvode biltena. To je v letu 1995 in 1996 zneslo po 6000 letno. Štiri številke, ki so izšle v letu 1994 dajemo brezplačno. Nekateri so plačali že tudi članarino za letošnje leto, čeprav še ni bil izdelan delovni in finančni načrt društva in temu prirejena višina članarine.

Časopise smo tiskali v večjem številu izvodov za člane, ki se nam bodo še pridruževali. Predvideno je in pričakujemo, da vsak novi član kupi tudi vse dosedanje izvode. Teh imamo na zalogi približno 50 kompletov, kar predstavlja nelikvidna sredstva v višini 600.000 SIT. Če je torej letošnji član plačal članarino za letošnje leto, bi bilo prav, da kupi tudi vse dosedanje biltena. Koristili mu bodo.

Ne glede na to pa je še vedno kar nekaj članov, ki niso plačali obveznosti za leto 1995 in/ali za leto 1996. Zlasti na take se obračam s tem sporočilom in jih prosim, da po možnosti na prvem naslednjem srečanju skupaj pregledamo morebitne nejasnosti, saj je nekaj vplačil prišlo prek banke brez evidence vplačnika in jih z banko še nismo uspeli razčistiti. Vaša vplačila bodo posebej dobrodošla, ker trenutno razpolagamo s približno tretjino sredstev, ki bodo potrebna za plačilo tiskanja biltena, ki ga pravkar berete.

Zahvaljujem se vam za razumevanje in se priporočam za hiter odziv. Priporočam, da vse to opravimo na srečanjih, kdor ne more, naj poskusi pisno ali telefonsko. Pošiljanje položnic do sedaj ni bilo potrebno, upam, da tudi v bodoče ne bo.

*Lojze Kobi, Sattnerjeva 7a, 1000 Ljubljana,
tel. 061/123-58-40*

Novi člani

Cestnik Vojka, 1000 Ljubljana, Mirje 2
Kovač Tita, 1000 Ljubljana, J. Turnograjske 4
Onušič dr. Silvija, 1386 Stari trg pri Ložu,
Dekleva Vojmil, 1000 Ljubljana, Celovška 181
Rebolj Lidija, 1000 Ljubljana, Prule 3
Kansky dr. Nuša, 1000 Ljubljana, Štihova 26
Sergulc Andrej, 5230 Bovec, Trg 22
Suhač ing. Matija, 1000 Ljubljana, Celovška 106

Vsem izrekamo dobrodošlico!

Vabila in obvestila

Spored srečanj in predavanj v letošnjem letu zaenkrat ni doživel bistvenih sprememb. O morebitnih spremembah vas bomo pravočasno obveščali, sicer posebnih obvestil ne bomo pošiljali in velja spodnji koledar.

IAS - Sejna soba podjetja INTERTRADE, Kolodvorska ul. 9, Ljubljana.

ARS - Predavalnica Arhiva Republike Slovenije na Zvezdarski ul. 1, Ljubljana.

FM - Predavalnica v II. nadstropju Fakultete za Matematiko na Jadranski ul. 21, Ljubljana.

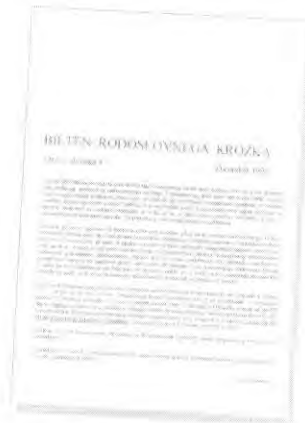
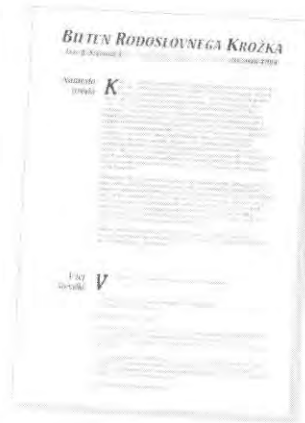
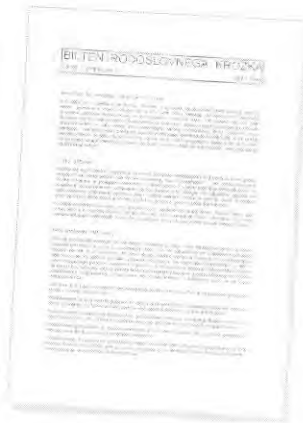
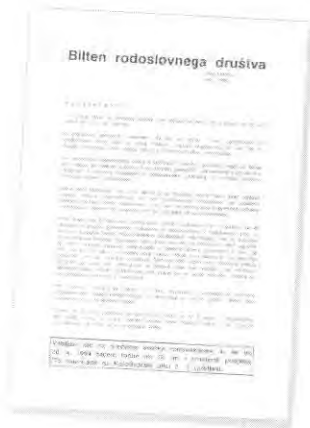
Livada - Restavracija Livada na Ižanski cesti, Ljubljana.

datum	kraj	tema	predavatelj
13.5.	ITS	srečanje	
27.5.	FM	računalniški večer	
10.6.	ITS	srečanje	
17.6.	ARS	Obdelave statusov animarum za raziskovalne namene	dr. Mojca Ravnik s sodelavci
8.7.	ITS	srečanje	
15.7.	ARS	Zgodnji rodoslovni viri	prof. Dragan Matič
12.8.	Livada	srečanje	
9.9.	ITS	srečanje	
23.9.	FM	računalniški večer	
11.10	ITS	srečanje	
28.10	ARS	Rodoslovni drobci v slovenski zgodovini	dr. Božo Otorepec
11.11.	ITS	srečanje	
25.11	ARS	Rodoslovni viri v koroških arhivih	dr. Alfred Ogris
9.12.	ITS	srečanje	
16.12.	FM	računalniški večer	

Vseh udeležencev na vseh 26 dogodkih od 1.1.1996 do 25.3.1997 je bilo 523. Od tega je približno 20 odstotkov tistih, ki se srečanjev udeležujejo dokaj redno, pokrilo več kot 60 odstotkov te udeležbe. Prisotnost od najmanj 10 do največ 36, v povprečju 20.

V septembru 1998 bo v Torinu enotedensko mednarodno heraldično - rodoslovno srečanje. Kandidati lahko o podrobnostih zvejo na naših srečanjih.

Naš član Anton Kos je izdelal rodovnik Antona Martina Slomška in ga uvrstil med zbirko ostalih, ki se zbirajo na naši Internet strani. Naj bo to spodbuda in vzgled še za druge podobne projekte.

Rodovnik Terezije Auersperg

Lipa v Lápici pri Škofji Loki

Drevored na vrtu škofjeloškega gradu

Bukev nad Bukovico pri Škofji Loki

Kostanj v Zejčovski nad Škofjo Loko

Hrast v Hrastnici pri Škofji Loki

Drevored ob križevem potu na Hrbe v Škofji Loki

Javor v Javorjah nad Škofjo Loko

Breze v Breznici nad Škofjo Loko

Bršljan v Bršlinu pri Škofji Loki

Jelka ob jelki na Jelovem bregu nad Škofjo Loko

NA ZALOGI IMAMO ŠE IZVODE PRETEKLIH ŠTEVILK BILTENA.

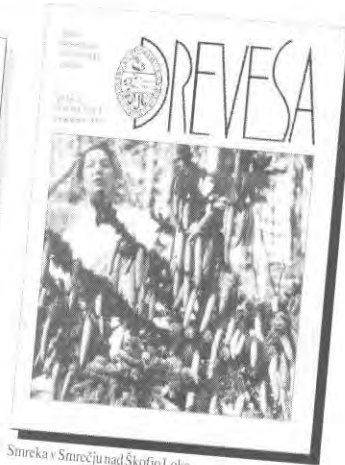
INTERESENTI JIH DOBITE NA DRUŠTVENIH SREČANJH ALI NA UREDNIŠTVU.

Praprotni v Praprotnem pri Škofji Loki

Gaber v Gabrku pri Škofji Loki

Smreka v Smrečju nad Škofjo Loko

Hosta nad Hosto pri Škofji Loki